

Sámedikki 2026 bušeahtta

Mearriduvvon juovlamánu 4. B. 2025 Áššis 059/25

Sisdoallu

1	Álggahus	12
2	Váldosisdoallu	13
3	Rámmat ja prinsihpat	14
3.1	Ekonomalaš rámmaeavttut	14
3.1.1	Ollislaš juolludus Sámediggái	14
3.1.2	Sámedikki ekonomalaš rámmajuolludus	15
3.2	Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit	16
3.2.1	Njuolggodoarjja	17
3.2.2	Ohcanvuđot doarjja	17
3.2.3	Ohcanvuđot doarjagat hálddašuvvon earáid ovddas	17
3.3	Šiehtadusat ja njuolggadusat	17
3.3.1	EEO-njuolggadusat	17
3.3.2	Váldošiehtadus sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin	18
3.3.3	Duoji ealáhusšiehtadus	18
3.3.4	Valáštallanšiehtadus	18
3.3.5	Sámi Giellagáldu - šiehtadus	18
3.4	Guovddáš lágat, konvenšuvnnat ja prinsihpat	18
3.4.1	Vuodđoláhka § 108	18
3.4.2	ON julggaštus álgoálbmotvuoigatvuođaid birra	18
3.4.3	ILO-konvenšuvdna nr. 169 ja konsulterengeatnegasvuohta	19
4	Giella	20
4.1	Áŋgiruššansuorggit - Giella	20
4.1.1	Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Giella	20
4.2	Sámegielaide geavaheapmi	20
4.2.1	Čoahkketabealla - Sámegielaide geavaheapmi	21
4.2.2	Guovttegielatvuođadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja	21
4.2.3	Guovttegielatvuođadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodoarjja	22
4.3	Sámegielaide ovdánahttin	22

4.3.1	Čoahkketabealla - Sámegielaid ovdánahttin	23
4.3.2	Sámi giellaguovddážat, vuodđodoarjja – njuolggodoarjja	24
4.3.3	Sámi giellaguovddážat, doaibmadoarjja - njuolggodoarjja	25
4.3.4	Giellaguovddážiid fágalaš gelbbolašvuoda lokten – prošeakta	26
4.3.5	Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - konferánša	26
4.3.6	Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide - ohcanvuđot doarjja	26
4.3.7	Gielladoaimmat Sámi giellavahku oktavuodas – ohcanvuđot doarjja	27
4.3.8	Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	27
4.3.9	Giellaguovddážiid ásaheapmi - ohcanvuđot doarjja	28
4.3.10	Sámegieldoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin - ohcanvuđot doarjja	28
4.4	NAČ 2016: 18 Váibmogiela čuovvoleapmi	29
4.4.1	Giellafálaldat mánáide ja nuoraide	29
4.4.2	Oainnusmahttin ja ovttasbargu	29
4.4.3	Sámi giellavahkku – prošeakta	29
4.4.4	Sámi giellaáittardeaddji	29
5	Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan	31
5.1	Ángiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan	31
5.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan	31
5.2	Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin	32
5.3	Nuvttá sámegielat mánáidgárddit	32
5.3.1	Čoahkketabealla – Nuvttá sámegielat mánáidgárddit	32
5.3.2	Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, bagadallanruđat - prošeakta	33
5.3.3	Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	33
5.3.4	Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	34
5.3.5	Nuvttá sámegielat mánáidgárddit - evalueren	34
5.4	Sámegielat mánát otná servodagas	34
5.4.1	Čoahkketabealla – Sámegielat mánát otná servodagas	35
5.4.2	Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	35
5.4.3	Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	36
5.4.4	Pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmi mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	36
5.4.5	Julevsáme sámastahte – njuolggodoarjja Viejega AS:i	36

5.5	Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis	37
5.5.1	Čoahkketabealla – Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis	37
5.5.2	Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main leat sámi ossodagat - ohcanvuđot doarjja	37
5.6	Máhttu ja gelbbolašvuohta vuodđun boahhteáiggi mánáidgárddiin	37
5.7	Sámi sisdoallu skuvllas	38
5.7.1	Čoahkketabealla - Sámi sisdoallu skuvllas	39
5.7.2	Fágaodasmahttin 2020 ja sámi oahppoplánabuktosa viiddideapmi - prošeakta	39
5.7.3	Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	40
5.7.4	Fierpmádat sámegieloahpahussii/ NetSam – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii	41
5.8	Bargu eastadit givssideami ja sámečielahemi	41
5.8.1	Čoahkketabealla - Bargu eastadit givssideami ja sámečielahemi	41
5.8.2	Bargu eastadit givssideami - prošeakta	42
5.8.3	Givssideami ja sámiid čielahemi eastadeapmi – ohcanvuđot doarjja	42
5.9	Oahpponeavvut	43
5.9.1	Čoahkketabealla – Oahpponeavvut	43
5.9.2	Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	43
5.9.3	Oahpponeavvuid almmolaš háhkan	44
5.9.4	Ovttas Aktan Aksesne – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii	44
5.10	Váldi, ovddasvástádus ja rollat alitoahpus ja dutkamis	44
5.11	Oahppo- ja dutkanfálaldat	45
5.12	Rekrutteren	45
5.12.1	Čoahkketabealla – Rekrutteren	45
5.12.2	Stipeanda alitohppui – ohcanvuđot doarjja	45
5.12.3	Rekrutteren – prošeakta	46
6	Areálat, biras ja dálkkádat	47
6.1	Ángiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat	47
6.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat	47
6.2	Areálahálddašeapmi	47

6.2.1 Čoahkketabealla – Areálaid hálddašeapmi	48
6.2.2 Protect Sápmi vuodđudus – njuolggodoarjja	48
6.2.3 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát – ohcanvuđot doarjja	48
6.3 Luondduresurssat	49
6.4 Luondduvaljjodat	49
6.4.1 Čoahkketabealla – Luondduvaljjodat	49
6.4.2 Suodjalanguovlostivraseminára	50
7 Ealáhusat	51
7.1 Áŋgiruššansuorggit - Ealáhusat	51
7.1.1 Áŋgiruššansuorggit váikkuhangaskaoamit - Ealáhusat	51
7.2 Vuodđoealáhusat	52
7.2.1 Čoahkketabealla - Vuodđoealáhusat	52
7.2.2 Mearrasámi vuoigatvuodát – Borjjádat – prošeakta	53
7.2.3 Mariidnaealáhusat	53
7.2.4 Luossa	53
7.2.5 Eanadoallu	54
7.2.6 Boazodoallu	55
7.2.7 Boraspiret	56
7.3 Mánnggabealat ealáhusat	57
7.3.1 Čoahkketabealla - Mánnggabealat ealáhusat	57
7.3.2 Mánnggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	58
7.3.3 Sápmi ealáhussiida - njuolggodoarjja	58
7.3.4 Nuorra Ealáhushutkan – njuolggodoarjja	58
7.3.5 Sámi investerenoanda - prošeakta	59
7.4 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš	59
7.4.1 Čoahkketabealla - Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš	59
7.4.2 Sámi mátkeealáhusat – prošeakta	60
7.4.3 Álgoálbmogiid biebmovuogádagat – prošeakta	60
7.4.4 Sámi borramuš - prošeakta	60
7.4.5 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš - ohcanvuđot doarjja	60
7.4.6 Dáiddadállu – njuolggodoarjja	61
7.4.7 Duottar Studio AS – njuolggodoarjja	61

7.5	Duodji	61
7.5.1	Čoahkketabealla - Duodji	62
7.5.2	Duodjeinstituhtta – njuolggodoarjja	62
7.5.3	Ovdánahttin ja rekruteren duodjeealáhusas – njuolgadoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii	62
7.5.4	Duodjeguovddáš julevsámi guovllus – njuolggodoarjja Árran julevsáme guovdásjii	62
7.5.5	Duoji ealáhusšiehtadus	63
7.6	Ealáhusovddideami doarjaga doaibmaguovlu (SED-guovlu)	65
8	Kultuvra	67
8.1	Ángiruššansuorggit – Kultuvra	68
8.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – Kultuvra	68
8.2	Sámi dáidaga ja kultuvrra láhčima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi	68
8.3	Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	68
8.3.1	Čoahkketabealla - Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	69
8.3.2	Sámi dáiddáršiehtadus	69
8.3.3	Luohti ja sámi musihkka – ohcanvuđot doarjja	70
8.3.4	Kulturdoaimmat – ohcanvuđot doarjja	71
8.4	Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan	71
8.4.1	Čoahkketabealla – Sámi kulturásahusat	72
8.4.2	Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjja	73
8.4.3	Sámi Dáiddaguovddáš – njuolggodoarjja	73
8.4.4	Festiválat – njuolggodoarjja	73
8.4.5	Teáhterat – njuolggodoarjja	74
8.4.6	Museat – njuolggodoarjja	75
8.4.7	Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat – njuolggodoarjja	77
8.4.8	Ásahusovddideapmi – ohcanvuđot doarjja	78
8.4.9	Nuortalaš kulturjahki – prošeakta	79
8.4.10	Sámi immateriála kulturárbbi kárten, hálddašeapmi ja suodjaleapmi – prošeakta	79
8.4.11	Bargojoavku ásahit institušuvnnalaš ruovttu vuelie/luohti/vuolle – prošeaktii	79
8.4.12	Ođđa sámi asahusaid huksen – prošeakta	79
8.4.13	Saami Council Headquarters - KulturSápmi – njuolggodoarjja	79

8.5	Sámi girjjálašvuohta	80
8.5.1	Čoahkketabealla – Sámi girjjálašvuohta	80
8.5.2	Sámi girjjálašvuođa ovddideapmi ja ovdánahttin – njuolggodoarjja	80
8.5.3	Sámi girjjálašvuođa prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja	81
8.5.4	Sámi girjjálašvuođa gaskkusteapmi – njuolggodoarjja	82
8.5.5	Sámi girjjálašvuođabeaivvit – konferánssa	82
8.5.6	Nannet gaskkusteami davvisámi guovllus – njuolggodoarjja Romssa fylkkagildii	82
8.5.7	Loga munnje! Les for meg! – prošeakta	83
8.6	Sámi mediat	83
8.6.1	Čoahkketabealla – Sámi mediat	84
8.6.2	Sámi mediat – njuolggodoarjja	84
8.7	Sámi valášttallan	84
8.7.1	Čoahkketabealla – Sámi valášttallan	85
8.7.2	Sámi valášttallan – njuolggodoarjja	85
8.7.3	Kultur- ja valášttallanstipeanda – stipeanda	85
9	Kulturmuitosuodjalus	86
9.1	Ángiruššansuorggit – Kulturmuitosuodjaleapmi	86
9.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – Kulturmuitosuodjaleapmi	86
9.2	Kulturmuittuid hálddašeapmi	87
9.2.1	Čoahkketabealla – Kulturmuittuid hálddašeapmi	87
9.2.2	Sámi kulturmuitosuodjalus – ohcanvuđot doarjjaortnet	87
9.2.3	Ceavccageađgge kulturmitoguovllu dikšun- ja gaskkustanbargu - prošeakta	88
9.3	Sámi kulturmuitosuodjalusa rámmaeavttut	88
9.4	Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi	88
9.4.1	Čoahkketabealla – Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi	89
9.4.2	"Dovddus ja dohkkehuvvon" - lullisámi kulturárbbi ángiruššan - prošeakta	89
9.4.3	Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord" - prošeakta	89
9.4.4	Sää'msijdd - deaivvadanbáiki ja nuortalaš kulturárbbi gaskkustanarena - prošeakta	90

9.4.5	Kulturmuittut areálavuoigatvuodaid ja sámi areálageavaheami vuodđun - prošeakta	90
9.5	Sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi	90
9.5.1	Čoahkketabealla – sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi	91
9.5.2	Sámi fanasárbi - prošeakta	91
9.6	Sámi bázahusaid hálddašeapmi	91
9.6.1	Čoahkketabealla – Sámi bázahusaid hálddašeapmi	92
9.6.2	Sámi bázahusaid hálddašeapmi - prošeakta	92
10	Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus	93
10.1	Ángiruššansuorggit - Dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus	93
10.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit - Dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus	93
10.2	Spesialistadearvvašvuođabálvalusat	94
10.3	Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalus	94
10.3.1	Čoahkketabealla - Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalus	95
10.3.2	Geavaheaddjivuđot fáldat sámi álbmogii, eallingearde- ja álbmotdearvvašvuođaperspektiivvas - njuolggodoarjja Várdobáikái	95
10.3.3	Sámi doaktáriid searvi - njuolggodoarjja	95
10.3.4	Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja	96
10.3.5	Geavaheaddjivuđot fáldat vuoras sápmelaččaide - Oslo sámi viessu – njuolggodoarjja	96
10.3.6	Lullisámi dearvvašvuođakonferánša - njuolggodoarjja	96
10.3.7	Sámi sosialbargiid searvi/ Samisk sosialarbeiderforening – njuolggodoarjja	96
10.3.8	Dearvvašvuođa-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat - ohcanvuđot doarjja	97
10.4	Álbmotdearvvašvuohta	97
10.4.1	Čoahkketabealla – Álbmotdearvvašvuohta	98
10.5	Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus	98
10.6	Sosiála dilli ja buresveadjinbálvalusat	98
10.6.1	Mánát geat bajásšaddet bearrašiin main lea unnán dienas	99

11	Álgoálbmogiid vuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu	100
11.1	Ángiruššansuorggit - álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu	100
11.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – álgoálbmogiid vuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu	100
11.2	Sámi ovttasbargu	101
11.2.1	Čoahkketabealla – Sámi ovttasbargu	101
11.2.2	Sámi Giellagáldu	101
11.2.3	Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)	101
11.3	Davviguovllut	102
11.4	Álgoálbmotvuoigatvuođat	102
11.4.1	Čoahkketabealla – Álgoálbmogiid vuoigatvuođat	102
11.4.2	Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleapmi - prošeakta	102
11.4.3	Riikkaidgaskasaš bargu – njuolggodoarjja	103
11.4.4	International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta	104
11.4.5	Jevgenij Jushkova foanda - njuolggadoarjja Sámeráđđái - Norgga bealde juhkosii	104
11.5	Dásseárvu ja solidaritehta	104
11.6	Dásseárvu	104
11.6.1	Čoahkketabealla – Dásseárvu	105
11.6.2	Sámedikki dásseárvodieđáhusa sámevaši vuosttá ja doaibmaplána čuovvoleapmi - prošeakta	105
12	Ovttasbargošiehtadusat	106
12.1.1	Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit - Ovttasbargošiehtadusat	106
12.2	Regionála ovttasbargu	106
12.2.1	Regionálaovddidanprošeavttat - ohcanvuđot doarjja	107
12.3	Interreg	107
12.3.1	Interreg – ohcanvuđot doarjja	107

13	Eará doaibmabijut	109
13.1	Čoahkketabealla - Eará doaibmabijut	109
13.1.1	Noereh – njuolggodoarjja	109
13.1.2	Norrõs nuortalaččat – njuolggodoarjja	109
13.1.3	Sámi válдоorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja	110
13.1.4	Doarjja bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	110
13.1.5	Sámi guoski statistihkka Norggas - šiehtadus	110
13.1.6	Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus	111
13.1.7	Sámi goanstajierbmi - prošeakta	111
13.2	Váikkuhangaskaoamit politihkalaš dássi	111
13.2.1	Sámedikki politihkalaš joavkkut	111
13.2.2	Opposišuvnna bargoeavttut	111
14	Dievasčoahkkin	112
14.1	Doaibmagolut parlameanta	112
14.1.1	Sámedikki dievasčoahkkin	112
14.1.2	Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi	112
14.1.3	Sámedikki fágalávdegottit	113
14.1.4	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	113
14.1.5	Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)	113
14.1.6	Sámedikki váiddalávdegoddi	113
15	Sámediggeráđđi	114
15.1.1	Čoahkketabealla - Sámediggeráđđi	114
15.2	Sámediggeráđđi	114
15.2.1	Sámediggeráđđi	114
15.2.2	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul)	115
15.2.3	Sámedikki vuorasolbmuidráđđi	115
15.2.4	Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás	115
15.2.5	Sámedikki ráđđi sápmelaččaid váste geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmaid	115
16	Sámedikki hálddahus	116

16.1	Čoahkketabealla – Sámedikki hálddahus	116
16.2	Sámedikki hálddahusa organiseren	117
16.3	Sámi giela, dutkama, oahpahusa ja álbmotdearvvašvuoda ossodat	117
16.3.1	Sámi báikenammanevvohat	118
16.4	Sámi kulturárbbi, areála ja kollektiivva vuoigatvuodaid ossodat	118
16.5	Ealáhusovdánahttin, njuolggodoarjja- ja kultuvraossodat	119
16.6	Sámedikki politihkalaš čállingotti ossodat	119
16.7	Hálddahusossodat	120
16.8	Sámedikki direktvra, gulahallanstába ja doaibmastivrema ja servodatoktavuoda stába	120
17	Mearkkašumit ášši 059/25 mennudeamis	121

1 Álggahus

Sámediggi lea Norgga sápmelaččaid nationála álbmotválljen parlameanta. Sámedikki dievasčoahkkin mearrida juohke čavčča bušeahta Sámediggeráđi jahkásaš árvalusa vuodul ja Sámedikki plána- ja finánsalávdegotti meannudeami vuodul.

Sámedikki bušeahta vuodđun leat ekonomalaš rámmat maid ráđđehus evttoha juolludit Sámediggái stáhtabušeahhtaproposišuvnnas (Prop. 1 S) guoskevaš jahkái (gč. kap. 3.2 Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit).

Rievdadusat ráđđehusa stáhtabušeahhtaevttohussii mat bohtet Stuoradikki meannudeamis ja mearrádusas, sajáiduvvet go Sámedikki bušeahhta reviderejuvvo čuovvovaš gida.

Sámedikki politihkalaš ja hálddahaslaš doaibma doaimmahuvvo Sámedikki mearridan bušeahhtarámmaid siskobealde. Eará guovddáš bealit mat váikkuhit Sámedikki doibmii leat riikkaidgaskasaš ja nationála šiehtadusat (gč. kap. 3.3 Šiehtadusat ja njuolggadusat) ja eará lágat (gč. kap. 3.4 Guovddáš lágat, konvenšuvnnat ja prinsihpat).

2 Váldosisdoallu

Sámedikki bušeahhtarámma lea lassánan oktiibuot 82 367 000 ruvnnuin 2025 bušeahta ektui. Salderejuvvon 2025 bušeahta oktavuodas oaččui Sámediggi 50 000 000 ruvdnosaš liigejuolludusa, mii ii váldojuvvon mielde Sámedikki bušeahta meannudeapmái, dannego salderejuvvon bušeahta mearriduvvui vahku manjelgo Sámedikki dievasčoahkkin lei meannudan 2025 bušeahta. Sámediggi jugii salderejuvvon bušeahta ruđa iežas 2025 reviderejuvvon bušeahtas. Go rehkenastit mielde dan, de lea rámma lassánan 3,5 %, go guoddit ráđđehusa merkejuvvon ruđa. Stáhtabušeahta haddegoarggun lea meroštallojuvvon 3,1 prosentii, juoga mii mearkkaša ahte Sámediggi lea ožžon buhtaduvvot haddegoargnuma ja dasa lassan lea ožžon veahá friddja ruđa.

Ráđđehus lea juolludusas várren 2,6 miljovvna ruvnno lahttudat Sálát suohkana sámegielaid hálddašanguvlui, ja lea addán 7 miljovvna ruvdnosaš ovttageardejuolludusa sámi ealáhusfondii. Juolludusa sámi ealáhusfondii sáhtta sirdit.

Bušeahtta addá vejolašvuoda muhtun ángiruššamiidda, muhto ii stuora ángiruššamiidda, nugo sámediggeráđdi lei vuordán. Duohtavuoda- ja seanadankommišuvvna raportta oktavuodas lea šaddan čielggas ahte Sámedikki rolla sihke sámi ja dáža servodagas šaddá deháleabbon. Dan dihte lei Sámediggi vuordán eanet ángiruššama sámi servodahkii ja erenoamážit Sámediggái. Sámediggi lea ieš várren ruđa prošehtii mii guoská duohtavuoda- ja seanadankommišuvvna raportta čuoččuleapmái álbmotčoahkkimiiguin ja sámi deaivvadanbáikkiid ásaheapmái, ja maiddá ođđa Verdde-konferánssa lágideapmái.

Sámediggi lea dán bušeahtas vuoruhán čuoččolit eanas lasáhusaid mat addojuvvojedje reviderejuvvon bušeahtas 2025 njukčamánu. Das addojuvvui lasáhus mángga ohcanvuodát ealáhus- ja kulturdoarjagii, ja maiddá kultur- ja giellaásahusaide, juoga mii miellidibuktá eanet doaimmaid servodagas. 2026:s lea Sámediggi ángiruššan giellaguovddážiidda, nugo lohpiduvvon Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas 2025 njukčamánu. Dasa lassan lea giellaguovddážiid doaimmadoarjaga ollislaš rámma lassánan. Lea maiddá ásaheami sierra ortnet giellaguovddážiid ásaheami vástte. Ođđa ortnega bušeahtta lea 3,6 miljovvna ruvdno.

Ođđa doarjjamodealla suohkaniid ja fylkkasuohkaniid guovttegielatdoarjagiidda váldojuvvo atnui 2026:s. Vuoddoarjja ja ovdiddoarjja -ortnegat suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda leat biddjon oktii, ođđa suohkankategoriijat leat ráhkaduvvon ja ortnet lea oktiibuot nannejuvvon váile 8,5 miljovvna ruvnnuin. 2,6 miljovvna das lea ráđđehus várren Sálát suohkana lahttudeapmái sámegielaid hálddašanguvlui.

Giellalávdegoddi deattuha čielggadusas NAČ 2016:18 Váibmogiella ahte dárbbášuvvojat eanet giellageavaheaddjit sihkkarastin dihtii ahte sámegielat seilot. Lávdegoddi čujuha maiddá váilevaš sámegielgelbbolašvuhtii almmolaš bálvalusain. Ulbmillaš ángiruššan sámegiel gelbbolašvuhtii lea mearrideaddji dasa, ahte sihkkarastit giella seailuma ja doaimmama servodagas. Earret eará dan dihte lea Sámediggi jagis 2025 lasihan stipeandaid alitohppui. 2026 bušeahtas biddjojuvvojat alitohpu guokte stipeandaortnega oktii, poasta lasihuvvo ja biddjojuvvojat ođđa vuoruheamit buohccidivššárohppui, dulkaohppui ja sámegiella masterohppui.

Sámi guođohanealáhusat, main eallit guhtot meahcis, vásihit stuora hástalusaid boraspirehálddašeami dáfus. Sámediggi oaidná dárbbu loktet dán ášši. Danne lea várrejuvvon 800 000 ruvdno bargojovkui mii galgá evttohit ođđa boraspirepolitihka guođohanealáhusaide, mas lea sámi árbevirolaš máhttu vuodđun, ja mii galgá sihkkarastit guoddevaš ealáhusaid ja vuhtiiváldit luondduvalljivuoda ja láhkageatnegahttojuvvon boraspiregeatnegasvuodaid.

Sámediggái lea dehálaš ahte mis lea nanu Sámediggi mas demokratiijaovddideapmi lea guovddážiis. Danne lea dán bušeahtas nannejuvvon doarjja váldoorganisašuvvnaide ja joavkkuide Sámedikkis. Lea maid várrejuvvon ruhta ásahtit sierra kantuvrra Stuoradiggái. Dat lea vai Stuoradiggi čadaha konsultašuvdnageatnegasvuoda Sámedikkiin. Oktavuoda, diehtojuohkima ja ovttasdoaimmama bokte bellodatjoavkkuiquin ja Stuoradikki hálldahusain, galgá kantuvra váikkuhit dasa, ahte sámi beroštumit ja vuoigatvuodát vuhtiiváldojuvvojat

3 Rámmat ja prinsihpat

3.1 Ekonomalaš rámmaeavttut

3.1.1 Ollislaš juolludus Sámediggái

	Budsjett 2026	Budsjett 2025	Avvik 2026 - 2025	(duhaiid mielde) Avvik i %
560.50 Gielda- ja guovlodepartemeanta - GGD	772 881	697 514	75 367	10,8 %
226.21 Máhttodepartemeanta - MD	6 000	6 000	0	0,0 %
328.78 Kulturdepartemeanta - KD	2 300	2 300	0	0,0 %
900.75 Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta (EGD)	7 000	0	7 000	-
Totalt bevilget	788 181	705 814	82 367	11,7 %

3.1.2 Sámedikki ekonomalaš rámmajuolludus

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Doaibmaboadut				
Departemeanttaid juolludusat	788 181	705 814	82 367	11,7 %
Submi doaibmaboadut	788 181	705 814	82 367	11,7 %
Doaibmagolut				
Politihkalaš dási doaibma	43 932	41 281	2 651	6,4 %
Hálddahusa doaibma	181 910	170 551	11 359	6,7 %
Submi doaidmagolut	225 842	211 832	14 010	6,6 %
Doaibmaboadus	562 339	493 982	68 357	13,8 %
Ekonomalaš vaikkohangaskaoamit				
Njuolggodoarjja	371 689	325 835	45 854	14,1 %
Ohcanvuđot doarjja	127 830	112 092	15 738	14,0 %
Šiehtadus	35 005	32 705	2 300	7,0 %
Prošeakta	25 965	22 400	3 565	15,9 %
Konferánsa ja árvvoštallan	1 850	950	900	94,7 %
Submi doaibmabijut	562 339	493 982	68 357	13,8 %
JAHKEBOAÐUS	0	0	0	

Sámediggi lea ráđđehusa 2026 stáhtabušeahhtaevttohusas ožžon 82 367 000 ruvdnosaš lasáhusa Sámedikki 2025 bušeahtha ektui. Jagi 2025 salderejuvvon bušeahtha lassánii juolludeapmi Sámediggái 50 miljovna ruvnunin, mii juhkkujuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtha 2025 njukčamánu. Stuora lassáneapmi jagis 2025:s jahkái 2026 lea eanas dán lasáhusa dihte.

Juohke válgajagi oažžu Sámediggi liige doarjaga čadahit válggaid. Dat lei 2025:s 4 000 000 ruvdno. Ráđđehus lea unnidan dán doarjaga jagi 2026 bušeahttamearrádusas.

- Lassáneamis leat čuovvovaš poasttat várrejuvvon: 2 600 000 ruvdno lahttudat Saltdal suohkana sámegielaide hálddašanguvlui.
- 7 000 000 ruvdno ovttageardejuolludussan sámi ealáhusfondii. Ruđa sáhtta sirdit.

Juolludusaid maŋgel lea Sámedikkis 3,5 % buhtadus haddegoargguma ovddas, mii lea veahá eanet go stáhtabušeahtha haddegoarggun, mii lei 3,1 %.

Dat mielddisbuktá Sámediggái measta 3,6 miljovna friddja ruđa jahkái 2026.

3.2 Ekonomalaš váikkuhangaskaoomit

Sámediggi juohká váikkuhangaskaomiid váldopoasttaid jahkái 2026 čuovvovaččat:

(duhaiid
mielde)

Doaibmabijut	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Giella	155 156	127 096	28 060	22,1 %
Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan	67 493	62 385	5 108	8,2 %
Areálat, biras ja dálkkádat	5 007	3 682	1 325	36,0 %
Ealáhusat	52 849	41 830	11 019	26,3 %
Kultuvra	237 357	216 110	21 247	9,8 %
Kulturmuutosuodjalus	7 065	5 850	1 215	20,8 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	5 482	5 273	209	4,0 %
Álgoálbmogiid vuoigatvuodát, riikkaisgaskasaš bargu ja dásseárvu	11 035	7 100	3 935	55,4 %
Ovttasbargošiehtadusat	3 465	2 500	965	38,6 %
Eará doaibmabijut	17 430	22 156	-4 726	-21,3 %
Submi doaibmabijut	562 339	493 982	68 357	13,8 %

Sámedikki ekonomalaš váikkuhangaskaomiide gullet njuolggadoarjagat organisašuvnnaide ja ásašusaide, iešguđet ohcanvuodet doarjjaortnegat, šiehtadusat, proševttat, konferánsat ja evalueremat.

Stáhta ekonomiijanjuolggadusat geatnegahttet Sámedikki fuolahit ahte doarjjahálddašeapmi lea beaktil ja ulbmiliid mielde. Dasa gullá maid gáibádus bearráigeahččan- ja duodástanortnegiidda, vai ruhtageavaheapmi lea bures duodástuvvon.

Sámediggerádis lea váldi hálddašit Sámedikki bušehta earret go čuovvovaš poasttaid:

- 1010 Sámedikki dievasčoahkkin
- 1110 Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi
- 1111 Sámedikki fágalávdegottit
- 1120 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi
- 1930 Sámedikki váiddalávdegoddi
- Sámedikki hálddahus
- Sámi Giellagáldu kap. 11.2.2
- 87101 Sámedikki politihkalaš joavkkut
- 87110 Opposišuvnna barogeavttut

Sámediggerádis lea váldi odđasis disponeret gitta 20 % bušehta várrejuvvon ruđain, earret go ovdalis namuhuvvon poasttaid. Váldi odđasis disponeret ii guoskka hálddahusa doaibmagoluide ja namuhuvvon poasttaide maid sámediggeráddi ii hálddaš. Sámediggeráddi ii sáhte odđasis disponeret poasttaide mat eai leat mielde dán jagi bušehtas ja/dahje reviderejuvvon bušehtas.

Dievasčoahkkin addá maddái sámediggeráddái válddi viidáseappot juohkit juolludusaid maid departemeanttat dahje dan vuollásaš etáhtat juhket Sámediggái, earret go stáhtabušehta ja ráđđehusa reviderejuvvon nátionálabušehta. Dát guoská juolludusaide mat bohtet dan jagi ja mat leat merkejuvvon dihto ulbmiliidda dahje sámi ásašusaide. Dakkár juolludusat galget raporterejuvvot ráđi diedáhusas.

Sámediggeráddi galgá ráđi diedáhusa oktavuodas bidjat mielde bajilgova vejolaš odđasis disponeremiin mat leat dahkkon diedáhusjagi.

Sámedikki dievasčoahkkinjođihangottis lea váldi disponeret poasttaid kapihttalis 14 earret go doaibmanummára 1310 Sámi parlamentáralaš ráđđi. Dasa lassin hálddaša dievasčoahkkinjođihangoddi ortnegiid Sámedikki politihkalaš joavkkut (doaibmanummar 87101) ja Opposišuvnna bargoeavttut (doaibmanummar 87110).

Sámedikki direktivrras lea váldi hálddašit ruđaid kapihttalis 16 Sámedikki hálldahus, ja sus lea váldi ođđasis disponeret hálldahuslaš poasttaid gaskkas bušehtas. Sámi Giellagáldu direktivrras lea váldi disponeret ruđaid mat leat várrejuvvon kapihttalis 11.2.2 Sámi Giellagáldu.

3.2.1 Njuolggodoarjja

Njuolggodoarjagiid hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi guhkida válddi.

Dárkilat čilgehus ovttaskas njuolggadoarjjaortnegii boahtá ovdan Sámedikki njuolggadoarjagiid njuolggadusain ja juolludusreivviin. Sámediggeráđđi fápmuduvvo mearridit jagi 2026 njuolggadoarjagiid njuolggadusaid.

Sii geat ožžot njuolggadoarjaga galget mihtuid ja eavttuid vuođul bargat, ja buktit raportta ja rehketdoalu áigemeiriide. Jus dát ii dahkkojuvvo, de gessojuvvo njuolggadoarjja ruovttoluotta ja váldojuvvo eret boahtte jagi bušehtas.

Stáhta ekonomiijanjuolggadusaid mielde galgá njuolggadoarjjavuostáiváldi namuhuvvot juolludusmearrádusas dahje bušehttaproposišuvnnas vai lea čielggas ahte doarjjajuolludeapmi lea merkejuvvon sutnje. Dan dihte leat doarjjavuostáiváldit namuhuvvon njuolggadoarjjatabeallain.

3.2.2 Ohcanvuđot doarjja

Ohcanvuđot doarjjaortnegiid, earret go ortnegiid mat leat namuhuvvon 3.2 kapihttalis maid dievasčoahkkinjođihangoddi hálddaša, hálddaša sámediggeráđđi dahje dat orgána masa sámediggeráđđi addá válddi.

Ohcanvuđot doarjjaortnegat spesifiserejuvvojit dárkileappot Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnegiid njuolggadusain. Sámediggeráđđi mearrida ohcanvuđot doarjjaortnegiid njuolggadusaid, earret go daid maid Sámedikki dievasčoahkkin mearrida bušehtameannudeamis.

Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás lea váiddaorgána doarjjamearrádusaide maid sámediggeráđđi dahje orgána maid sámediggeráđđi lea fápmudan, lea mearridan. Dievasčoahkkinjođihánlávdegotti doarjjamearrádusaide lea Sámedikki váiddalávdegoddi doarjjaáššiid várás váiddaorgána.

3.2.3 Ohcanvuđot doarjagat hálddašuvvon earáid ovddas

Sámediggi hálddaša, lassin iežas doarjjaortnegiidda, guokte doarjjaortnega Riikaantikvára ovddas. Dát ruđat juolluduvvojit Sámediggái ohcama vuođul. Riikaantikvára mearrida lánkaásahusaid dáid ruđaid geavaheapmái ja meannuda váiddaáššiid mat gusket dán guovtti ortnegii.

3.3 Šiehtadusat ja njuolggadusat

3.3.1 EEO-njuolggadusat

EEO-šiehtadus lea šiehtadus Norgga, Islánda ja Liechtenstein, ja nuppe bealde EO-riikkaid ja Eurohpalaš searvevuoda gaskkas. EEO-šiehtadusa bokte lea Norga čadnojuvvon EO siskkit márkani. EEO-šiehtadusa ulbmil lea nannet gávppašeami ja ekonomalaš čanastagaid beliid gaskkas seamma gilvovvutuin ja seamma njuolggadusaiguin. EEO-láhka čadaha Norgga rievttis EEO-šiehtadusa guovddáš mearrádusaid, earret eará njuolggadusaid stáhtadoarjaga birra. Njuolggadusat stáhtadoarjaga birra leat Norggas seamma go EO:s.

Go Norga lea searvan EEO-šiehtadussii, de lea dohkkehan dihto ráddjejumiid go guoská nationála politihka hábmemii, nugo stáhtadoarjaga ja guovllupolitihka surggiin. EEO-šiehtadus ii atte makkárge oppalaš lobi spiehkastit stáhtadoarjjanjuolggadusain sámi dahje eará álgoálbmotberoštumiid ovddideamis.

Danne go stáhtadoarjja sáhtá ráfehuhttit márkaniid nu ahte dat váikkuha EEO-guovllu gávpeoktavuhtii, de lea váldonjuolggadus dat ahte stáhtadoarjja ii leat lohpi, muhto leat mearriduvvon mánga spiehkastaga maid vuođul sáhtá addit doarjagiid mat ovddidivčče servodatlaš ja politihkalaš mihttomeriid. Sámedikki doarjjaortnegat leat hábmjuvvon nu ahte dávistit EEO-njuolggadusaide.

3.3.2 Váldošiehtadus sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin

Sámediggi dagai 2004:s váldošiehtadusa sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin, maid Sámi dáiddárráđđi ovddasta. Ulbmil lea ovddidit buori ja girjás sámi kultureallima, ja láhčit dili ráhkadit ja gaskkustit sámi girjjálašvuođa, musihka, dánssa, teáhtera, filmma, govvadáidaga ja dáiddaduoji. Dáiddáršiehtadus guoská sohppojuvvon doaibmabijuide dáiddasuorggis, mat čadahuvvojit ekonomalaš rámmaid siskkobealde maid bealit sohpet. Juohke jagi dahkkojuvvu šiehtadus sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin.

3.3.3 Duoji ealáhusšiehtadus

Sámediggi šiehtada juohke jagi ealáhusšiehtadusa duodjái, mas leat doaibmabijut maiguin lea áigumuš ovddidit ealáhusa politihkalaš mihttomeriid ja njuolgadusaid vuodul maid Sámediggi áiggis áigái mearrida. Šiehtadus 2024 rájes bistá guokte jagi. 2025:s ráhkaduuvui ođđa šiehtadus jagiide 2026 ja 2027. Šiehtadusbealit leat Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámiid Duodji.

3.3.4 Valášállanšiehtadus

Sámi valášállama ođđasisorganiserema oktavuodas mearriduuvui ahte galge bargagoahtit sierra valášállanšiehtadusa ráhkademiin ja jahkásaš šiehtadallamiiguin sámi valášállama rámmaid birra. Vuosttaš šiehtadus dahkkojuvvui jagis 2023 ja vuosttaš šiehtadallamat ledje 2023 giđa. Lágiduuvvojit jahkásaš šiehtadallamat, ja jagi 2026 šiehtadus vuolláičállojuvvui čakčamánu 5. beaivvi 2025. Šiehtadusbealit leat Sámi Valášállan Lihttu (SVL) ja Sámediggi.

3.3.5 Sámi Giellagáldu - šiehtadus

Sámediggi šiehtadallá jahkásaččat Sámi Giellagáldu ruhtadeami ovtas Suoma ja Ruota beale sámedikkiiguin, Sámi Giellagáldu mearrádusaid vuodul.

3.4 Guovddáš lágat, konvenšuvnnat ja prinsihpat

3.4.1 Vuodđoláhka § 108

Vuodđolága § 108 lea bajimuš riektenjuolgadus stáhta eiseválddiid hárrái ja geatnegahtttá Norgga stáhta láhčit diliid nu ahte sámit ieža sáhttet sihkkarastit ja ovddidit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima.

Geavahusas mearkaša dát ahte stáhta eiseválddiin lea geatnegasvuohta aktiivvalaččat láhčit doaibmabijuid sápmelaččaid kulturovdanbuktimii ja suodjalit dakkár sámpolitiikkas mii áitá sámi gielaid ja kulturvuodđa. Vuodđoláhka § 108 addá geatnegasvuođa das ahte sámi kultuvra ain bisošii, ja dat ráddje stáhta doaibmafriijavuodá sihke láhkaaddinproseassain ja hálddašeamis. Vuodđolága § 108 vuodul lea eiseválddiin geatnegasvuohta deattuhit sámi kultuvrra vuhtiiváldima mearrádusain mat váikkuhit sápmelaččaide.

3.4.2 ON julggaštus álgoálbmotvuoigatvuodaid birra

Jagi 2007 ON julggaštus álgoálbmotvuoigatvuodaid birra čilgejuvvot unnimus standárddat álgoálbmotvuoigatvuodaid hárrái. Álgoálbmotjulggaštus namuha dálá ja čadni riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodaid, oppalaš riikkaidgaskasaš lágaid ja riikkaidgaskasaš vierrierievti. Dat vuodđuduuvvo dálá vuodđoolmmošvuoigatvuodaide kultuvrralaš, historjjálaš, sosiála ja ekonomalaš suorggis mat gusket álgoálbmogiid erenoamáš diliái.

Álgoálbmotjulggaštus vuodđuduuvvá prinsihpaide rievttalašvuođa, demokratiija, olmmošvuoigatvuodaid gudnejahttima, ovttaárvosašvuođa, vealatkeahcesvuođa, buorre stivrema ja buori jáhku birra. Julggaštus nanne álgoálbmogiid iešmearridanrievti, ja dán rievtti vuodul mearridit álgoálbmogat ieža iežaset politihkalaš sajádaga ja sis lea riekti friddja ovddidit iežaset ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovdáneami. Álgoálbmogiin lea, iežaset iešmearrideami doaimmaheamis, riekti autonomiijii dahje iešstivrejupmái áššiin mat gusket sin siskkáldas ja báikkálaš diliide, ja maiddá ortnegiidda mat ruhtadit sin autonoma doaimmaid.

Julggaštus galgá dasto leat mielde buktime eanet soabalaš dili ja buoret ovtasbarggu stáhta ja álgoálbmogiid gaskkas. Julggaštusa sisdoallu siskkilda buot servodatsurggiid mat gullet Sámedikki bargosurggiide. Julggaštus nanne ahte álgoálbmogiin lea riekti oahpahussii iežaset kultuvrra birra ja iežaset gielas. Das leat mearrádusat álgoálbmogiid dearvvašvuođa, mediain, vuoinjalaš ja oskkoldat árbevieruin, ja ahte álgoálbmogat galget sáhttit suodjalit ja ovddidit iežaset kulturárbbi, árbedieđuid ja kulturilbmamiid. Álgoálbmogiin lea vuoigatvuohta eatnamiidda, guovlluide ja resurssaide maid leat árbevirolaččat oamastan dahje gos leat ássan. Álgoálbmogiin lea maiddá vuoigatvuohta suodjalit birrasa ja buvttadankapasitehta iežaset guovlluin. Álgoálbmogat galget sáhttit searvat mearrádusproseassaide, ja stáhtat galget konsulteret álgoálbmogiiguin juksan dihtii sin friija ja ovdagihtii diedihuvvon miehtama, ovdal go lágat ja doaibmabijut mat váikkuhit sidjiide mearriduuvvojit.

3.4.3 ILO-konvenšuvdna nr. 169 ja konsulterengeatnegasvuohta

ILO-konvenšuvdna nr. 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain lea guovddáš olmmošvuoigatvuođaneavvu álgoálbmotrievttis. Konvenšuvnnas giedahallojuvvojit eanarievttit, bargoeavttut, ámmátoahpahus, dearvvašvuohta ja oahppu. Konsultašuvnnat ja searvan leat dehálaš oasit konvenšuvnnas.

Jagis 2021 mearriduvvojedje sámelága jna. (konsultašuvnnat) rievdadusat. Rievdadus mielddisbuktá ahte § 1-1 lága ulbmil rievdá ja ahte sámelágas šaddá ođđa kapihttal, kapihttal 4 konsultašuvnnat. Konsultašuvnnaide gullet iešguđege lágan áššit, nugo lágat, láhkaásahusat, ovttaskas mearrádusat, doaibmabijut ja mearrádusat (omd. stuorradiggedieđáhusain). Geatnegasvuohta konsulteret sáhtá guoskat buot ideála ja ávnnaslaš beliide sámi kultuvrras.

Láhka galgá vuhtiiváldit sámiid friija ja ovdagihtii dieđiheami vuodul miehtama buot áššiin mat gusket midjiide, ja galgá leat veahkkinn goziheame ahte stáhta ollašuhttá álbmotrievttálaš konsultašuvdnageatnegasvuođa sámiiguin. Láhka lea ON álgoálbmogiid julggaštusa álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra art. 19 ja ILO-konvenšuvnna 169 art. 6 implementeren, ja ulbmil lea konsulteret buriin jáhkuin ja dainna áigumušain ahte bealit soabadit.

Lágas leat bargovuohki das mo galgá friija ja ovdagihtii dieđiheami vuodul miehtat dahje ii miehtat lágalaš ja hálddahušlaš doaibmabijuide mat gusket sámi beroštumiide, dahje prošeavttaide mat gusket sápmelaččaid eatnamiidda, guovlluide dahje eará resurssaide. Sámediggi lea váillahan mekanismma movt bearráigeahččat ahte konsultašuvdnageatnegasvuođat gozihuvvojit. Konsultašuvdnaláhka ii guoskka ekonomalaš doaibmabijuide dahje bušeahttadoaibmabijuide.

4 Giella

Servodatmihttu:

- Sámegielat leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

Olahan dihte servodatmihtu bargá Sámediggi nannet ja ovddidit sámegielaid vai dat cevzet boahtteáiggis maid. Sámegielain galgá leat lunddolaš sadji servodagas, ja buohkat galget beassat gullat, oaidnit ja geavahit sámegielaid buot servodatsurggiin. Danne ferte láhčit diliid nu ahte sámegiela sáhtá atnit buot servodatarenain ja fertejit ásahuvvot buorit rámmaeavttut mat sihkkarastet dan.

Sápmelaččain lea riekti oahppat, geavahit ja ovddidit eatnigielaset. Buot sápmelaččaide galgá sihkkarastojuvvot vejolašvuohta oahppat hupmat sámegiela.

NAČ 2016:18 Váibmogiella evttoha ollu doaimmaid ja láhkariעדadusaid mat galget nannet ja sihkkarastit sámegielaid boahtteáiggi. Čielggadeami čuovvuleapmi ja doaibmajuid čadaheapmi lea dehálaš bargu mainna Sámediggi lea bargan 2017 rájes. Strategijjadokumeanta Giellalokten mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis juovlamánus 2018. Sámediggi lea álggahan olu doaimmaid sámegielaid čálmustahttima várás almmolašvuođa, ja maiddái eará proseassaid sámegielaid ovdánahttima várás. Sámediggi áigu maiddái čuovvolit doaimmaid maid Duohtavuoda- ja soabahankommišuvdna raporta lea evttohan, ja dievasčoahkkinnáššiid SP 003/24 Duohtavuoda ja soabadeapmi Pilára 2: Giella ja oahpahus ja SP 21/24 Ovtas ovddasguvlui – Sámedikki strategijja giellaguovddážiid várás. Bargu joatkašuvvá 2026:s.

Mii dárbbasit ahte olles servodat searvá sámegielaid čálmustahttimii ja ovddideapmái buot surggiin, sihke almmolaš ja siviila servodagas. Gáibiduvvo viiddis áŋgiruššan, ja Sámediggi lea Sámi giellavahku olis hástalan buohkaid searvat.

4.1 Áŋgiruššansuorggit - Giella

Sámedikki áŋgiruššansuorggit sámegielaid várás:

- Sámegielaid geavaheapmi.
- Sámegielaid ovdánahttin.
- NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvuleapmi

4.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Giella

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Sámegielaid geavaheapmi	80 759	53 471	27 288	51,0 %
Sámegielaid ovdánahttin	73 597	71 025	2 572	3,6 %
NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvuleapmi	800	2 600	-1 800	-69,2 %
Submi	155 156	127 096	28 060	22,1 %

4.2 Sámegielaid geavaheapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sii geat ássat sámegiela hálddašanguovllus besset sámegillii gulahallat almmolaš ásahusaiguin.

Almmolaš instánssat sámegielaid hálddašanguovllus galget čuovvut sámelága 3. kapihttala, ja bálvalit álbmoga sámegillii, sihke njálmmálaččat ja čálalaččat. Dat dahká ahte sámegiella geavahuvvo árjjalaččat iešguđet servodatsurggiin dain suohkaniin ja fylkkasuohkaniin.

4.2.1 Čoahkketabealla - Sámegielaid geavaheapmi

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodorajja	74 433	48 969	25 464	52,0 %
Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagiellaide - njuolggodorajja	6 326	4 502	1 824	40,5 %
Submi	80 759	53 471	27 288	51,0 %

4.2.2 Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodorajja

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
10001 Guovdageainnu suohkan a)	10 700	8 460	2 240	26,5 %
10002 Kárášjoga giella a)	9 480	6 842	2 638	38,6 %
10003 Deanu giella a)	6 555	4 737	1 818	38,4 %
10004 Porsáŋgu giella a)	5 058	3 954	1 104	27,9 %
10005 Unjárgga giella a)	8 289	3 642	4 647	127,6 %
10006 Gáivuona suohkan a)	5 724	3 435	2 289	66,6 %
10008 Snåasen tjielte a)	3 723	2 435	1 288	52,9 %
10009 Loabága suohkan a)	3 956	2 389	1 567	65,6 %
10010 Raavrhvijkke tjielte a)	3 540	2 221	1 319	59,4 %
10011 Aarborten tjielte a)	3 323	2 213	1 110	50,2 %
10012 Røros suohkan a)	3 370	2 401	969	40,4 %
10013 Hábmra suohkan a)	5 224	3 273	1 951	59,6 %
10014 Dielddanuori suohkan a)	4 280	2 967	1 313	44,3 %
70000 Saltdal kommune a)	1 211	0	1 211	-
Submi	74 433	48 969	25 464	52,0 %

a) Dán poasttas lea stuora lassáneapmi danne go dás lea ođđa guovttegielatvuodadoarjaga málle mas ovddit vuodadoarjja ja bálvalusdoarjja leat ovttahttojuvvo.

Doarjjaortnega njuolggadusat leat rievdaduvvon nu ahte dat čuvvot sámelága giellanjuolggadusaid rievdadusaid mat mearriduvvojedje 2023 geassemánu ja doaibmagohte 01.01.2024. Sámelága rievdadusat miellidibuktet ahte hálldašanguovllu giellat sirrejuvvojit giellakategoriijaid mielde main leat iešguđetge láhkageatnegahttojuvvo barggut ja riektedássi ássiide. Doarjja lea guovtti oasis.

Heivehuvvon vuodadoarjja juhkkovu vuodadoarjja giellakategoriijaid mielde. Bálvalusoassi juhkkovu dan mielde galle máná sámi mánáidgárddis dahje ossodagas leat, galli máná lea sámegieloahpahus mánáidgárddis, galli oahppis vuoddoskuvllas lea oahpahus sámegielas vuosttašgiellan ja galli oahppis lea oahpahus sámegielas nubbingiellan. Gielladoaimmaid bokte láhčá giella dili eambo ássiide geavahit sámegiela. Sámediggi vuordá ahte 20-30 % doarjgis adno gielladaid ovdánahttoaimmaide. Ođđa njuolggadusat gustogohtet ođđajagimánu 1. beaivvi 2026:s. Dan dihte leat ovdánahttoarjagat, mat ovdal ledje kapihttalas 4.3 Sámegielaid ovdánahttin, biddjon oktii vuodadoarjagiiguin. Guovttegielatvuodadoarjagat gielladaide leat danne oktiibuot lassánan 8 459 000 ruvnuin

Doarjjaortnega mihttomearri - Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda:

- Suohkanat bálvalit sámegillii ja čalmmustahttet sámegiela.

Várrejuvvo 74 433 000 ru dán ulbmilii 2026:s

4.2.3 Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodoarjja

(i 1000 kr)

		Budsjett 2026	Budsjett 2025	Avvik 2026 - 2025	Avvik i %
10050	Finnmárkku fylkkasuohkan a)	1 732	911	821	90,1 %
10055	Romssa fylkkasuohkan a)	1 461	911	550	60,4 %
10052	Nordlánda fylkkasuohkan a)	1 672	1 378	294	21,3 %
10053	Trøndelága fylkkasuohkan a)	1 461	1 302	159	12,2 %
Submi		6 326	4 502	1 824	40,5 %

a) Dán poasttas lea stuora lassáneapmi danne go dás lea ođđa guovttegielatvuodadoarjaga málle mas ovddit vuododoarjja ja bálvalusdoarjja leat ovttahttojuvvon.

Doarjjaortnega mihttomearri – Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda

- Fylkkasuohkanat bálvalit ássiideaset sámegillii ja čalmmustahttet sámegiela.

Sámediggi vuordá ahte fylkkasuohkanat nannejit ja ovddidit sámegielaid gielladoaimmaiguin.

Vuododoarjja, 60 % juhkkjuvvo seamma meare guđege fylkkasuohkanii. Bálvalusdoarjagis juhkkjuvvo 10 % dan mielde galli sámegillii fylkkasuohkanis lea hálddašanoavddasvástádus, ja 30 % dan mielde galle suohkana fylkkas leat mielde sámegielaid hálddašanguovllus. Sámediggi vuordá ahte 20-30 % guđege fylkkasuohkana ollislaš guovttegielatvuodadoarjagis adno giellaovddidandoaimmaide. Bušeahhtapoasta Fylkkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu – njuolggodoarjja, mii ovdal lei kapihttalas 4.3 Sámegielaid ovdánahttin, lea dál biddjon oktii dáiina bušeahhtapoasttain. Poasta lea lassánan 172 000 ruvnnuin, mii vástida haddelassáneapmái.

Várrejuvvo 6 326 000 ruvdno dán ulbmilii 2026:s.

4.3 Sámegielaid ovdánahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Álbmot sámasta, oahppá ja ovdánahtta sámegielaid.

Sámegielaid dáfus leat iešguđet dárbbut ja hástalusat, ja Sámediggi váldá stuora ovddasvástádusa sápmelaččaid giellaovdánahttinvejolašvuodaid nannemis buot guovlluin. Dan bargui bidjá Sámediggi NAČ 2016:18 Váibmogiela evttohusaid vuodđun, mas ávžžuhuvvo ángiruššat mánáid ja nuoraid várás.

Sámi giellaguovddážat leat guovddáš aktevrrat sámegielaid seailuheamis ja ovddideamis. Sámediggi vuorruha addit doarjagiid giellakurssaid čadaheapmái ja giellaarenaide. Giellaguovddážat sáhttet maidái bargat báikkálaš heivehuvvon doaimmaiguin mat leat mielde seailuheame ja bisuheame sámegielaid. Sámediggi sáhtta čállit bargošiehtadusa giellaguovddážiguin dan birra ahte čoavdit sámegielaide guoski hástalusaid servodagas.

Sámegielaid nannema ja ovddideami várás lea dehálaš ahte gávdnojit árrjalaš báikkálaš birrasat. Go báikegottiin leat mánggalágan gielladoaimbajut, de šaddet fálađdagat álbmogii báikkálašat ja leat vuodđun árrjalaš birrasii. Gielladásis iešguđet giellaguovlluin leat hui stuora erohusat, ja danne lea dehálaš heivehit gielladoaimbajuid iešguđet guvlui.

Servodagas lea stuora dárbu sámegielat fágabargiide buot surggiin. Vai boahhteáiggis náke rekrutteret eambbo fágaoibmuid geat hálldašit giela bures sihke čálalaččat ja njálmmálaččat, de leat Sámedikkis iešguđet lágan stipeandaortnega. Eanet dieđut dáiđ birra leat 5.12 kapihttalas.

4.3.1 Čoahkketabealla - Sámegielaid ovdánahttin

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolg(a)	0	17 005	-17 005	-100,0 %
Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu - njuolggodoarjja a)	0	1 652	-1 652	-100,0 %
Sámi giellaguovddážat, vuodđodoarjja - njuolggodoarjja	44 027	27 082	16 945	62,6 %
Sámi giellaguovddážat, aktiviteahttdoarjja - njuolggodoarjja	14 970	13 836	1 134	8,2 %
13801 Giellaguovddážiid fágalaš gelbbolašvuoda lokten - prošeakta	300	300	0	0,0 %
14501 Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - konferá	200	200	0	0,0 %
12101 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide	5 000	3 500	1 500	42,9 %
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja b)	0	400	-400	-100,0 %
12020 Sámi giellavahkku doaimmat - ohcanvuđot doarjja	900	900	0	0,0 %
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja c)	3 300	4 800	-1 500	-31,3 %
70000 Giellaguovddážiid ásaheapmi - ohcanvuđot doarjja	3 700	0	3 700	-
12040 Sierra gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot	1 200	1 200	0	0,0 %
14701 Giellamovttiidahttinbálkkášupmi	0	150	-150	-100,0 %
Submi	73 597	71 025	2 572	3,6 %

a) Ovddidandoarjja suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda lea biddjojuvvon oktii vuodđodoarjagiin, geahča 4.2.3.

b) Stipeanda lea ovttahttojuvvon ortnegiin 17301 stipeanda alitohppui.

c) 1,5 miljovdna ruvdno lea sirdojuvvon ortnegii Giellaguovddážiid ásaheapmi - ohcanvuđot doarjja, mii lea odđa doarjjaortnet.

4.3.2 Sámi giellaguovddášat, vuodđodoarjja – njuolggodoarjja

(duhaiid mielde)

		Bušeahhtta 2026	Bušeahhtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
10201	Sámi giella- ja kulturg. Porsáŋggu gielda c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10202	Giellasiida - Sámi giellaguovddáš - Gáivuona suohkan c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10203	Árran julesáme guovddášj c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10204	Várdobáiki sámi guovddáš c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10204	Bárru giellabáiki b) c)	1 682	882	800	90,7 %
10205	Isak Saba guovddáš - Unjárgga gielda a) c)	2 045	1 395	650	46,6 %
10206	Deanu giellagáddi - Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG) c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10207	Gáisi Giellaguovddáš - Romssa suohkan c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10208	Aajege, Røros - Trøndelága fylkkasuohkan c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10209	Lávgu AS (Áltá sámi giella- ja kulturguovddáš) c) e)	2 435	1 635	800	48,9 %
10210	Ástávuona giellagoahhtie - Loabága suohkan c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10211	Gielem nastedh - Snåasen tjjelte c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10212	Gielearnie - Raavrhvijkke tjjelte c)	2 195	1 245	950	76,3 %
10213	Omasvuona giellaguovddáš - Omasvuona suonkan c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10214	Giellagiisá - Guovdageainnu c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10215	Oslo sámi viessu c)	2 045	1 245	800	64,3 %
10216	Návuona giellaguovddáš - Návuona suohkan c) e)	2 435	1 635	800	48,9 %
10217	Stormen giellaguovddáš - Bodø kommune c) d)	2 849	2 049	800	39,0 %
10218	Saemien gieles- jijn kultuvrejárngie - c) d)	2 045	2 045	0	0,0 %
10219	Kárenáš giellaguovddáš - Kárášjoga gielda c)	2 056	1 256	800	63,7 %
70000	Máilsel språksenter	1 745	0	1 745	-
Submi		44 027	27 082	16 945	62,6 %

a) Isak Saba guovddáš oahčui jagis 2025 150 000 ruvdnosaš gaskaboddosaš lasáhusa, Sámi giellavahku váldodoaluid plánemii ja čadaheapmái.

Dát gaskaboddosaš juolludus lea sirdojuvvon Gieleaarniei jagis 2026.

b) Bárru giellabáiki lea sámi giellaarena Viesterállas ja Lofuhtas mii lea hálldahuslaččat Várdobáiki sámi guovddáša vuollásaš.

c) Buot giellaguovddášat, earret ođđa giellaguovddáš, leat ožžon 800 000 ruvnno lasáhusa jagi 2025 bušehta ektui.

d) Jagis 2025 ožžo Stoarmmo ja Aarborte giellaguovddášat 800 000 ruvdnosaš lasáhusa go galge erenoamážit bargat bihtán- ja ubmisámegeielain.

Juolludus Stoarmmo giellaguovddášii jotkojuvvo. Juolludus Aarborte giellaguovddášii ii jotkojuvvo, šiehtadusa vuodul giellaguovddášiin.

e) Sihke Návuona giellaguovddáš ja Lávgu AS ožžo jagis 2025 390 000 ruvdnosaš gaskaboddosaš lasáhusa oktasaš golmma jagi mearrasámi prošehtii. Juolludus jotkojuvvo.

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi giellaguovddášat, vuodđodoarjja:

- Sámi giellaguovddášat oainnusmahttet sámi identitehta ja kultuvrra, ovddidit sámegeielaid ja doaimmahit sámi giellaoahpahusa gielladoaimmaid bokte.

Sámediggi lea iežas sámi giellaguovddášstrategiijas addán giellaguovddášiid servodatbarggu. Sámi giellaguovddášiid servodatbargu lea seailluhit ja ovddidit sámegeielaid ja bargat vai eambbosat ohppet ja atnet sámegeiela. Giellaguovddášiid doaibma lea mielde ollašutttime Sámediggi giellapolitiikka.

Sámediggi addá 2026:s 150 000 ruvdnosaš doarjaga Gieleaarnie, mii lea Raarvihken tjjeltes, plánat ja čadahit Sámi giellavahku váldolágideami jagis 2026. Juolludus addojuvvo oktii.

Sámediggi joatká 2026:s 800 000 ruvdnosaš njuolggodoarjjalasáhusa Stoarmmo giellaguovddášii bargat bihtánsámegeielain Norgga beale Sámis.

Isak Saba guovddáš oaččui 2025:s 150 000 ruvdnosaš gaskaboddosaš lasáhusa plánet ja čadahit Sámi giellavahku váldolágideami. Dát gaskaboddosaš juolludus lea sihkkojuvvon 2026:s. Isak Saba guovddáša ollislaš juolludus 2026:s lea 2 098 000 ruvdno oktan haddegoargumiin.

Sámediggi attii 2025:s 390 000 ruvdnosaš lassi njuolggodoarjaga Lávgu AS:i ja 390 000 ruvdnosaš lassi njuolggodoarjaga Návuona giellaguovddášii. Lea gaskaboddosaš lasáhus mii bistá golmma jagi badjel. Prošeakta álggahuvvui 2024 čavčča. Lasáhus galgá adnot oktasaš mearrasámi prošeavtta čadaheapmái, mas mihttu lea nannet mearrasámi identitehta. Giellaguovddášat galget ráhkadit oktasaš doaibmaplána maid Sámediggi galgá dohkkehit. Prošeavtta galgá raporteret jahkásaš doaibmaraporttain Sámediggái ja oktasaš loahpparaporttas go prošeaktaáigodat nohká. Prošeakta loahpahuvvo vuosttaš jahkebealis 2027:s.

Várrejuvvo 44 027 000 dán ulbmilii 2026:s.

4.3.3 Sámi giellaguovddášat, doaibmadoarjja - njuolggodoarjja

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
10201 Sámi giella- ja kulturg. Porsáנגgu gielda	290	310	-20	-6,5 %
10202 Giellasiida - Sámi giellaguovddáš - Gáivuona suohkan	1 070	970	100	10,3 %
10203 Árran julesáme guovdásj	750	745	5	0,7 %
10204 Várdobáiki sámi guovddáš	1 105	1 005	100	10,0 %
10205 Isak Saba guovddáš - Unjárgga gielda	849	749	100	13,4 %
10206 Deanu giallagáddi - Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG)	660	730	-70	-9,6 %
10207 Gáisi Giellaguovddáš - Romssa suohkan	1 050	950	100	10,5 %
10208 Aajege, Røros - Trøndelága fylkkasuohkan	1 310	1 180	130	11,0 %
10209 Lávgu AS (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš)	1 179	1 079	100	9,3 %
10210 Ástávuona giellagoahhtie - Loabága suohkan	735	710	25	3,5 %
10211 Gielem nastedh - Snåasen tjielte	1 000	900	100	11,1 %
10212 Gielearnie - Raavrvijhke tjielte	200	500	-300	-60,0 %
10213 Omasvuona giellaguovddáš - Omasvuona suonkan	570	505	65	12,9 %
10214 Giellagiisá - Guovdageainnu	507	504	3	0,6 %
10215 Oslo sámi viessu	620	670	-50	-7,5 %
10216 Návuona giellaguovddáš - Návuona suohkan	680	610	70	11,5 %
10217 Stormen giellaguovddáš - Bodø kommune	710	629	81	12,9 %
10218 Saemien giele- jñh kultuvrejarne - Sijti Jarne	575	550	25	4,5 %
10219 Kárenaš giellaguovddáš - Kárásjoga gielda	610	540	70	13,0 %
70000 Målselv språksenter	500	0	500	-
Submi	14 970	13 836	1 134	8,2 %

Doaibmadoarjagat leat juhkkojuvvon doaibmaplánaid vuodul maid guhtege giellaguovddáš lea sádden.

Doarjaortnega mihttomearri – Sámi giellaguovddášat, doaibmadoarjja:

- Sámi giellaguovddášat oainnusmahttet sámi identitehta ja kultuvrra, ovddidit sámegielaid ja doaimmahit sámi giellaoahpahusa gielladoaimmaid bokte.

Giellaguovddážiid váldobargu lea lágidit giellakurssaid ja giellaarenaid mat gokčet iežaset doaibmaguovlluid dárbbuid. Giellaguovddážiid sáhttet maiddá bargat báikkálaččat heivehuvvon doaimmaiguin mat leat mielde seailuheame ja ovddideame sámegeiela.

Doarjjaortnega ulbmil lea dahkat giellaguovddážiidda vejolažžan buoremus lági mielde čadahit dáid bargguid ovttrasážiid Sámedikkiin ja lagasbirrašiin.

Giellaguovddážiin eai leat seamma meare jahkásaš doaimmat. Doaimmaruđat leat juhkojuvvon giellaguovddážiid 2026 doaibmaplánaid vuodul, giellaguovddážiid gulahallančoahkkimiid vuodul dan jagi doaimmaid birra, ja maiddá ovddit jagiid raporttaid vuodul. Sámediggi lágida maiddá jahkásaš giellaguovddášdeaivvadeamiid gos giellaguovddážiid deaivvadi, juogadiit vásáhusaid ja ožžot fágalaš logaldallamiid giela birra.

Ulbmilii várrejuvvo 14 970 000 ruvdno 2026:s.

4.3.4 Giellaguovddážiid fágalaš gelbbolašvuoda lokten – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Loktet giellaguovddážiid, mat vuostáiváldet njuolgodoarjaga Sámedikki bušehtas, gelbbolašvuoda giellaoahpahusas.

Ovtas ovddosguvui - Sámedikki strategijja giellaguovddážiid várás (021/24) barggu oktavuodas lea Sámediggi ožžon cealkámušaid das, ahte giellaguovddážiid dárbbasit buoret gelbbolašvuoda iešguđetge giellabargguin. Oassin Sámedikki strategijjas sámi giellaguovddážiid várás, galgá Sámediggi buoridit giellaguovddážiid gelbbolašvuoda. Oassin gelbbolašvuodaloktemis, áigu Sámediggi ain fállat relevánta digitála kurssaid, logaldallamiid ja sullasaččaid giellaguovddážiidda.

Ulbmilii várrejuvvo 300 000 ruvdno 2026:s.

4.3.5 Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - konferánssa

Oktii jagis lágida Sámediggi ovtas giellaguovddážiiguin giellaguovddášdeaivvadeami buot sámi giellaguovddážiidda. Deaivvadeami mihttomearri lea juogadiit vásáhusaid ja fuomášumiid, juogadiit gelbbolašvuoda ja viidáseappot ovdánahttit giellaguovddážiid. Giellaguovddášdeaivvadeapmi galgá nannet ovtasbarggu Sámedikki ja giellaguovddážiid gaskkas, ja ovtasbarggu giellaguovddážiid gaskkas. Sámediggi ávžžuha sámi giellaguovddážiid fierpmádatovttasbargui, ovtasdoaimmat digitála doaluid olis, ja sámegeiela ávdnasiid juogadeami olis.

Várrejuvvo 200 000 ru ulbmilii 2026:s.

4.3.6 Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
12101 Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide	5 000	3 500	1 500	42,9 %
Submi	5 000	3 500	1 500	42,9 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide geain sámegeiella lea fágan joatkkaskuvllas:

- Joatkkaskuvlaohppiin lea sámegeiella fágasuorggis.

Movttiidahttin dihtii nuoraid válljet sámegeiella fágan joatkkaskuvllas, juolluda Sámediggi stipeandda ohppiide geain lea sámegeiella fágasuorggis. Oahppit geat válljejit sámegeiella vuosttašgiellan vuoruhuvvojit ovddemus.

Várrejuvvo 5 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

4.3.7 Gielladoaimmat Sámi giellavahku oktavuodas – ohcanvuđot doarjja

(i 1000 kr)

	Budsjett 2026	Budsjett 2025	Avvik 2026 – 2025	Avvik i %
12020 Sámi giellavahku doaimmat - ohcanvuđot doarjja	900	900	0	0,0 %
Submi	900	900	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi giellavahkkodoaimmat:

- Giellaberošteaddjit čalmmustit ja nannejit sámegiela geavaheami Sámi giellavahku áigge.

Vuoruheamit – Sámi giellavahkkodoaimmat:

- Sámi gielladoaimmat mat čadahuvvojit Sámi giellavahku olis ja mat erenoamážit deattuhit oahpahit giela, sániid ja doahpagiid.

Várrejuvvo 900 000 ru ulbmilii 2026:s.

4.3.8 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja a)	3 300	4 800	-1 500	-31,3 %
Sum	3 300	4 800	-1 500	-31,3 %

a) 1,5 miljovdna ruvdno lea sirdojuvvon ortnegii Giellaguovddážiid ásahepmi – ohcanvuđot doarjja, mii lea odđa doarjjaortnet.

Doarjjaortnega mihttomearri – Giellaovddidandoaimmat:

- Organisašuvnnat dokumenterejit, ovddidit ja oahpahit sámegielaid birra.

Vuoruheamit – Giellaovddidandoaimmat:

- Ráhkadit sámegiel applikašuvnnaid ja spealuid.
- Ođasmahttit sámegiel applikašuvnnaid ja digitála spealuid maid Sámediggi ovdal lea ruhtadan.
- Jorgalit mánáid ja nuoraid applikašuvnnaid ja spillaid sámegillii.
- Sámegielkurssat rávisolbmuide.
- Sámi giellaarenat.
- Čohkket sámi báikenamaid mat ovdalaččas eai leat registrerejuvvon.
- Gaskkustit sámi báikenamaid.
- Terminologijaprošeavttat.
- Ráhkadit sámegiel sátnegirjiid.
- Rádjeraštideaddji giellaovttasbargu Sámis

Várrejuvvo 3 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

4.3.9 Giellaguovddážiid ásaheapmi - ohcanvuđot doarjja

(i 1000 kr)

	Budsjett 2026	Budsjett 2025	Avvik 2026 - 2025	Avvik i %
70000 Giellaguovddážiid ásaheapmi - ohcanvuđot doarjja	3 700	0	3 700	-
Submi	3 700	0	3 700	-

Doarjjaortnega mihttomearri – Giellaguovddážiid ásaheapmi:

- Ásahuvvojit ođđa sámi giellaguovddážit ja dálá sámi giellaguovddážiid doaibmaguovlu viidu.

Vuoruheamit - Giellaguovddážiid ásaheapmi:

- Sámi giellaguovddážit mat vássán jagi leat Sámedikkis ožžon doarjaga ásaheami váste giellaovddidandoaimmaid ortnega bokte, vuoruhuvvojit.
- Ásahit sámi giellaguovddážiid dakkár guovlluide gos eai leat vuos sámi giellaguovddážit.

Várrejuvvo 3 700 000 ru ulbmili 2026:s

4.3.10 Sámegieldoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
12040 Sierra gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	1 200	1 200	0	0,0 %
Submi	1 200	1 200	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámegieldoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin:

- Giellaguovddážit ja organisašuvnnat nannejit sámegielaid lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin.

Vuoruheamit – Sámegieldoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin:

- Doaimmat mat ovddidit sámegiela julev-, lulli- ja márkosámi guovlluin.
- Doaimmat mat ovddidit ubmi-, bihtán- ja nuortalašsámegiela.
- Doaimmat mat ovddidit ubmi-, bihtán- ja nuortalašsámegielmateriálaid digitaliserema.
- Jorgalit Biibbalteavstaid lulli- ja julevsámegillii.

Várrejuvvo 1 200 000 ru ulbmili 2026:s.

4.4 NAČ 2016: 18 Váibmogiela čuovvoleapmi

(i 1000 kr)

	Budsjett 2026	Budsjett 2025	Avvik 2026 - 2025	Avvik i %
13701 Giellabálgát - nationála lohkan- ja čállin strategiija - prošeakta	0	1 800	-1 800	-100,0 %
13704 Sámi giellavahku - prošeakta	800	800	0	0,0 %
Submi	800	2 600	-1 800	-69,2 %

Sámediggi mearridii juovlamánus 2018:s strategiiid sámegielaid várás – Giellalokten (060/18). Dát strategiija lea Sámedikki beales NAČ 2016: 18 Váibmogiela ollislaš čuovvoleapmi. Giellaloktemis leat sihke doaibmabidjoevttohusat mat leat vižžojuvvon Váibmogiela, ja doaibmabijut mat lunddolaččat gullet Váibmogiela evttohusaide. Giellalokten lea guhkes áiggi giellaángeruššan, ja dat lea surggiidrasttiedaddji, ja guoská buot servodatsurggiide. Strategiija mihttomearri lea ahte sámegielat ja dárogiella leat ovttaássásaš ja ovttaárvosaš gielat servodagas. Višuvdna lea ahte sámegielat leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

4.4.1 Giellafálaldat mánáide ja nuoraide

Mánáide ja nuoraide fállat giellavejolašvuodaid lea okta Sámedikki deháleamos bargguin. Mánát ohppet giela dan rájes go rieggádit, ja váhnemat ja bearaš leat máná deháleamos bagadallit giela oahppamis. Vuoddu gillii biddjojuvvo mánnávuodas, goas buorit ja oadjebas doarjaleaddjit ja rávisolbmuid oktavuohta leat dehálaččat máná giellaoahppamis. Danne lea eaktun ahte mánát gullet ja geavahit sámegielaid mánáidgárddis, skuvllas ja muđui árgabeaivvis. Giellateoriiain deattuhuvvo man dehálaš lea ovddidit mánáid doabaáddejumi, sátneriggodaga, cealkkaráhkadeami ja giellageavaheami dan rájes go leat unnit. Máná giellaoahppan bidjá vuodu olles eallimii, ja buorre giellabiras lea dieinna lágiin mearrideaddji dehálaš giellaoahppamis. Dehálaš lea hukset gievrras ja buriid giellabirrasiid, mat addet vejolašvuoda oahppat ja geavahit giela báikkálaš birrasis.

4.4.2 Oainnusmahttin ja ovtasbargu

Giela oainnusmahttin lea gullelašvuoda, leahkima ja dohkkeheami symboliseren. Sámegielat ja dárogiella eai leat ovttaárvosaš ja ovttaássásaš gielat dálá servodagat. Sámegielaid oinnolašvuota servodagas lea hui mávssolaš sámi álbmogii, sihke daidda geain sámegiella lea eatnigiellan ja daidda geat háliidit oahppat sámegielaid. Dat sihke lokte gielaide stáhtusa, ja addá sámi álbmogii dovdu ahte sin gielat ja kultuvra dohkkehuvvojit.

4.4.3 Sámi giellavahku – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámegielat oidnojit ja gullojit báikkálaččat, regionála ja nationála dásis Sámi giellavahkus.

Sámi giellavahku lágiduvvo juohke jagi 43. Vahku. Sámegielaid čalmmusteapmi lea guovddáš oassi Giellaloktemis, ja mii oaidnit ahte lea dárbu searvvahit ja ovtasbargat iešguđege aktevrreiguin vai sámegielat oidnojit servodagas. Sámediggi vuolgga sámegielaid jahkásaš čalmmusteami Sámi giellavahku bokte. Ealáhusat ja báikkálaš ja almmolaš aktevrat bovdejuvvojit ja ávžžuhuvvojit čalmmustahttit sámegielaid Sámi giellavahku olis.

Prošeakta lea vuosttažettiin giellavahku designa ja neahttasiiddu ođasmahttimii, profilerendinggaide ja digitála sisdoalu buvttadeapmái.

Várrejuvvo 800 000 ru ulbmilii 2026:s.

4.4.4 Sámi giellaáittardeaddji

Sámi giellaáittardeaddji ásaheapmi lea dehálaš vai fuolahuvvo ahte sámi álbmoga gielalaš vuoigatvuodát ollašuvvet, ja sámi áittardeaddji galgá bagadit sihke ovttaskas olbmuid ja suohkanlaš ja almmolaš orgánaid. Go áittardeaddji aktiivvalaččat juohká dieđuid sámi giella- ja oahpahušvuoigatvuodaid birra, de ožžot eambbosat iežaset rivttiid ollašuvvot. Duohtavuoda- ja soabahankommišuvnna raporttas lea čájehuvvon dárbu eanet doaimmaide mat ealáskahtáše sámegielaid. Sámi giellaáittardeaddji ásaheapmi lea dehálaš oassi divvunproseassas, mii váikkuha dasa ahte eambbosiid giella- ja oahpahušvuoigatvuodát vuhtiiválidojuvvojit. Kommišuvnna áicama mielde lea implementerengaska okta dain stuorámuš hástalusain. Dat, ahte mearriduvvon politihkka ii čadahuvvo, billista luohttámuša eiseválddiide, juoga mii livččii dehálaš eaktu soabadeapmái. Sámedikki dievasčoahkkin lea áššis 008/24 Duohtavuohta ja sábadibme – Nuppát (2) nihta: Giella ja áhpadus, mearridan bargat viidáseappot sámi giellaáittardeaddji ásaheamiin. Sámedikki dievasčoahkkin lea dasto áššis 035/25 meannudan ášši sámi

giellaáittardeaddji birra ja mearridan áittardeaddji servodatdoaimma, ja galgá maid viidáseappot bargojuvvot giellaáittardeaddji mandáhtain.

5 Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan

Servodatmihttu:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuohta ja gálggat maiguin suodjala, sihkkarastá ja ovdánahtá sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámedikki áigumuš bargguin lea servodat mas máhttu lea vuodđun, ja gos árbevirolaš máhttu, sámegielat ja árvvut leat geadgejuolgin. Sámi servodat mas máhttu lea vuodđun rievdá dađistaga ja ovdána árbedieđu/árbevirolaš máhttu ja dutkanvuodot máhtu ovtasdoaimmamis.

Sámi servodaga ovddideapmi min árvvuid vuodul gielalaččat ja kultuvrralaččat, eaktuda ahte sámi mánáidgárde- ja vuodđoskuvláfálaldagas lea alla kvalitehta.

Sámediggi áigu bargat dan ala ahte našuvnnalaš mánáidgárde-, oahpahus- ja oahppopolitihkas leat mihttomearit ja strategiiat mat sihkkarastet sámi vuoigatvuodaid ja kvalitatiivvalaččat buori oahpahus- ja oahppopolitihka.

5.1 Ángiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan

Sámedikki ángiruššansuorggit bajásšaddamis, oahpahusas, oahpus ja dutkamis:

- Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárdiin
- Nuvttá sámegielat mánáidgárdit
- Sámegielat mánát otná servodagas
- Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis
- Máhttu ja gelbbolašvuohta leat vuodđun boahhteáiggi mánáidgárdiide
- Sámi sisdoallu skuvllas
- Bargu eastadit givssideami ja sámevaši
- Oahpponeavvut
- Váldi, ovddasvástádus ja rollat alitoahpus ja dutkamis
- Oahppo- ja dutkanfálaldat
- Rekruteren.

5.1.1 Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Nuvtta sámegielat mánáidgárdit	6 369	7 363	-994	-13,5 %
Sámegielat mánát otná servodagas	6 954	6 928	26	0,4 %
Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis	11 236	10 898	338	3,1 %
Sámi sisdoallu skuvllas	2 331	2 312	19	0,8 %
psykososiála oahppanbiras	1 750	1 250	500	40,0 %
Oahpponeavvuid	31 412	28 383	3 029	10,7 %
Rekruteren	7 441	5 251	2 190	41,7 %
Submi	67 493	62 385	5 108	8,2 %

5.2 Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin gos leat sámi mánát lágaid ja láhkanjuolggadusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

Sámedikki válddis mánáidgárdesuorggis lea mearkkašupmi dasa movt suorgi goziha sámi servodaga dárbbu sámi mánáidgárddiid ja mánáidgárddiid gos leat sámi mánát, ovdáneami ja rámmaid. Sámediggi bargá vai sámi mánáid vuoigatvuođat sámegeiel mánáidgárdefálaldahkii gievrras giellamodealla vuodul, ollašuvvet.

Nannen dihtii sámi sisdoalu sámi mánáidgárddiin ja eará mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, áigu Sámediggi jagis 2026 joatkit barggus gulahallama ja konsultašuvnnaid bokte guoskevaš aktevrraiguin, ja erenoamážit fokuseret NAČ 2016: 18 Váibmogiella čuovvuleapmái, rámmaiplána implementeremii mánáidgárddi sisdoalu ja doaimmaid birra (2017), bargui gelbbolašvuoda buoridemiin, kvalitehtaloktenbargui sámi mánáidgárddiin ja eará mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, ja váhnenperspektiivii.

Sámedikki sávamuša vuodul ja konsultašuvnnaid vuodul Sámedikkiin, lea Máhttodepartemeanta mearridan ásaht áššedovdilávdegotti mii galgá bargat sámi mánáidgárdefálaldaga nannemiin. Áššedovdilávdegotti bargu galgá leat mielde buorideame sámi mánáidgárdefálaldagaid buot sámi mánáide miehtá riikka. Sámediggi čuovvu áššedovdilávdegotti barggu.

5.3 Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Mánáidgárddit mat leat olggobealde ráđđehusa geográfalaš vuoruheami leat sámegeielagat ovdal 2026.

5.3.1 Čoahkketabealla – Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
18510	Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit, bagadanruđat - prošeakta	1 100	1 100	0	0,0 %
17060	Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	1 969	3 663	-1 694	-46,2 %
17061	Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	2 600	2 600	0	0,0 %
70000	Nuvttá sámegeielat mánáidgárddit - evalueren	700	0	700	-
Submi		6 369	7 363	-994	-13,5 %

Ortnegiid ulbmiljoavku leat mánáidgárddit mat njuolggadusaid bokte leat mearridan ahte leat sámegeiel mánáidgárddit ja ossodagat, ja mat leat olggobealde ráđđehusa geográfalaččat vuoruhuvvon guovllu.

Ortnet lea leamaš gaskaboddosaš ortnet man galgai evalueret 3 jagi mannel. Dan dihte lea várrejuvvon ruhta ortnega evalueremii 2026:s. Leat vuolláičállojuvvon šiehtadusat ovttasbargománáidgárddiiguin gitta 30.06.2026 rádjái. Dan dihte go ortnegiid evalueren ja čuovvuleapmi ii leat válmmas ovdal 2026 nuppi jahkebeali, de fállujuvvo ovttasbargománáidgárddiide vejolašvuhta guhkidit šiehtadusa gitta 2026 lohppii.

Mánáidgárdeeaigádat ja mánáidgárddit mat sohpet ovdánahttinšiehtadusa Sámedikkiin, leat mielde ortnegis. Váhnemat geain leat mánát dáin mánáidgárddiin ožžot gokčojuvvot váhnenmávssu. Šiehtadus geatnegahtta čadahit ovddidandoaimmaid nana giellaoahpahusmodeallaid ja pedagogalaš prinsihpaid vuodul sámi mánáidgárddiide.

Mánáidgárddiide fállujuvvo gelbbolašvuodálokten ja kvalitehtaovdáneapmi earret eará giellabarggu bagadusa ja nana giellaoahpahusmodeallaid ja pedagogalaš prinsihpaid implementerema bokte sámi mánáidgárddiide. Bagadallan ovddidanbarggu birra ja gelbbolašvuodadárbbuid heiveheapmi čadahuvvo mánáidgárddiid báikkálaš dárbbuid mielde.

5.3.2 Nuvttá sámegiela mánáidgárddit, bagadallanruđat - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Mánáidgárddit atnet gievrras giellaoahpahusmodeallaid ja sámi pedagogalaš prinsihpaid

Prošeakta lea oassin nuvttá sámegiela mánáidgárddiid áŋgiruššamis. Mánáidgárddit galget oažžut bagadallama ja gelbbolašvuodáloktema das movt atnit gievrras giellaoahpahusmodeallaid ja sámi pedagogalaš prinsihpaid. Mánáidgárddit galget dan bokte šaddat eambo dihtomielalaččat giellabargui, nu ahte mánáid sámegiela máhttu ovdána.

Prošeakta galgá maiddái ráhkadit oahppofierpmádaga mánáidgárddiide mat leat mielde “Nuvttá sámegiela mánáidgárddit” ortnegis. Fierpmádat galgá buktit oahppoarenaid gos mánáidgárddit besset ovtas reflektaret ja juogadit vásáhusaid. Fierpmádagat galget leat mielde čoavdime hástalusaid dan oktavuodas ahte mánáidgárddiin lea unnán vásáhus bargat gievrras giellaoahpahusmodeallaid ja sámi pedagogalaš prinsihpaid vuodul.

Bagadallan galgá sihkkarastit ahte mánáidgárddiid ovddidanproseassa lea nuvttá sámegiela mánáidgárdeortnega ulbmila olis.

Várrejuvvo 1 100 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.3.3 Nuvttá sámegiela mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Nuvttá sámegiela mánáidgárddit, 17060 váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	1 969	3 663	-1 694	-46,2 %
Submi	1 969	3 663	-1 694	-46,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Nuvttá sámegiela mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna:

- Eanet mánát sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain ožžot nuvttá sámegiela mánáidgárdesaji.

Vuoruheamit – Nuvttá sámegiela mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna:

- Váhnenmávssu refušuvdna.

Váhnenmávssu bajimus máksomeari vuolideami dihte lea doarjja vuoliduvvon 1 694 000 ruvnnuin.

Várrejuvvo 1 969 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.3.4 Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Buŕeahhta 2026	Buŕeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17061 Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	2 600	2 600	0	0,0 %
Submi	2 600	2 600	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit, ovddidanruđat:

- Sámi mánát ožžot oahpahusa gievrras giellamodeallaid vuodul.

Vuoruheamit – Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit, ovddidanruđat:

- Ovddidandoaimmat mat leat mearriduvvon ŕiehtadusas Sámedikkiin
- Bagadallandoaimmat mat leat mearriduvvon ŕiehtadusas Sámedikkiin

Várrejuvvo 2 600 000 ru ubmilii 2026:s.

5.3.5 Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit - evalueren

Evaluerema mihttomearri - Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit:

- Iskat leatgo mánáidgárrdit olahan mihttomeari šaddat sámegiela mánáidgárrdin proŕeaktaáigodagas

Evalueremis galgá vástidit:

- Leatgo bargit šaddan sámegiela proŕeaktaáigodagas?
- Ožžotgo mánát oahpahusa gievrras giellamodeallaid vuodul?
- Makkár ávki lea bagadallamiin ja fágaseminárain leamaš bargiide gelbbolaŕvuodáovddideami dáfus?

Várrejuvvo 1 000 000 ruvno ulbmilii 2026:s.

5.4 Sámegiela mánát otná servodagas

Áŕgiruŕŕansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánát besset oahppat, nannet ja ovdánahttit sámegielaŕet mánáidgárrdis.

Buot Norgga mánáidgárrdit galget vrd. Rámmaplána mánáidgárrdiid sisdollui ja bargguide (2017), váldit vuolggasaji árvovuodus mii lea mearriduvvon mánáidgárrdelágas ja riikkaidgaskasaŕ konvenŕuvnnain maidda Norga lea guorrasan, nu go mearriduvvon ON konvenŕuvnnas mánáid vuoiŕatvuodaid birra ja ILO-konvenŕuvnnas nr. 169 eamiálbmogiid ja čearddalaŕ álbmogiid hárrái ieŕmearrideaddji riikkain.

Sámediggi čuovvula áŕŕi ja bargá dan ovdii ahte sámi mánát ožžot sámegiela mánáidgárrdefálaldaga gievrras giellaoahpahusmodealla vuodul. Sámi mánáin lea riekti seailluhit ja ovddidit iežaset giela, máhtu ja kultuvrra mánáidgárrdis beroŕkeahtá gos riikkas orrot. Háŕtalus dál lea ahte sámi mánáin ii leat vuoiŕatvuodta sámegiela mánáidgárrdefálaldahkii. Váikkuhussan dasa lea ahte buot mánáin ii leat vejolaŕvuodta šaddat sámegiela mánáidgárrdeagis. Danne bargá Sámediggi láhkariivdadusa ovdii mii sihkkarasttášii sámegiela mánáidgárrdefálaldaga gievrras giellaoahpahusmodealla vuodul.

Sámegiela mánáidgárrdit leat deháleamos arenat sámi giela ja kultuvrra revitaliseremii, seailluheapmái ja ovddideapmái. Dan dihte oaivvilda Sámediggi ahte sámi mánáide, álgoálbmotmánán, ferte sihkkarastojuvvot vuoiŕatvuodta sámegiela mánáidgárrdefálaldahkii. Sámediggi ja ráđđehus leat ovttaoavilis das ahte galgá áŕahuvvot áŕŕedovdilávdagoddi mii galgá árvvoŕtallat rievdadusaid mánáidgárrdelágas nu ahte mánáidgárrdeláhka oainnusmahtášii ja čielggasmahtášii sámi sisdoalu ja sámi mánáidgárrdebargiid sámi giellagelbbolaŕvuodagáibádusa. Áŕŕedovdijoavku galgá maid geahčadit dárbbu defineret čielga mihttomeriid ja gelbbolaŕvuodagáibádusaid sámi mánáidgárrdefálaldagaide, sihke sámegiela hálddaŕanguovllu siskkoale ja olggobealde.

Sámediggi lea SÁMOS prošeavtta ovdánahttinbarggus ráhkadan rámmaid ja evttohusaid sámegielat mánáidgárddiid konkrehta sisdollui ja bargovugiide. Dán vuodul áigu Sámediggi ain bargat boahttevaš rámmaiplána guvlui sámi mánáidgárddiid váste Sámis.

Sámediggi bargá dan ovdii ahte sámegiel mánáidgárddiin galgá mihttomearrin leat dat, ahte mánát leat sámegielagat go álget skuvlii. Danne deattuha Sámediggi gievrras giellaoahpahusmodeallaid implementeret mánáidgárddiid pedagogalaš bargui. Sámi mánáidgárdebargit dárbbasit gelbbolašvuodaovdánahttima ja bagadallama gievrras giellaoahpahusmodeallaid geavaheamis.

Vai mánáidgárddit sáhttet váldit atnui gievrras giellaoahpahusmodeallaid, de gáibiduvvo ahte mánáidgárddiin leat nana sámegielat bargit. Sámediggi oaidná ahte eanet bargit sámi mánáidgárddiin ja ossodagain, lea mielde doalaheame sámegiela mánáidgárddiin. Sámastahtte/sámegielat bargit vuodđobargoveaga bajimusas ábuha dasa ahte eanet mánát šaddet sámegielagin go mánáidgárdeáiggis.

Doarjja mánáidgárddiide lea okta váikkuhangaskaoapmi mihttomeari olaheapmái ahte sámi mánáidgárdefálaldagas lea sámi sisdoallu mii ovddida sámi mánáid ovdáneami, oahppama ja hápmasuvvama. Sámediggi lea álggahan barggu čielggasmahttit doarjjaortnegiid mihttomeari.

5.4.1 Čeahkketabealla – Sámegielat mánát otná servodagas

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17001	Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	1 845	1 845	0	0,0 %
17010	Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	2 705	2 705	0	0,0 %
17020	Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	1 540	1 540	0	0,0 %
15001	Julevsáme sámastahtte - Viejega AS - njuolggodorajja	864	838	26	3,1 %
Submi		6 954	6 928	26	0,4 %

5.4.2 Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17001	Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	1 845	1 845	0	0,0 %
Submi		1 845	1 845	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri - sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit oahpahit sámegiela sámi mánáide.

Vuoruehemit - sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit mat heivehit sámi giellaoahpahussii sámegielat mánáide.

Várrejuvvo 1 845 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.4.3 Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Doarjagat prošeavttaide ja 17010 ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	2 705	2 705	0	0,0 %
Sum	2 705	2 705	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddiin, main lea sámegiel mánáidgárdefálaldat, leat doaimmat mat gusket árbevirolaš máhttui.

Vuoruehemit - Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin:

- Doaimmat dan váste ahte sámi árbevirolaš máhttu eanet geavahuvvo mánáidgárddiin.
- Doaimmat dan váste ahte sámi árbevirolaš máhttu eanet geavahuvvo mánáidgárddiin, ja main oahppu fievrriduvvo vuorrasit buolvvain nuorat buolvvaide.
- Ásahit ođđa sámegiel mánáidgárdefálaldagaid.

Várrejuvvo 2 705 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.4.4 Pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmi mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Doarjja pedagogalaš ávdnasiid 17020 ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	1 540	1 540	0	0,0 %
Submi	1 540	1 540	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmi mánáidgárddiide:

- Mánáidgárddiide, mánáidgárdeoahpaheddjiide ja oahpahusásahusaide galgá leat álki fidnet pedagogalaš ávdnasiid main lea sámi sisdoallu sámegielaide.

Vuoruehemit - Pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmi mánáidgárddiide:

- Giellaarvosmahtti materiálat mat heivejit 0-3 jahkásaš mánáidgárdemánáide.
- Giellaarvosmahtti materiálat buot sámegielaide, lullisámi ja julevsámi materiála vuoruhuvvo.
- Giellaarvosmahtti materiála main lea oppasámi perspektiiva.

Várrejuvvo 1 540 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.4.5 Julevsáme sámastahtte - njuolggodoarjja Viejega AS:i

Njuolggodoarjaga mihttomearri - Njuolggodoarjja Viejega AS:i:

- Mánáidgárdemánát ohppet julevsámegiela

Sámediggi juolluda njuolggodoarjaga Viejega AS:i sámasahtte/giellamielbargi -prošektii nannen dihte julevsámegeiela ovddideami mánáidgárddis.

Várrejuvvo 838 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.5 Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáidgárddit deattuhit báikkálaš sámi árbedieđu ja kultuvrralaš ceavzilvuoda.

5.5.1 Čoahkketabealla – Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Sámi mánáidgárddit ja				
17030 mánáidgárddit main leat sámi	11 236	10 898	338	3,1 %
ossodagat - ohcanvuđot doarjja				
Submi	11 236	10 898	338	3,1 %

5.5.2 Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main leat sámi ossodagat - ohcanvuđot doarjja

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Sámi mánáidgárddit ja				
17030 mánáidgárddit main leat sámi	11 236	10 898	338	3,1 %
ossodagat - ohcanvuđot doarjja				
Sum	11 236	10 898	338	3,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain norgalaš mánáidgárddiin ohppet sámi mánát sámegeiela ja sámi kulturvieruid ja árbevieruid birra.

Vuoruheamit - Sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Mánáidgárddit mat ovddidit ja huksejit mánáidgárdefálaldaga sámi árvvuid, sámegeiela, kultuvrra ja árbevirolaš máhtu vuodul.

Várrejuvvo 11 236 000 ruvdno ulbmilii 2026:s.

5.6 Máhttu ja gelbbolašvuhta vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet máhttu ja gelbbolašvuhta sámi mánáidgárdesuorggis.

Sámi mánáidgárddi bargu lea ovdánahttit mánáid sámi giela, kultuvrra ja sámi identitehta. Sámi servodat vásiha gelbbolašvuodakriisa sámi mánáidgárdesuorggis. Unnán sámegielat bargit mánáidgárddiin dagaha ahte sámi mánát dávjá eai oaččo dohkálaš mánáidgárdefálaldaga mii vuodđuvvo sámi gillii ja kultuvrii. Sámediggi áigu bargat rievdamiiiguin struktuvrra, lága ja sisdoalu dáfus mat leat dárbbaslaččat čoavdin dihte gelbbolašvuodakriisa. Dat mearkkaša ahte lea dárbu geahččalit eará čovdosiid, vai rekruttere sámegielat studeanttaid mánáidgárdeohppui ja sámegielat bargiid mánáidgárddiide. Lea dárbu geahčadit movt dálá rekruterenstruktuvrra ja mánáidgárdestruktuuvrra sáhtášii buoridit ja ovddidit.

Sámedikki mihttu lea maiddá váikkuhit dasa ahte ásahuvvojit arenat diehto- ja máhttojuohkimii, vásáhusjuogadeapmái ja gelbbolašvuodaloktemii. Lea dárbu sihkkarastit ahte mánáidgárdeeaiggádat ja bargit ožžot dárbbaslaš gelbbolašvuoda sámi mánáid vuoigatvuođaid birra ožžut sámi mánáidgárdefálaldaga.

5.7 Sámi sisdoallu skuvllas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ohppiin lea buorre kvalitehta oahpahusas, masa vuodđun lea sámegiella, sámi kultuvra ja servodateallin.

Buorre kvalitehta oahpahusas lea buriid rámmaeavttuid duohken. Sámi oahppit ja váhnemat vásihit ahte sámi oahppit eai oaččo oahpahusa maid lága mielde lea vuoigatvuohta ožžut. Sivvan dasa sáhtta leat ahte skuvlaeaiggádiin ja skuvlajodiheddiin eai leat doarvái dieđut ohppiid vuoigatvuođaid birra oahpahussii sámegielas ja sámegillii. Dasa lassin sáhtta oahpahas sámegielas ja sámegillii leat resurssaid dáfus hástaleaddji skuvlaeaiggádiidda. Sámediggi áigu gulahallamiin guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin oččodit buriid rámmaeavttuid sámi oahpahusfálaldaga várás. Sámediggi áigu bargat dan ala ahte nannet sámi ohppiid oahpahusvuoigatvuođaid. Ohppiid vuoigatvuođaid goziheapmi ja ollašuhttin ferte šaddat seammaláganin, beroškeahhtá gos oahppit vázzet skuvlla.

Ohppiide geat dárbbasit earenoamáš heiveheami lea dehálaš ahte ožžot oahpahusa iežaset gillii ja kultuvrras. Vásáhusaid vuodul dat ii leat diehttelas ášši. Sámedikki mielas lea earenoamáš dehálaš bargat dan ala ahte gozihit dáid ohppiid ollislaš oahpahusfálaldaga. Dasto lea dehálaš láchit dili pedagogalaš fágabeivviide, mii lágduvvo juohke nuppi jagi ja lea áidna deaivvadanbáiki pedagogaide geain lea spesiálapedagogihkkaohppu. Sámi pedagogalaš fágabeaivvit galget leat Álttás 2026:s.

Deahtalaš lea ángiruššat rekrutteret sámegielat ohppiid dainna lágiin ahte fállat ollislaš vuodđooahpahusa mas lea vuodđun sámegiella ja sámi kulturárvvut, ja doarjut sámi resurssa-/profiilaskuvllaid ásaheami vuodđoskuvla- ja joatkkaoahpahusdásis. Sámi álbmot orru bieđgguid ja ii leat vejolaš ásahtit báikkálaš ollislaš sámegieloahpahusfálaldagaid buot Norgga suohkaniin. Seammás lea ohppiin geat orrot dakkár báikkiin gos ii leat báikkálaš gielladoarjja, dárbu giellaláviumii dakkár arenain gos sámegiella ja kultuvra lea nanus sihke skuvllas ja muđui servodagas. Oahppit galget maid ožžut davvi-, julev- dahje lullisámegiela joatkkaoahpahusfálaldaga, jus sii dan háliidit. Sierra sámi resurssa-/profiilaskuvllain lea stuorra mearkkašupmi oahpahussii sámegillii ja sámi árvvuid vuodul, sihke báikkálaččat ja našuvnnalaččat. Sámediggi áigu doarjut skuvllaid mat váldet badjelaset ovddasvástádusa leat sámi resurssa-/profiilaskuvlan mat barget ulbmillaččat nannet sámi oahpahusfálaldaga kvalitehta (oahpahus sámegielas ja sámegillii) - ja nannejit ja viiddidit ollislaččat oahppofálaldaga sámegielfágalaš sisdoalu.

Árbevirolaš máhttu lea oassi sámiid máhttoárbbis. Lea deahtalaš ahte sámi árbevirolaš máhttu geavahuvvo skuvllas ja ahte máhttu gaskkustuvvo boarráset buolvvain nuorat buolvvaide. Fágaođasmahttimis lea čiekŋalisoahppan ja fágaidrasttideapmi fáddán. Bargu árbemáhtuin galgá leat suorgi maid skuvllat sáhttet geavahit fáddán eanet praktihkalaš doaimmain mat čuvvot Bajitdási oasi - vuodđooahpahusa árvvut ja prinsihpat ja fágaođasmahttima áigumušaid. Doarjjaortnegiin "Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahusas" movttiidahtta Sámediggi skuvllaid čadahit prošeavttaid mat leat čadnojuvvon sámi kulturárvvuide ja árbeviuruide.

Joatkkaskuvlaoahpahus lea maŋemus jagiid rievdan struktuvrra dáfus. Sámediggi lea ollašuvvan iežas bargguin das, ahte ožžut liigečuooggáid ohcciiide geain joatkkaskuvlaoahpus lea sámegiella vuosttašgiellan, dat doaibmagohtá oahppojagi 2028/2029 sisaváldima rájes. Dat mearkkaša ahte oahppit geain lea sámegiella vuosttašgiellan, ožžot liigečuooggáid go ohcet alitohppui.

Sámedikki mearrádusas áššis 9/25 Sámedikki rávisolbmuidohpu strategijjas, lea Sámediggi bidjan mihtomearrin bargat dan ovdii ahte buorebut sihkkarastá heiveheami, eanet ovttasbarggu ja nannejeadji rámmaeavttuid sámegiel rávisolbmuidohppui. Dat mearkkaša ahte dálá fálaldaga ferte nannet ja ahte aktevvrat mat fállat oahpu rávisolbmuide, fertejit ožžut doarvái resurssaid ja doaibmamuni ovddidit ja čadahit kurssaid ja oahppofálaldagaid mat leat relevánttat sámi servodahkii.

Mánŋa sámi skuvlla, Sámi allaskuvla, Sámi joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla Guovdageainnus ja Sámi joatkkaskuvla Kárášjogas, leat Winhec/World Indigenous Nations Higher Education Consortium miellahtut). Winhec višuvdna lea

dohkkehit ja duodaštit buot álgoálbmogiid oahpporivttiid. Miellahttoskuvlan šaddan eaktuda ahte skuvllat ulbmillaččat ja dihtomielalaččat barget skuvlla álgoálbmotidentitehtain.. Sámis mearkkaša dat ahte dáid skuvllaid skuvlafálaldagain lea sámi giella, kultuvra, filosofii ja servodateallin vuodđun. Sámediggi oaidná ávkki das ahte skuvllat mat addet sámi skuvlafálaldaga barget ulbmillaččat ja dihtomielalaččat sámi sisdoaluin, ja dahket sámi ohppiid servodataktevran geain lea dihtomielalaš sámi gullevašvuohta ja geat ipmirdit hástalusaid mat sámi servodagas leat.

Sámediggi lea 2017 rájes čohkkán dárkodeaddjin Nasionála gelbbolašvuodapolitihkalaš rádis. Sámediggái lea dehálaš sámi servodaga ja bargoeallima gelbbolašvuodadárbbu kártet ja doaibmajuid ráhkadit ja álggahit.

Go váilot sámegieloahpaheaddjit, de dagaha dat ahte sámegieloahpamus, maid buot sámi mánát galget oažžut, dávjá fálljuvvo gáiddusoahpahusa bokte. Ođđa oahppoplánadagus 2020 čalmmustahtii ahte lea dárbu ođđa vugiide mat nannejit sámegieloahpahusa kvalitehta, ja mat ollašuhttet OM20S sámegielofága mihttomeriid. Sámegielofága oahppoplánat leat čielggasmahttán daid vuordámušaid ahte sámegielofága oahpamus galgá fokuseret dan ahte oahppit šaddet sámegielagin, ahte sis lea buorre gielalaš ovdáneapmi, ja ahte oahpamus earret eará addojuvvo nana giellaoahpamusmodeallaid bokte.

Sámediggi oaidná dárbbu sihkkarastit ahte sámi oahppit geain ii leat gielladoarjja lagasbirrasis, ožžot vejolašvuoda ovdánit sámegielas hospiterema ja giellalávguma bokte, nugo vurdojuvvo ođđa oahppoplánain sámegielas, oahpahusa birra nana giellaoahpamusmodeallaid bokte. Lea maid dárbu loktet skuvlaeaggáid ja oahpaheddjiid gáiddusoahpamusvugiid gelbbolašvuoda, Sámedikki SÁMOS-prošeavtta Nana giellamodeallaid -raportta bohtosiid vuodul. Beavttálmahttin ja digitaliseren addet ollu ođđa vejolašvuodaid ja lea deaŋalaš boahhteáiggi gáiddusoahpamusmodealla árvvoštallamis.

Barggus Dieđ. Sd. 13 (2022-2023) Sámi giella, kultuvra ja servodateallin - Gelbbolašvuohta ja rekrutteren mánáidgárddis, vuodđooahpahas ja alit oahpus, oaččui sámediggeráđdi doarjaga ahte lea dárbu dasa ahte departemeanta álggaha čielggadanbarggu sámegiel oahpponeavvodili birra. Sámedikki mielas lea deaŋalaš ahte ekonomalaš rámmat ja oahpponeavvoráhkadeddjiid/lágádusaid bajimus rámmafáktorat ožžot stuorra fuomášumi dán čielggadeamis.

5.7.1 Čeahketabealla - Sámi sisdoallu skuvllas

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025 erohus %
18701	Fágaođasmahttin 2020 ja sámi oahppoplánabuktosa viiddideapmi - prošeakta	1 000	1 000	0 0,0 %
17101	Árbediehtu vuodđooahpahas - ohcanvuodot doarjja	700	700	0 0,0 %
15201	Fierpmádat sámegieloahpahussii - Sámi allaskuvla - njuolggodorajja	631	612	19 3,1 %
19502	Erenoamášpedagogalaš fágabeaivvit - konf	0	0	0 -
Sum		2 331	2 312	19 0,8 %

5.7.2 Fágaođasmahttin 2020 ja sámi oahppoplánabuktosa viiddideapmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ceavzilis perspektiivvas lea ohppiin árbevirolaš, relevánta ja boahhteáigái heivehuvvon oahpamus mii váldá vuolggasaji sámi gielas, kultuvrras ja servodateallimis ja masa sámi árvvut leat vuodđun.

Oahppoplánaid sisdoallu lea deaŋalaš váikkuhangaskaoapmi dasa ahte sihkkarastit buori kvalitatiiva sisdoalu sámi oahppofágaldagas. Sámedikkis lea váldi mearridit oahppoplánaid sámegielofágas vuodđooahpahas, sierra sámi fágain joatkkaskuvlaoahpahas ja sámi sisdoalu nasionála oahppoplánain. Sámedikkis lea maid váldi ovddidit modulavuodot oahppoplánaid rávisolbmuid sámegielofágii. Departemeanta mearrida ovttasráđiid Sámedikkiin sámi sisdoalu sámi parallealla ovttáárvosas oahppoplánain.

Buorit oahppoplánat, bagadusat ja kvalitehtaeavttut oahpponeavvuide ja doarjjaávdnasiidda leat dárbbaslaččat vai skuvllat ja oahpaheaddjit sáhttet čadahit rievdadusaid mat leat ođđa oahppoplánain ja sajáiduhttit daid sin oahpahussii ovttaskas luohkáin. Doarjjaávdnasat galget leat mielde doarjume ođđa sámi ja nátionála oahppoplánaid mihttomeriid. Sámediggi oaidná dárbbu doarjjaávdnasiidda sámi parallealla ovttaárvosaš oahppoplánaide, maidda departemeanttas lea ovddasvástádus. Doarjun dihte oahpaheddjiid oahppoplánaid sisdoallobargguin, lea Sámediggi ovttrasáidid direktoráhtain ráhkadan doarjjaávdnasiid servodatfágii, risttalašvuohta, osku, eallinoaidnu ja etihkkii (ROEE), biebmui ja dearvvašvuhtii, ja luonddufágii. Boahhteáiggis lea dárbbu ráhkadit eanet doarjjamateriálaid gievrras oahpahusmodeallaid birra. Buorre implementeren lea dárbbaslaš oázžun dihte ollislaš beavttu ođđa oahppoplánain ja vai sámi sisdoallu konkretiserejuvvo oahpahusas. Sámediggi háliida sihkkarastit ahte skuvlaeaggádiin ja oahpaheddjiin lea buorre gelbbolašvuohta oahppoplánaid sisdoalus, vai oahppoplánat čadahuvvojit nu bures go vejolaš. Ođđa oahppoplánaid ráhkadeapmi ii okto nanne oahpaheami ja ipmárdusa oahppoplánaid áigumušain. Dasa dárbbasuvvojit buorit proseassat ja buot ovddasvástideaddji oasálaččaid viiddis oassálastin buot dásiin.

Sámegielfága dehálaš doaibma lea ahte dat lea ávdnenfága ja galgá ovddidit kulturipmárdusa ja identitehtaovddideami. Skuvlla duppal mandáhta lea oahpahit ja ávdnet/hábmet.

Sámediggi lea rabas bagadallat skuvlaeaggádiid ja oahpaheddjiid ođđa oahppoplánaid sisdoalu birra, ja doarjut ja čuovvulit ođđa oahppoplánaid geavaheamis. Sámediggi bearráigeahččá ahte stáhtalaš iniciatiivvain maiddái leat doaibmabijut mat addet skuvlaeaggádiidda ja skuvlajodiheddjiide, geat fáallet oahpahusa sámegielas ja sámegiillii, vejolašvuođa miehtat ođđa oahppoplánaid gáibádusaide. Dehálaš lea bures ovttasdoaibmat ja gulahallat departemeanttain, direktoráhtain ja oasálaččaiquin fágaođastanproseassa iešguđetge muttuin.

Sámi oahppoplánadagus ii leat dievaslaš go buot fágain ii leat sámi parallealla ovttaárvosaš oahppoplána. Lea dárbbu válbmet sámi oahppoplánadahkosa dainna ahte ráhkadit sámi parallealla ovttaárvosaš oahppoplánaid fágaide main ii leat sierra sámi oahppoplána, ja dat leat: sámegiella ohppiide geain lea mearkagiella, engelasgiella, matematihkka ja lášmmohallan. Vuodđooahpahusa fágaid odasmahttin dagaha stuorra dárbbu ja hoahpu ođđa oahpponeavvuid buvttadeapmái. Sámediggi joatká oahppoplánabargguin jagis 2026, earret eará ovddidit parallealla seammaárvosaš oahppoplána sámegielas nubbingiellan ohppiide geain lea seavagiella, modulavuđot oahppoplána sámegielas vuosttašgiellan rávisolbmuid ja árbevirolaš máhtu oahppoplána joatkkaoahpahussii.

Fágaođasmahttima árvvoštallan dáhphuvvá paralleallat oahppoplánaid atnuiváldimiin, ja lea dehálaš vai oázžut eanet dieđuid oahppoplánabuktosa Máhttolokten 2020 Sámi ja Máhttolokten 2020 oahppoplánabuktosa proseassa duogáša ja johtuibidjama birra. Sámediggái lea erenoamáš deatalaš ahte ovddidanproseassa ja sámi parallealla seammaárvosaš oahppoplánaid atnuiváldin evaluerejuvvo. Sámediggi áigu čuovvulit evaluerema ovttasbarggu relevánta fágabirrasiiquin.

Ođđa oahppoplánaid geažil ferte ráhkadit kvalitehtaeavttuid oahpponeavvuide sámegielas sihkkarastin dihte ahte oahpponeavvuid sisdoallu dávista Máhttoloktemiin 2020 - Sámi. Kvalitehtaeavttuid ulbmil lea addit vuodđooahpahusa iešguđet oassálastiide vuoddu oahpponeavvuid ollislaš árvvoštallamii, ja sihkkarastin dihte ahte sámi oahpponeavvuid sisdoalus lea kvalitehta dáfus buorre dássi ja dávista Máhttoloktemiin 2020 - Sámi. Sámediggi bargá sámi oahpponeavvuid kvalitehtaeavttuid ovddidemiin.

Fágaođasmahttima čuovvuleapmi lea stuorra ja deatalaš bargu maid Sámediggi áigu vuoruhit 2026:s, ja gáibida ollu barggu boahhteáiggis.

Várrejuvvo 1 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.7.3 Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025 erohus %
17101	Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	700	700	0 0,0 %
Submi		700	700	0 0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahusas:

- Skuvllain main leat oahppit geain lea sámegielloahpahus, leat doaibmabijut mat čatnasit sámi árbevirolaš máhttui.

Vuoruheamit - Árbevirolaš máhttu vuodđoahpahusas:

- Doaibmabijut mat váikkuhit dasa ahte sámi árbevirolaš máhttu geavahuvvo eanet skuvladoaimmahagas ja ahte máhttu fievrriiduvvo buolvvas buvii dáigui deattuhemiiguin;
 - o Meahcásteapmi/Birgejupmi
 - o Duodji/duodje/duedtie
- Eanadoallu
- Bivdu/guolásteapmi
- Biebmoárbevierut
- Báikkálaš historjá
- Njálmmálaš muitalanárbevierru
- Juoigan
- Boazodoallu
- Eará báikkálaš doaimmat mat čatnasit sámi árbevieruide

Várrejuvvo 700 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.7.4 Fierpmádat sámegieloahpahussii/ NetSam – njoolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolgadoarjaga mihttomearri:

- Aktiiva oahpaheaddjifierpmádat oahpahusa vást sámegielas ja sámegillii.

Fierpmádaga ulbmiljoavku leat oahpaheaddjit, skuvlajodiheaddjit, studeanttat ja ásašusat mat barget sámegieloahpahusain. NetSam galgá ovddidit ja ovdánahttit sámegieloahpahusa diehtojuohtkima, gelbbolašvuodaovdideami, vásáhusjuogadeami ja fierpmádathuksema bokte. NetSam áigumuš lea ovddidit buori ovttasbarggu ja juogadit máhtu sámi oahpahusa birra áigges áigái gustovaš sámegieloahppoplánaid ja oahppoplánaid mielde sámegielaide Norggas.

NetSam lea iežas doaimmas šaddan guovddáš aktevran sámegieloahpahusas, sihke oahpaheddjiide ja Sámediggái. NetSam čohkke oahpaheddjiid fágalaš gelbbolašvuodalohttemii ja vásáhusjuogadeapmái, ja lea sámi oahpaheddjiid jietna earret eará go buktá gulaskuddancealkámušaid áššiide mat gusket sámegieloahpahussii.

Várrejuvvo 631 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.8 Bargu eastadit givssideami ja sámečielahemi

5.8.1 Čoahkketabealla - Bargu eastadit givssideami ja sámečielahemi

		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
18801	Bargu eastadit givssideami - prošeakta	250	250	0	0,0 %
17401	Givssideami ja sámiid čielahemi eastadeapmi - ohcanvuđot doarjja	1 500	1 000	500	50,0 %
Submi		1 750	1 250	500	40,0 %

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorit ja oadjebas oahppanberrasat skuvllain, ja maiddá buoret máhttovuodđu givssideami eastadeamis mánáid ja nuoraid gaskkas.

Givssideapmi ja loavkideapmi lea duodalaš servodatváttisvuodát, ja gáibidit oktasaš áŋgiruššama. Oassin dan ulbmilis ahte galgá buorre ja oadjebas mánáidgárdi ja skuvla, ovttasbargá Sámediggi guoskevaš oasálaččaiiguin dainna ulbmiliin ahte olahit oadjebas ja buorre oahppanberrasa mii lea nu buorre go vejolaš mánáid ja nuoraid oahppamii. Dasa lassin lea Sámedikkis doarjjaortnet mii galgá veahkehit unnideamen givssideami ja sámečielahemi mánáid ja nuoraid arenain. Sámediggi lea oasálaš nátionála áŋgiruššamis Partnerskap mot mobbing/PMM, mii earret eará galgá lágidiit World Anti-Mobbing Forum/WABF 2026. Vuodđoskuvlla váhnenlávdegottis/VVL ja mánáidgárdi váhnenlávdegottis/MVL, lea Sámediggi mielde sihkkarastime sámi ovddasteami dainna lágiin ahte nammada ovttalahtu goabbat stivrii. Dasa lassin nammada ja oassálastá Sámediggi Benjaminprisen ja Dronning Sonjas skolepris juryi.

Deačalaš lea nannet sámi mánáid ja nuoraid jiena ja váikkuheami ja danne lea Sámediggi ásanah ohppiidforuma arenan mii ovddida sin jiena. Sámi ohppiidforum galgá leat mielváikkuhanorgána mii sáhtá addit buriid rávvagiid politihkkáriidda, ja sihkkarastit ahte gullet sámi mánáid ja nuoraid oaiviliid. Sámi ohppiidforum addá cealkámušaid iežas vásáhusaid vuodul, ja das lea deačalaš rolla barggus ovddidit báikegottiid buoremussan mánáide. Ohppiidforum galgá lágideammas juohke nuppi jagi, ja lea plánejuvvon ahte digitála deaivvadanbáiki galgá leat gaskajagis.

Našunála barggus buoridit kvalitehtaárvoštallanvuogádaga skuvllain, berošta Sámediggi das ahte logut ja dieđut sámi ohppiid skuvlafálaldagaid kvalitehta birra bohtet oidnosii. Dás Sámediggi nai berošta maiddá diehtovuodus go guoská givssideapmái sámi ohppiid gaskkas ja sámi ohppiid vuostá

5.8.2 Bargu eastadit givssideami - prošektta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámediggi bargá dan ovdii ahte sámi mánáin ja nuorain lea buorre ja oadjebas oahppan- ja friddjaáigebiras.

Prošeavtta bokte galgá Sámediggi ovtasbargat relevánta ásahusaiguin earret eará koferánssaid lágideamis mas fokus lea mánáid ja nuoraid psykososiála skuvlabirrasi main lea sámi sisdoallu ja geahčanguovllut. Ovtasbargguid ulbmil lea joksat oadjebas ja buori oahppanbirrasi buoremussan ohppiid oahppanjoksosii.

Prošeakta ruhtada maid sámi ohppiidforuma ja dan barggu. Ohppiid ovddasteaddjit čohkkájit ohppiidforumis beannot jagi ain hávái. Sámi ohppiidforum galgá leat mielváikkuhanorgána mii sáhtá addit buriid rávvagiid politihkkáriidda, ja sihkkarastit ahte gullet sámi mánáid ja nuoraid oaiviliid. Sámi ohppiidforum addá cealkámušaid iežas vásáhusaid vuodul, ja das lea deačalaš rolla barggus ovddidit báikegottiid buoremussan mánáide. Ohppiidforum galgá fysálaččat lágideammas juohke nuppi jagi, ja lea plánejuvvon ahte digitála deaivvadanbáiki galgá leat gaskajagis. 2026:s dollojuvvo fysalaš ohppiidforum.

Várrejuvvo 250 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.8.3 Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi – ohcanvuodot doarjja

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17401	Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi - ohcanvuodot doarjja	1 500	1 000	500	50,0 %
Submi		1 500	1 000	500	50,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi:

- Sámi mánáin ja nuorain lea gullevašvuotta ja leat oassin oadjebas ja buori searvevuodas.

Ortnet galgá váikkuhit organisašuvnnaid, joavkkuid ja servviid eastadit ja ovddidit oadjebas ja buori bajásšaddanbirrasi báikegottiin sámi mánáide ja nuoraide. Sámi mánát ja nuorat galget dovdat gullevašvuoda ja leat oassi oadjebas ja buori searvevuodas, ja maiddá vásihit oadjebas digitála árgabeaivvi ja leat sihkkarastojuvvon givssideami ja sámiid cielaheami vuostá.

Vuoruheamit – Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi:

- Prošeavttat mat eastadit givssideami, sámi mánáid ja nuoraid loavkašuhhtiimiid ja cielaheami sámiid vuostá.
- Doaimabijut mat ovddidit buori psyhkalaš dearvvašvuoda, buoridit loaktima ja dahket buriid bajásšaddanbirrasiid sámi mánáide ja nuoraide.
- Prošeavttat mat bidjet givssideami ja sámi mánáid ja nuoraid loavkašuhhtima áššelistui.
- Prošeavttat mat váikkuhit searvamii ja ovtasbargui mánáid ja nuoraid gaskkas.
- Prošeavttat mat nannejit organisašuvnnaid, joavkkuid ja servviid gelbbolašvuoda sámi mánáid ja nuoraid givssideami ja cielaheami eastadanbarggus.

Várrejuvvo 1 500 000 ru ulbmilii 2025:s.

5.9 Oahpponeavvut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi oahppit ja oahppit geat ožžot sámegieloahpahusa fidnejit sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegillii buot fágain mat leat sámi oahppoplánadahkosa, Máhttolokten 2020, mielde.

Oassin sámegiel oahpponeavvuid gaskkusteamis addá Sámediggi njuolggodoarjaga oahpponeavvoportálii Ovtta|Aktan|Akteine mii addá visogova dain oahpponeavvuin mat leat fidnemis. Sámediggi ruhtada oahpponeavvoráhkadeami ohcanvuđot doarjjaortnegiin ja almmolaš háhkamiiguin. Mii defineret ulbmiliid, strategiiid ja doaibmajuid váikkuhangaskaomiid várás oahpponeavvuid ráhkadeapmái plána- ja bušeahtaproseassaid bokte.

5.9.1 Čeahketabealla – Oahpponeavvut

					(duhaiid mielde)
		Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17201	Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	21 460	18 460	3 000	16,3 %
18901	Oahpponeavvuid almmolaš háhkan - šiehtadus	9 000	9 000	0	0,0 %
15301	Ovtta Aktan Akteine - Sámi allaskuvla - njuolggodorajja	952	923	29	3,1 %
Submi		31 412	28 383	3 029	10,7 %

5.9.2 Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja

					(duhaiid mielde)
		Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17201	Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	21 460	18 460	3 000	16,3 %
Sum		21 460	18 460	3 000	16,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri – oahpponeavvuid ráhkadeapmi:

- Ahte gávdnojit oahpponeavvut vuoruhuvvon fágain ja cehkiin sámegielain, mat čuvvot OM20S oahppoplánabuktosa.

Vuoruheamit leat Sámedikki strategiiid vuodul sámegiel oahpponeavvoráhkadeapmái 2025-2028. Davvisámegiel oahpponeavvuid vuoruhuvvon fágasuorggit leat heivehuvvon geavaheddjiid ja fágabirrasiid rievdan dárbbuid ja sávaldagaid mielde. Departemeanta ii leat vuos mearridan sámegiela oahppoplána ohppiide geain lea seavagiella, ja danne Sámediggi ii vel vuorut eanet oahpponeavvuid seavagillii. Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid vuoruheapmi guoská buot fágaid olles vuoddoahpahusmannodagas.

Vuoruheamit – Oahpponeavvuid ráhkadeapmi:

Oahpponeavvut lullisámegillii:

- Čieknudeapmi sámegielas 8.-10. ceahkki
- Servodatfága 8.-10. ceahkki
- Historjá 8. -10. ceahkki

Oahpponeavvut julevsámegillii:

- Sámegiella vuosttašgiellan, jo1-jo3
- Sámegiella nubbingiellan, Sámegiella 3, 1.-7. ceahkki
- Čieknudeapmi sámegielas 8.-10. ceahkki
- Servodatfága 8.-10 ceahkki

Oahpponeavvut davvisámegillii:

- ROEE 5.-7. ceahkki
- Luonddufága 1.-4. ceahkki
- Servodatfága 8.-10 trinn

Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja máttasámegillii, lassín dábálaš heiveheapmái.

Erenoamážit heivehuvvon digitála oahpponeavvuid oktavuodas dát mearkkaša ahte oahpponeavvut heivehuvvojit universála hábmengáibádusaid lassín.

Sámediggi lea mielas ráhkadit oahpponeavvuid guovtti dahje mángga gillii bálddalasat. Dainna lágiin sihkkarastit mii seammás almmuhemiid golmma sámegillii ja visotsámi perspektiivva vuhtiiváldima oahpponeavvus. Dakkár prošeavtta ferte ráddjet nu ahte guoská dušše ovtta ceahkkái dahje fáddái, vai ii šatta beare stuoris.

Prošeavttat mat leat olggobealde vuoruhuvvon fágasurggiid árvvoštallojuvvojit čilgejuvvon ja duođaštuvvon dárbbuid vuodul. Presiserejuvvo ahte vaikko Sámediggi lea vuoruhan oahpponeavvuid mángga ceahkkái/dássái ovtta fágas, de sáhtta ovdidit ohcamuša osiide vuoruhuvvon fágas. Lea dehálaš ahte prošeavtta sturrodat árvvoštallojuvvo dárkilit prošeavtta olmmošlaš resurssaid ektui, ja ahte man stuora prošeavtta lea praktihkalaččat vejolaš čadahit golmma jagi áigerámmas.

Várrejuvvo 21 460 000 ru ulbmilii 2026:s..

5.9.3 Oahpponeavvuid almmolaš háhkan

Sámediggi lea almmolaš gilvofálaldaga bokte dahkan rámmašiehtadusa sámi oahpponeavvuid oastimis vuodđooahpahussii.

Oahpponeavvuid almmolaš háhkama vuodđun lea Sámedikki sámegiel oahpponeavvoráhkadeami strategiiaplána 2025-2028.

Várrejuvvo 9 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.9.4 Ovttas|Aktan|Aktesne – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Neahttabáiki mas leat čohkkejuvvon ođastuvvon dieđut sámi oahpponeavvuid birra, ja gos aktiivvalaččat juogaduvvojit oahppomateriálat ja geavahuvvojit digitála oahpponeavvuid buvttadanreaiddut.

Ovttas|Aktan|Aktesne lea neahttabáiki gos leat čohkkejuvvon dieđut sámi oahpponeavvuid birra, ja gos lea vejolaš oahpponeavvuid luoikkahit ja lea juogadanarenan iežas buvttadan oahppanresurssaide/oahpponeavvuide. Neahttabáikkis leat maid buvttadanreaiddut digitála oahppanresurssaid/oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Portála lea golmma sámegillii ja dárogillii. Doarjja galgá sihkkarastit ahte doaibma joatká ja ahte neahttaportála viidásat ovdána. Ovttas|Aktan|Aktesne lea ovddasvástádus kvalitehtasihkkarastit dáid oahpponeavvuid oahppoplánaid ektui.

Várrejuvvo 952 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.10 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alitoahpus ja dutkamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi alit oahpus ja dutkamis lágaid ja lálkaásahusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

Sámedikki váldi alit oahpus ja dutkamis lea dehálaš dasa mainna lágiin dát suorgi goziha sámi servodaga máhttoovddidandárbbu. Earret go válddi quokte stivraáirasa ja ovtta várreáirasa nammadit Sámi allaskuvlla stivrii, ii leat Sámedikkis makkárge formálalaš váldi suorggis.

Nannen dihte sámi sisdoalu alitoahpahus ja dutkamis áigu Sámediggi jagis 2026 joatkit barggu gulahallama ja konsultašuvnnaid bokte guoskevaš aktevráiguin.

5.11 Oahppo- ja dutkanfálaldat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Alitoahppu ja dutkan gokčá gelbbolašvuoda- ja máhtolašvuodadárbbu sámi servodagain ja muđui servodagas sámi gielaid, sámi kultuvrra ja servodateallima birra.

Sámi servodat rievdá olles áiggi nugo muđui ge servodat. Ulbmil lea ahte oahppofálaldagat ja dutkandoaimmat dávistit dárbbui mii sámi servodagas lea áiggis áigái.

Danne áigu Sámediggi gulahallama, konsultašuvnnaid ja váikkuheami bokte guoskevaš eiseválddiiguin ja ásahusaiguin bargat dan ala ahte oahppo- ja dutkanásahusat ovddidit ja heivehit iežaset fálaldagaid ja dutkama sámi servodaga dárbbuid vuodul.

5.12 Rekrutteren

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuota.

Sámegiellat oahpaheddjiid váilevašvuota mánáidgárdiin ja vuodđoskuvllain lea hui duođalaš, ja dat guoská earenoamážit julev- ja máttasámi giellaguovlluide.

5.12.1 Čoahkketabealla – Rekrutteren

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17301 Stipeanda alit ohppui a)	6 841	3 651	3 190	87,4 %
18604 Rekrutteren - prošeakta	600	1 600	-1 000	-62,5 %
Submi	7 441	5 251	2 190	41,7 %

a) Ortnet mas aktivitehtanummár 12102 giellastipeanda alitohppui lea ovttahttojuvvon dáinna stipeandaortnegiin.

5.12.2 Stipeanda alitohppui – ohcanvuđot doarjja

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
17301 Stipeanda alit ohppui	6 841	3 651	3 190	87,4 %
Submi	6 841	3 651	3 190	87,4 %

Doarjjaortnega mihttomearri - stipeanda alitohppui:

- Juohke jagi gergat eanet fágaolbmot, geain lea gelbbolašvuota sámegiellas ja kultuvrras, oahpaheaddje- ja mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpuin, buohccidivššaroahpuin ja sámegielloahpuin.

Vuoruheapmi 1:

Oahpaheaddjeoahput:

- Sámi mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu.
- Dábálaš mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu mas lea sámi profiila.
- Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 ja 5-10.
- Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 mas sámegiella lea fágasuorggis mii addá gelbbolašvuoda oahpahit sámegiella vuosttašgiellan, unnimusat 30 oahppočuoggá.
- Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 5-10 mas sámegiella lea fágasuorggis mii addá gelbbolašvuoda oahpahit sámegiella vuosttašgiellan, unnimusat 60 oahppočuoggá.
- Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 ja 5-10 mas sámegiella lea fágasuorggis mii addá gelbbolašvuoda oahpahit sámegiella nubbingiellan, unnimusat 60 oahppočuoggá.
- Lektoroahppu 8-13 mas sámegiella lea fágasuorggis mii addá gelbbolašvuoda oahpahit sámegiella vuosttašgiella, unnimusat 60 oahppočuoggá.

Buohccidivššaroahput:

- Sámi buohccidivššaroahppu

Vuoruheapmi 2:

Oahpaheaddjeoahppu:

- Dábálaš mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvlla oahpahusas dahje vástideaddji dásis.
- Lektoroahppu 8-13 studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvlla oahpahusas dahje vástideaddji dásis.
- Fágaoahpaheaddji oahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvlla oahpahusas dahje vástideaddji dásis.
- Geavatláš-pedagogalaš oahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvlla oahpahusas dahje vástideaddji dásis.

Buohccidivššaroahppu:

- Dábálaš buohccidivššaroahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvladásis dahje vástideaddji dásis.

Giellastipeandda vuoruheamit:

- Alitoahppu lullisámegielas ja julevsámegielas
- Alitoahppu nuortalašgielas Oulu Universitehtas.
- Alitoahppu sámegielas márkosámiguovllu studeanttaide.
- Masteroahppu davvisámegielas
- Sámi dulkaoahppu

Várrejuvvo 6 841 000 ru ulbmilii 2026:s.

5.12.3 Rekrutteren – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Rekrutteret eanet studeanttaid geain lea sámegielgelbbolašvuhta mánáidgárdeoahpaheaddji-, vuodđoskuvlaoahpaheaddji-, ja lektoroahpuide, ja sámegieloahpuide.

Sámi servvodat dárbbáša eanet oahppan fágaoalbmuid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta, geat sáhttet deavdit virggiid gos dat gelbbolašvuhta dárbbášuvvo. Lea duodalaš hástalus sámi gillii ja kultuvrii sihke oanehis ja guhkes áiggi perspektiivvas go váilot oahpaheaddjit geain lea dakkár gelbbolašvuhta. Oahpaheaddjeoahpuid lassín šaddet sámegieloahput dehálažžan mánggaid jagiid ovddasguvlui lokten dihtii rekrutterenvuođu.

Danne áigu prošeakta geahččalit nannet rekrutterenvuođu. Guhkit áigge mihttomearri lea lasihit sámegiella geavaheddjid. Oanehis áigái orro čoavddus leamen buorebut ávkkástallat potenciálas mii juo gávdno. Ulbmiljoavku leat dasto oahppit geain lea sámegiella vuosttaš- dahje nubbingiellan vuodđo- dahje joatkkaskuvllas, ja sámegielat rávisolbmot geat sáhttet šaddat fágaoalbmot vuodđo- ja joatkkaoahpuid bokte.

Várrejuvvo 600 000 ru ulbmilii 2026:s.

6 Areálat, biras ja dálkkádat

Servodatmihttu:

- Árbevirolaš sámi guovlluid areálat ja luondduresurssat hálddašuvvojit dainna jurdagiin ahte sihkkarastojuvvo boahhtevaš sohka buolvaide eallinvuođu ja vejolašvuohta bisuhit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima.

Sámediggedieđáhus areála ja birrasa birra lea vuodđun Sámedikki vuoruhemiide areála- ja biraspolitihkas boahhtevaš jagiin. Sámiin lea iešmearridanvuoigatvuohta go lea nubbi Norgga stáhtavuođđudeaddji álbmogiin ja go lea álgoálbmot. Dán rievtti olis lea maiddái riekti leat mielde mearrideamen areálaid ja luondduresurssaid ja oažžut rievttalaš oasi ekonomalaš ahtanuššamis. Dát galgá čađahuvvot sámi searvama sihkkarastimiin luondduresurssaid geavaheamis, hálddašeamis ja suodjaleamis sámi guovlluin. Ferte suodjalit árbevirolaš eallinvugiid ja vuoigatvuođaid mat leat gártaduvvon guovlluid guhkes áiggi geavaheami bokte. Čájuhuvvon lea ahte areála- ja resursahálddašeapmi mii lea vuodđuduvvon árbevirolaš sámi geavahussii ja máhttui lea buorre biras- ja dálkkádatpolitihkka. Sámediggi bargá sihkkarastin dihtii ahte álgoálbmogiid máhttu rievvadusaid birra luonddus deattuhuvvo Luonddušiehtadusa implementerema viidáset barggus ja maiddái nátionála ja riikkaidgaskasaš dálkkádatpolitihkas.

Sámediggi lea fuolas dálkkádatroasu dihtii mii guoská maiddái sámi servodahkii. Dehálaš lea ahte dálkkádatdoaimmabijut mat gusket Sápmái váldet vuolggasaji sámi kultuvrra luondduvuođosis, sámi árbedieđuin ja sámiid iešmearridanrievttis.

Sámediggi eaktuda ahte sámi geavahus boazodoalu, eanadoalu, guolástusa ja meahcceávkkestallama oktavuodas deattuhuvvojit suodjalanguovlluid hálddašeami oktavuodas, gielddalaš pláneannudeamis ja konsešuvnnaid oktavuodas energiijarusttegiidda, ruvkedoibmii ja akvakultuvrii jna.

Sámi meahcásteapmi lea dehálaš oassi ávnnaslaš kulturvuodus. Sámediggi áigu bargat dan ovdii ahte sámi meahcásteapmi čielgaseappot dohkkehuvvo lága bokte. Meahcceávkkestallan lea lassi ealáhusvuođu dálldollui, ja lea dehálaš kulturguoddi ja sámi identitehta mearka. Sámediggi áigu bargat dan ovdii ahte giliid vuoigatvuođat ođasmuvvi resurssaide dohkkehuvvojit ja ahte hálddašuvvojit báikkálaččat.

6.1 Áŋgiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat

Sámedikki areálii, birrasii ja dálkkádahkii quoski áŋgiruššansuorggit:

- Areálaid hálddašeapmi.
- Luondduresurssat,
- Luonddušílddjivuota.

6.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Areálahálddašeapmi	4 807	3 682	1 125	30,6 %
luondduvalljodat	200	0	200	-
Submi	5 007	3 682	1 325	36,0 %

6.2 Areálahálddašeapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkkarastojuvvon buot plánemiin, ja Sámediggi lea dehálaš eavttuidbiddji ja konsultašuvdnabealli areálahálddašeamis.

Odđaaiggi servodaga ovddidandárbbut miellidbuktet eanet ja eanet sisabahkkemiid areálaide. Árbevirolaš sámi ealáhusat, boazodoallu, guolásteapmi, eanadoallu ja meahcásteapmi vásihit dáid hástalusaid iešguđege láhkai. Areálat hálddašuvvojit eanaš báikkálaččat gielddain, plána- ja huksenlága vuodul mii lea deháleamos stivrenreaidu. Buot plánain galgá lága vuodul sihkkarastit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima luondduvuđđosa. Areálahálddašeddjiid bealis ii čađahuvvo dát dál doarvái bures. Sámediggi galgá váikkuhit dan ahte šattašii buoret áddejumi sámi luonddugeavahepmái ja árvovuđđui.

Stáhta lea álbmotrievttálaččat geatnegahttojuvvon sihkkarastit sámi kultuvrra ávnnaslaš vuđđosa ja sihkkarastit sámi oassálastima sámi guovlluid luondduressursaid geavaheamis, hálddašeamis ja fuolaheamis.

Konsultašuvdnageatnegasvuoda láhkii čatnan ja geatnegahtti ovtasbargošiehtadusat mat Sámedikkis leat eará etáhtaiguin, galgá váikkuhit dasa ahte álbmotrievttálaš geatnegasvuodát čuovvuluvvojit.

6.2.1 Čoahkketabealla – Areálaid hálddašeapmi

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
20001 Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodoraj	1 837	1 782	55	3,1 %
Sámi areála- ja				
22001 resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	2 970	1 900	1 070	56,3 %
23501 Geahččaleapmi mohtorjohtolat meahcis - prošeakta	0	0	0	-
Submi	4 807	3 682	1 125	30,6 %

6.2.2 Protect Sápmi vuodđudus – njuolggodoarjja

Njuolgadoarjaga mihttomearri:

- Protect Sápmi vuodđudus galgá bargat dan ala ahte sámi vuoigatvuodaoamasteaddjit sáhttet friija miediit huksenáššiin ovddalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul.

Várrejuvvo 1 782 000 ru ulbmilii 2026:s.

6.2.3 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát – ohcanvuodát doarjja

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Sámi areála- ja				
22001 resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	2 970	1 900	1 070	56,3 %
Submi	2 970	1 900	1 070	56,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát:

- Sámi berošteddjiin ja vuoigatvuodaoamasteddjiin lea duohta vejolašvuohta beassat konsultašuvnnaide vai besset ovdagihtii dieđuid vuodul addit friija miediheami plánaide ja doaibmabijuide areála- ja resursahálddašeami oktavuodas.

Vuoruheamit: Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát

- Prošeavttat ja doaibmabijut maid ulbmil lea veahkehit sámi vuoigatvuodalaččaid áššiin mat gusket eana- ja resursavuoigatvuodaid fuolahepmái, dás áššiin mat gusket árbevirolaš sámi ealáhusaid gáhttemii.

- Prošeavttat ja doaibmabijut mat čatnasit bagadeapmái ja ovdaisskadeemiide dan oktavuodas go áigot rievttálaččat gáibidit oktasaš vuoigatvuodaid Finnmárkkukommišuvnna ektui, dás maiddái vuoigatvuodát mearra- ja vuotnaguovlluid bivdosajiide.
- Fierpmádagat ja organisašuvnnat mat barget eana- ja resursavuoigatvuodaid dohkkehemiin olggobealde Finnmárkku (Sámi vuoigatvuodálávdegoddi).

Várrejuvvo 2 970 000 ru ulbmilii 2026:s.

6.3 Luondduresurssat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi guovlluid luondduresurssaid ávkkástallan dáhpuhuvvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuoigatvuodaoamasteddjiid ja báikegottiid beroštusaid ja vuoigatvuodaid, ja dávista riikkaidgaskasaš álbmotriektái.

Sámedikki vuolggasadji lea sihkkarastit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodatovddideami luonddovuđđosa. Dat guoská maid ohcangieđahallamii ja konsultašuvnnaide huksenohcamiid birra energijja- dahje minerálaávkástallama oktavuodas. Dát mielddisbuktet dávjá stuorra sisabahkkemiid daidda guovlluide gosa ovdal eai leat leamaš sisabahkkemat. Sámediggi oaivvilda ahte dat ii galgga leat hehttehussan sámiid árbevirolaš ealáhus- ja resursaguovlluide, ja dan lálkai hedjonahttit sámi kultuvrra ovdánanvejolašvuodaid.

Sámediggi vuordá ahte báikkálaš ja guovddáš eiseválddit heivehit sámi vuoigatvuodaoamasteddjiide ja báikegottiide buori ja duohta mielváikkuheami luondduresurssaiguin ávkkástallama oktavuodas sámi guovlluin, ja ahte mearrádušat dakkár ávkkástallama oktavuodas leat álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde.

Mii galgat ovddidit min bagadanrolla lálččin dihtii dan ahte njuolga guoskevaš sámi beroštumit duodas sáhttet váikkuhit. Sámediggi galgá ovddidit bagadeaddjirolla ja váikkuhit dasa ahte njuolga guoskevaš sámi beroštumit besset buorebut duohtavuodas leat mielde váikkuheamen. Dasto oaidná Sámediggi ahte lea dárbu ođastit energijjalága nu ahte dat bidjá čielgaset gáibádusaid ollislaš plánemii sihkkarastin dihtii sámi kultuvrra luonddovuđđosa ja ealáhusbarggu.

6.4 Luondduvalljodat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Luondduvalljodaga suodjaleapmi bidjá nana vuodu sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmaheapmái.

6.4.1 Čoahkketabealla – Luondduvalljodat

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
24501 Suodjalanstivrrat - seminára	200	0	200	-
Submi	200	0	200	-

Sámiin lea nana oktilašvuotta meahcásteamis doloža rájes otnáži. Sámediggi háliida ahte báikegottiid olbmuid ja boazodoalu geavaheapmi iežaset resursaguovlluin bisuhuvvo maiddái guovlluin mat dat leat suodjaluvvon luondduvalljodatlága mielde. Suodjalanguovlluid hálddašeapmi galgá váldit vuolggasaji árbevirolaš geavaheamis.

Biologalaš valljodaga konvenšuvdna dohkkeha álgoálbmogiid árbedieđu ja nanne ahte stáhtat leat geatnegahttojuvvon dakkár máhtu árvvusatnit, gáhttet ja viidáseappot fievrridit. Sámedikki mihttomearri lea ahte árbediehtu ja báikkálaš máhttu, dás maiddái sámi nissoniid máhttu ja áddejupmi, dohkkehuvvojit ja váldojuvvojit atnui areálaid ja luondduresurssaid hálddašeamis seamma dásis go dutkanvuđot máhttu.

6.4.2 Suodjalanguovlostivraseminára

Seminára mihttomearri:

Sámedikki lahtut suodjalanguovlostivrrain nannejuvvojit iežaset rollas vai sihkkarastojuvvo ahte suodjalanguovlluid hálddašeapmi váldá vuodu árbevirolaš sámi geavaheamis ja ahte lea ain vejolaš joatkit dainna.

Sámediggi nammada 42 lahtu oktiibuot 21 álbmotmeahcce- ja suodjalanguovlostivrii. Stivralahtuid válgaáigodat

Lea dárbu čohkket Sámedikki suodjalanguovlostivralahtuid dakka mannel go dat leat nammaduvvon 2026:s, vai lahtut ožžot fágalaš reaidduid stivrabargui, ja maiddáí vejolašvuoda oahpásmuvvat eará sámi lahtuiguin árrat stivraáigodagas. Vásáhusat manimuš 10 jagis čájehit ahte dákkár vejolašvuodat nannet gelbbolašvuoda ja juogadit vásáhusaid, nannejit sin vejolašvuoda vuhtiiváldit sámi beroštumiid stivrabarggus.

Várrejuvvo 200 000 ru ulbmilii 2026:s.

7 Ealáhusat

Servodatmihttu:

- Sámi guovlluin leat nana ealáhusat mat ovddidit ja doalahit elešis sámi servodagaid.

Sámediggi mearridii áššis 42/22, mearriduvvon 13.10.22, reviderema Sámedikki ealáhusovdáneami diedáhussii – Šattolaš Sápmi. Diedáhusas bidjá Sámediggi eavttuid sámi kultuvrra ja sámegielaide positiivvalaš ovdáneapmái dakko bokte ahte sihkkarastá barggolašvuoda sámi guovlluin. Sámedikki ruđat galget vuosttažettiin vuoruhuvvot árbevirolaš sámi guovlluide, man mihttomearrin lea nannet báikegottiid main lea heajut ealáhusvuoddu. Dárba doarjagiidda lea olu stuorát sámi báikkálaš servodagain go gávpogiin ja stuorát čoahkkebáikkiin. Aktevrain gávpogiin lea stuorát márkan ja dieinna lágiin eanet vejolašvuodas olahit kommersialiserema ja gánnáhahttivuoda ja dien geažil lea doarjadárba unnit.

Sámedikki árvohákanpolitihkka lea vuodduuvvon máhttovuodas ealáhusovddideapmái, mas eanet máhttu ja ođđa dieđa, ovtas árbedieđuiguin leat vuoddu boahpteáigásaš ealáhuseallimii. Sámediggi háliida nana ja iešguđetlágan ealáhusaid, mat vuhtiiváldet ja leat vuodduuvvon sámi kultuvrii, lundui ja birrasii, ja main doahpágiin nugo birgejumis, verddevuodas, meahcásteamis ja álgoálbmotmáhtus, lea lunddolaš sadji. Dieinna lágiin sihkkarastit ahte árbevirolaš ja ođđa ealáhusaid sáhtta ovdánahttit bálddalagaid. Sámediggi háliida hukset nana mearkagálvvu mii vuodduuvvo sámi gillii, kultuvrii ja ealáhusaide, ja dan atnit ovdamunnin márkangilvvu. Sámediggi háliida hukset nanu mearkagálvvu mii vuodduuvvo sámi gilli, kultuvrii ja ealáhusaide, ja dan atnit gilvoovdamunnin márkanis. Ovdamearkka dihte Sámi Made, Sámi duodji –mearka ja biebmoprošeaktabargu. Sihkkarastin dihte ahte sámi birgenláhki, ássan, kultuvra ja gielat ovdánit bures de ferte deattuhit luonddu, birrasa ja ođasmuvvi ealáhusaid. Sámediggi áigu vuoruhit ođasmuvvi ealáhusovddideami man vuoddu leat ođasmuvvi resurssat ovdabeallái ealáhusovddideami mii ii leat ođasmuvvi, ja bidjat mángga buolvva perspektiivva vuoddu.

7.1 Áŋgiruššansuorggit - Ealáhusat

Sámedikki áŋgiruššansuorggit ealáhusaid siskkobealde:

- Vuoddoealáhusat.
- Mánggabealat ealáhusat.
- Sámi mátkeealáhus, hutkkálaš ealáhusat ja sámi borramuš.
- Duodji.

7.1.1 Áŋgiruššansuorggit váikkuhangaskaoamit - Ealáhusat

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Vuoddoealáhusaide	13 549	11 219	2 330	20,8 %
Juohkelágan ealáhusat	14 026	6 509	7 517	115,5 %
Sámi mátkeealáhus, hutkkálaš ealáhusat ja sámi bo	8 187	8 088	99	1,2 %
Duodji	17 087	16 014	1 073	6,7 %
Submi	52 849	41 830	11 019	26,3 %

Ekonomalaš váikkuhangaskaomiide mat addojuvvojit ealáhuskapihttala bokte gusto ealáhusovddidandoarjaga doaibmaguovlu (SED-guovlu). Kapihttalis 7.6 sáhtát oaidnit guđet geográfalaš guovllut gullet SED-guovlui.

7.2 Vuodđoealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Vuodđoealáhusat leat sámi kultuvrra, sámegielaid ja eallinvuogi guoddit. Vuodđoealáhusain lea hui dehálaš sadi ollu sámi guovlluin, ja lea dehálaš oassi barggolašvuoda ja ássama vuodus dain guovlluin. Muđui leat vuodđoealáhusat hui deaŋalaččat giella- ja kulturguoddin. Vuodđoealáhusaid rikkis sámegiella čájeha čielgasit man dehálaččat ealáhusat leat leamaš guhkes áiggi maŋás guvlui. Lotnolasealáhusat eanandoallu-guolástus leat leamaš dehálaš oassin mearrasámi ássama, kultuvrra ja eallinvuogi ávnnaslaš ja kultuvrralaš vuodus.

Dat dilli ahte vuodđoealáhusat leat sámegielaid ja sámi kultuvrra dehálaš guoddit dahká ahte dain ealáhusain lea dehálaš doaibma sámi servodagas. Politihkalaš proseassaid ja doarjjaortnegiid bokte galgá Sámediggi leat mielde oččodeame ealáhusdoaimma vuodđoealáhusain.

Sámediggi háliida nannet vuodđoealáhusaid, nu ahte dat maiddá boahpteáiggis áimmahuššet guovddáš rolla mii dain lea sámi servodagas.

7.2.1 Čoahkketabealla - Vuodđoealáhusat

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
28801 Mearrasámi vuoigatvuodát - Borjjadat - prošeakta	500	500	0	0,0 %
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja	3 970	3 050	920	30,2 %
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahccegeavaheapmi	2 215	1 850	365	19,7 %
27030 Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja	2 600	2 100	500	23,8 %
27030 Lasseealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	1 000	1 500	-500	-33,3 %
29503 Boazodoalloseminára	300	300	0	0,0 %
25501 DeanuInstituhtta - njuolggodoarjja	980	951	29	3,0 %
28803 Deanučázádaga báikkálaš hálddašemi mállat - prošeakta	300	300	0	0,0 %
70000 Álgoálbmotmáhtu ráđđi luosa birra - prošeakta	200	0	200	-
25601 Bivdu - njuolggodoarjja	534	518	16	-
29502 Boraspireseminára	150	150	0	0,0 %
Bargojoavku guđohanealáhusaid 70000 odđa boraspirepolitihka vástte - prošeakta	800	0	800	-
Submi	13 549	11 219	2 330	20,8 %

7.2.2 Mearrasámi vuoigatvuodát – Borjjádat – prošeahta

Prošeahtta mihttomearri:

- Mearrasámi vuoigatvuodát nannejuvvojit láhkaásahusas ovdal 2030.

Sápmelaččaid kultursuodjalus ON siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid konvenšuvnnas sisttisdoallá guolástanrievtti. Álbmot sámi guovlluin ferte lágas beassat nannet iežas rievtti guolástit birgehahti ekonomalaš áigáibođu, ja ovdamuni go resursaboadus leat ráddjemat. Lea stuorra dárbu nannet organisašuvnnaid mat ovddastit mearrasámi ealáhusberoštumiid ja vuoigatvuodalaččaid. Láhkaásahusa ferte heivehit dainna lágiin ahte sámiid oassálastinriekti ođasmuvvi mariidna resurssaid geavaheapmái, stivremii ja hálddašeapmái fuolahuvvo buorebut go dahkkojuvvo odne.

2024:s álggahuvvui ovdadutkan mii galgá geahčadit vuoigatvuodabarggu doaibmanmuni dahje vejolašvuodaid ja buktit ávžžuhusaid váldoprošektii. Ovdadutkamis áigu Sámediggi viežžat máhtu máhttobirrasiin, resursaolbmui ja eará berošteddjiin almmustahttin dihte eará vejolaš lahkonaanvuogiid bargui. Sámediggi lea dán barggus ásan ovtasbarggu Bivdduin

Várrejuvvo 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.2.3 Mariidnaealáhusat

Dan rájes go áshuvvui lea Sámediggi ánggiruššan sihkkarastit álbmogii sámi guovlluin guolástanrievtti. Doarjja fatnasa ja doalu háhkamii, ja dasto infrastruktuurra ásaheapmi nannámis earret eará guolleuostáiváldimii, lea leamaš dehálaš oassi Sámedikki váikkuhangaskaomiid geavaheamis. Ollu čájeha ahte dát bealit leat váikkuhan positiivalaččat guolástusaid ovdáneapmái sámi guovlluin. Sihkkarastin dihte báikkálaš árvobuvttadeami, mii hukse vuodu bissovaš ássamii ja ealli mearrasámi kultuvrii, de lea dehálaš ahte Sámediggi joatká barggu sihkkarastit sápmelaččaide guolástanrievttiid. Sámedikki váikkuheapmi guolástanpolitihkkii dáhpuhuvvá odne konsultašuvdnaortnega aktiivvalaš geavaheami, oassálastima bokte areála- ja guolástanregulereproseassaide, Fjordfiskemndas (Vuotnaguolástanlávdegotti) bargguid čuovvuleami bokte ja ovtasbarggu ja gulahallama bokte guolástanealáhusaid organisašuvnnaiguin.

Mariidnaealáhusat - ohcanvuodát doarjja

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
27010	Mariidnaealáhusat - ohcanvuodát doarjja	3 970	3 050	920	30,2 %
Submi		3 970	3 050	920	30,2 %

Doarjjaortnega mihttomearit – Mariidna ealáhusat:

- Bisuhit ja nannet barggolašvuoda mariidnaealáhusain mearrasámi guovlluin.

Vuoruheamit – Doarjja mariidnaealáhusaide:

- Doaibmabijut mat veahkehit bisuhit ja nannet guolleuostáiváldinrusttegiid.
- Bivdofatnasiid, reaiduid ja dávviriid vuosttaš gearde investeren.
- Nuoraid guolástusprošeahttat.

Várrejuvvo 3 970 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.2.4 Luossa

Sámediggi mearridii 2021:s Sámediggedieđáhusa luosa birra. Sámedikki luossabivdopolitihkka lea huksejuvvo sámi árvvuide mas lagasvuohka lundui, máhttu luonddu birra ja luonddu árvvusatnin lea dehálaš. Sámedikki mihttomearri lea sihkkarastit báikkálaš ja ceavzilis hálddašeami dan bokte ahte árbevirolaš máhttu adnojuvvo ovttá dásis dutkamiin, vai luossabivdu sáhtá joatkašuvvat dehálaš oassin sámi kultuvrras. Sámediggi háliida ahte dat resurssat hálddašuvvojit dainna áigumušain ahte sihkkarastit min boahktevaš buolvvaide birgenlági ja guhkes áiggi perspektiivvas.

Deanuinstituhtta - njuolggodorjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Deanuinstituhtta:

- Deanuinstituhtta ovddida ja veahkeha buoridit máhtu luossabivddu ja johkasámi kultuvrra birra.

Deanuinstituhtta lea luossabivddu ja johkasámi kultuvrra máhttuovddáš. Dehálaš fágasuorgi lea sámi árbevieruid ja árbevirolaš máhtu dutkan ja dokumenteren sihkkarastin dihte ahte dát máhttu sirdašuvvá mánáide ja nuoraide. Dát lea dehálaš seailluhan ja ovdánahttin dihte luossabivddu ja johkasámi kultuvrra.

Várrejuvvo 980 000 ru ulbmilii 2026:s.

Deanučázádaga báikkálaš hálldašeami mállet – prošekta

Proševtta mihttomearri:

- Guorahallat vejolaš málliid dasa movt Deanučázádaga duodas sáhtta báikkálaččat ja ollislaččat hálldašit riikkarájiid rastá

Proševttas guorahallojuvvot mállet mat heivešedje Deanučázádaga ollislaš rájiidrasttideaddji báikkálaš hálldašeapmái. Dat dahkkojuvvo ovttaš Suoma beale Sámedikkiin ja vejolaččat eará heivvolaš organisašuvnnaiguin/ásahusaiguin. Prošekta čadahuvvo nu ahte dasa bálkáhuvvo olggobeale resursa ja dasto das lea vel stivrenjoavku namuhuvvon guovtti Sámedikkis ja vejolaččat eará heivvolaš aktevvrat. Prošekta bistá guokte jagi ja loahpahuvvo 2026:s.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

Álgoálbmotmáhtu ráđđi luosa birra - prošekta

Proševtta mihttomearri:

- Ásahit álgoálbmotmáhtu ráđi luosa birra

Ráđđi galgá ásahuvvot ovttasbarggus Suoma Sámedikkiin ja vejolaččat Kárášjoga, Ohcejoga ja Deanu gielddaiguin. Guoskevaš bealit sohpet ráđi mandáhta ja čoahkkádusa.

Ráđđi galgá árbevirolaš sámi álgoálbmotmáhtu vuodul fágalaččat rávvat sihke Deanu ekovuogádaga hálldašeami dáfus, ja das movt árbevirolaš sámi guolástanmáhtu sáhtta hálldašit ja makkár doaimmaid sáhtta čadahit bisuhan dihtii dán máhtu.

Várrejuvvo 200 000 ru ulbmilii 2026:s.

Bivdu - njuolggodorjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Bivdu:

- Nannoset mearrasámi vuoigatvuodát.

Bivdu lea ideála ja politihkalaččat sorjjasmeahtun riikaviidosaš ealáhusorgána. Bivdu áimmahuššá buot mearrasámi guovllu ássiid rivttiid mat leat čadnon mariidna resurssaid (maidái luosa) ávkkástallamii ja geavaheapmái.

Várrejuvvo 534 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.2.5 Eanadoallu

Sámediggi áigu politihkalaččat ja doarjagiiguin váikkuhit dasa ahte buvttaduvvo eanet biebmu ja rekruteren vuoddoealáhusaide ja lotnolasealáhusaide lassána Sámis. Vaikko doalut eanadoalus geahppánit, de ii unno árvoháhkkan vásttolaččat. Dán sáhtta čilget nu ahte šaddet sihke stuorát ovttagat eanadoalus ja buvttadeapmi ovttaga nammii stuorru.

Seammás lea sámi eanadoalus dehálaš bisuhit sihke smávva ja gaskasturrosaš doalloovttadagaid. Sámediggi áigu váikkuhit dan ovdánahttimii gulahallama ja konsultašuvnnaid bokte guovddáš eanadoalloeiseválddiiguin, addit cealkámušaid eanandoallošiehtadussii, ovttasbargat ja gulahallat eanadoalloorganisašuvnnaiguin, ja sihkkarastit ahte beliin lea áigeguovdilis fága- ja álgoálbmotmáhttu ja ovttastahtton politihkkahábmen ealáhusa siskkobealde. Sámediggi áigu maidái ángiruššat movttiidahttit nuoraid bargagoahtit eanandoaluin.

Eanadoallu - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahhtta 2026	Buŋeahhtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahcgegeavaheapmi	2 215	1 850	365	19,7 %
Submi	2 215	1 850	365	19,7 %

Doarjjaortnega mihttomearri – eanandoallu:

- Bisuhit sámi eanadoalu sámi guovlluin, bisuhit barggolašvuoda ja nannet mánggaláŋan doallostruktuuraid.

Vuoruheamit – Eanandoallu, gilvvagárdedoallu ja vuovdedoallu:

- Ođđa vistit ja doaibmavisttiid viidát earáhuhttimat.
- Doaibmabijut ja proševttat mat váikkuhit boraspirevahágiid dokumenteret.
- Láhčči doaibmabijut ja proševttat mat buoridit rekruterema, árvoháhkama, báikkálaš muohkadeami ja ealáhusa ovdáneami.
- Doaimmat mat gusket háhkamiidda, rekruteremii, čálgoortnegiidda ja gelbbolašvuoda loktemii.

Várrejuvvo 2 215 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.2.6 Boazodoallu

Sámi boazodoallu lea ealáhus ja eallinvuohki oallugiidda Sámis. Boazodoallu lea leamaš gievra heivehallat ja lea čuđiid jagiid addán birgejumi ollu sámiide. Sámediggi háliida nannet boazodoalu riektivuoda, ja áigu váikkuhit dan ahte boazodoallu ovddiduvvo ja bisuhuvvo árbedieđuid guoddin. Ollu nuorat háliidit boazodollui, muhto lea hástaleaddji rámmaeavttuid geažil, nugo siidaoasit, boazolohku ja areála. Guohtonareálat gáržžidit ovdánanvejolašvuoda boazodoalus, man oktavuodas guohtoneatnamiid massin lea áittan ealáhusa bisuheapmái. Lea maiddái hui stuorra dárbu sihkkarastit daid guohtonareálaid mat leat vel báhcán boazodollui bisuhan dihtii ceavzilis ealáhusa.

Boazodoallolávdegoddi maid NBR ja Sámediggi nammadedje buvttii evttohusas ođđa boazodoalloláhkii 2022 čavčča. Sámediggi attii ođđajagimánus 2023 evttohusa ođđa boazodoalloláhkii Ráđđehussii. Ráđđehus lea bargame boazodoallolága rievdamemiin, ja Sámediggi áigu čuovvulit dán proseassa 2026:s.

Go doarju proševttaid ja doaibmabijuid mat nannejit árbedieđuid, de loktejuvvo doarjaga bokte boazodoallu bearašvuđot ealáhussan. Dan sivas go stuorrunvejolašvuodát leat gáržžit, de lea dárbblaš geahččat buvttaovdánahttima ja boazobiergomárkana ovdáneami, ja báikedoalu ja siidadoalu. Árvoháŋkan nannejuvvo eanet muohkadeamiin, borramušbuvttademiin ja báikkálaš borramušaid ángiruššamiin.

Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahhtta 2026	Buŋeahhtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
27030 Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja	2 600	2 100	500	23,8 %
Submi	2 600	2 100	500	23,8 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Boazodoallu:

- Sihkkarastit ja nannet árbevirolaš bearašvuđot boazodoalu, ja buoridit dietnasa ja vuolidit massinlogu boraspiriide.

Vuoruheamit – Boazodoallu:

- Investeremat ja proševttat mat váikkuiht sakka hutkkálašvuhtii ja ovdáneapmái boazodoalus.
- Proševttat ja doaibmabijut mat nannejit bearašvuđot boazodoalu árbevirolaš máhtu, dahje maid ulbmil lea oahpahit árbevirolaš bearašvuđot máhtu birra boazodoalus.
- Roassodoaibmabijut boazodoalus go leat earenoamáš dilálašvuđot.
- Investeremat, doaibmabijut ja proševttat mat váikkuiht dokumenteret bohccuid maid boraspiret leat goddán.

Várrejuvvo 2 600 000 ru ulbmilii 2026:s.

Lassiealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
27040 Lasseealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	1 000	1 500	-500	-33,3 %
Submi	1 000	1 500	-500	-33,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Lassiealáhusat boazodoalus:

- Eanet fitnodagat ja eanet dienasdoaimmat main boazodoallu lea vuodđun.

Vuoruheamit – Lassiealáhusat boazodoalus:

- Doaibmabijut mat mearkkašahtti láhkai váikkuiht hutkáivuhit ja fitnodatovddideapmái.
- Gánnáhahtti ásaheamit main lea vuolggasadji boazodoalus.

Várrejuvvo 1 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

Boazodoalloseminára

Seminára ulbmil:

- Nannet boazoealáhusa ipmárdusa mii guoská areálaide, guohtuneatnamiidda ja boazodolliid rivttiide.

Go boazodoalu areálaide leat lassánan sisabahkkemat, de lea dehálaš ealáhusa nannet kapasitehta ja gelbbolašvuoda dáfus vai sáhtá dustet hástalusaid mat leat. Boazodoalloseminára lea veahkehan hukset gelbbolašvuoda ja dehálaš vásáhuslonohallama.

Sámediggái lea dehálaš hukset arena gos ealáhus beassá hukset fierpmádaga ja lasihit ovttasbarggu. Dasto maiddá lea dehálaš ahte gávdno arena gos buot boazodoallit besset deaivvadit, maiddá sii geat eai leat organiserejuvvon NBR bokte.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s..

7.2.7 Boraspiret

Boraspirepolitihkas lea stuorra váikkuhanfápmu mihttomearrái vuodđoealáhusaid siskkobealde. Sámedikki mihttomearrin lea ahte boraspirehálddašeapmi lea dakkár dásis ahte dat ii áitte sámi guohtonealáhusaid ceavzilvuoda. Vásihusvuđot ja árbediehtu guohtonealáhusaid ja boraspiriid birra lea oassi máhttovuodus go mearrádušat boraspirepolitihkas ja -hálddašeamis dahkkojuvvojit.

Boraspiret buktet hástalusaid guohtonealáhusaide, ja leat dagahan ekonomalaš vahága go buhtadanortnegat eai govčča duohta vahágiid. Guohtonealáhusat fertejit olles guohtunáigodagas plánat movt sii sáhttet eastadit sávzzaid massima boraspiriide.

Boraspireseminára

Lea dehálaš ahte dat miellahtut geaid Sámediggi nammada boraspirelávdegottiide lea ovtálaš máhttovuoddu sámi ealáhusaid birra ja boraspirehálddašeami mearkkašumi birra daidda. Galgá danne lágiduvvot boraspireseminára boraspirelávdegottiid miellahtuide ja sadjásašláhtuide.

Várrejuvvo 150 000 ru ulbmilii 2026:s.

Bargojoavku guođohanealáhusaid ođđa boraspirepolitihka váste - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ođđa boraspirepolitihkka mii addá buoret dássetvuoda boraspiriid, sámi guođohanealáhusaid ja eará sámi meahcceealáhusaid gaskkas.

Sámediggi nammada bargjoavkku mas leat vihtta olbmo, mat galget ráhkadit ja evttohit ođđa boraspirepolitihka guođohanealáhusaide, mas árbevirolaš sámi máhttu lea vuodđun. Duogážin dasa lea, ahte ealáhusat mat guođohit meahcis, erenoamážit boazodoallu ja sávzadoallu, vásihit stuora hástalusaid boraspire máddodaga dáfus. Sámediggi háliida sihkkarastit guoddevaš ealáhusvuodu sámi guođohanealáhusaide ja meahcceealáhusaide, ja seammás vuhtiiváldit luondduvalljodaga ja lágas mearriduvvon boraspiregeatnegasvuodaid.

Várrejuvvo 800 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.3 Mánnggabealat ealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet gánnáhahtti fitnodagat sámi báikegottiin.

Kapihtal fáttmasta doarjaga mánnggabealat ealáhusaide ja njuolggodoarjaga Sámi ealáhussiidi ja Ungt Entreprenørskapii. Sámediggi deattuha ovdánahttinproseassaid ja -prošeavttaid vai ealáhusdoaimmaid potenciála ovdánahttojuvvo.

Mánnggabealat ealáhusdoaimmat leat guovddážiis vai sámi báikegottiin lea birgejuvvo. Sámedikki doarjjaruhta galgá veahkkinn nannet mánnggabealat ealáhusdoaimmaid SED-guovllus ja lasihit gánnáhahtti fitnodagaid logu doaibmaguovllus.

Ealáhushutkan, innovašuvdna ja ođđahutkan leat dehálaččat sámi servodaga ođasmahttimii ja ovdánahttimii. Innovašuvnnat leat dehálaččat jus galgá buoridit gánnáhahttivuoda ja dasto buoridit vejolašvuoda ásahtit ođđa bargosajiid. Sámi ealáhussiida ja Ungt Entreprenørskap leat dehálaš organisašuvnnat dán barggu lihkestuvvamii.

7.3.1 Čoahkketabealla - Mánnggabealat ealáhusat

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
27101	Mánnggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	5 470	5 000	470	9,4 %
25001	Sápmi Ealáhussiida - njuolggodorajja	1 237	1 200	37	3,1 %
25101	Nuorra Ealáhushutkan - njuolggodoarjja	319	309	10	3,2 %
28630	Sámi investerenfoanda - prošeakta	7 000	0	7 000	0,0 %
Submi		14 026	6 509	7 517	115,5 %

7.3.2 Mánggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja

		(duhaiid mielde)		
		Buŋeahhta 2026	Buŋeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
27101	Mánggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	5 470	5 000	470 9,4 %
Submi		5 470	5 000	470 9,4 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Mánggabealat ealáhus:

- Gánnáhahtti fitnodagat mat leat ávkálaččat sámi báikegottiide.

Vuoruheamit – Mánggabealat ealáhus:

- Doaibmabijut mat mielddisbuktet ođđahutkama ja fitnodatovdánahttima.
- Doaibmabijut mat nannejit ealáhusaid main lea vejolašvuohta stuorrut ja buktit ollu bargosajiid, vai olmmošlohku stuorru/eambbosat fárrejit báikái.
- Doaibmabijut mat mielddisbuktet geasuheaddji bargosajiid sámi servodagaide.

Várrejuvvo 5 470 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.3.3 Sápmi ealáhussiida - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sápmi ealáhussiida fállá fierpmádaga, gelbbolašvuođa ja beaktilis doarjaga ealáhuseallimii iežas doaibmaguovllus.

Sápmi Ealáhussiida lea oassi nationála ealáhussiidaprográmmas ja mas Sis-Finnmárku lea doaibmaguovlun. Ealáhussiidii gullet Unjárgga, Deanu, Porsáŋggu, Kárášjoga gielddat ja Guovdageainnu suohkan. Ealáhuseallimis sámi guovlluin leat ollu smávva fitnodagat main lea stuorra vejolašvuohta stuorrut ja ovdánit. Ovttasbargu, fierpmádathuksen, gelbbolašvuođa lokten ja árrjalaš doarjjaapparáhta lea dehálaš buori ovdáneapmái ealáhuseallimis. Sápmi ealáhussiida fuolaha dán doaimma.

Sámi ealáhussiida lea mielde nationála ealáhussiidaprográmmas ja dan fierpmádaga bokte nationálalaččat (SIVA) ja regionálalaččat (fylkasuohkanat, eará ealáhussiiddat ja máhttoguovddášat) lea dat aktiivvalaččat mielde váikkuheame dasa ahte bohtet ođđa fitnodagat ja innovašuvnnat ealáhusaide sámi guovlluin. Danne Sámediggi áigu láchit dili nu ahte Sámi ealáhussiida ovdánahttojuvvo ja oazžu rámmaid vai sáhtta leat guovddáš reaidun fitnodagaid ovdánahttimii min guovlluin.

Várrejuvvo 1 237 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.3.4 Nuorra Ealáhushutkan – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nuorra ealáhushutkamis lea earenoamáš fokus ovdánahttit mánáid ja nuoraid hutkáivuoda, ráhkadanilu ja jáhku alcceseaset sámi guovlluin Romssas ja Finnmarkkus.

Ođđaásaheamit leat mearrideaddjin ealáhuseallima stuorrumii ja ođasmuvvamii, ja dainna lágiin eanet bargosajiide. Jus galggašii lihkestuvvat eanet ealáhushutkamiin ja eanet ođđaásahemiiguin, de lea dárbu álgit juo vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllas. Ungt entreprenørskap bargá sierra oahppoáigumušaiquin main leat konkreetta bargo- ja prošeaktabarggut, mat earret eará loahpahuvvojit gilvvuiguin. Doarjagiin áigu Ungt Entreprenørskap erenoamážit deattuhit sámi guovlluide.

Várrejuvvo 319 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.3.5 Sámi investerendoanda - prošeakta

Sámediggi lea muhtin áiggi geahčadan vejolašvuodaid álggahit sámi investerendoanda. Ráđđehus lea 2026 stáhtabušehtas várren 7 miljovnnu ruvnnu dakkár foandda álggahankapitalii.

Ruhta addojuvvo Sámediggái merkejuvvo juolludussan. Dákkár foandda hálddašeapmi ii leat vel čielggas, muhto Sámedikki bealis lea áibbas guovddáš eaktun ahte sámi servodat ieš stivre foandda ja ahte dat boahtá sámi servodahkii buorin investeremiiddis bokte.

Hálddašeapmi galgá čielggaduvvot ja foanda álggahuvvot bušehttajagi mielde.

Prošeaktii várrejuvvo 7 000 000 ruvdno 2026:s.

7.4 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Dálá ja ođđa aktevvrat hutkás ealáhusain, sámi mátkeealáhusain dahje geat barget sámi borramušain huksejit nanu ja gánnáhtti fitnodagaid maid vuodđun leat sámi kultuvrra dovdomearkkat mat speadjalastet Sámi girjávuođa.

Hutkás ealáhusaide gullet ollu doaimmat main sámi dáidda ja kultuvra lea guovddášis. Sámediggi definere dáid ealáhusain main sámi kulturelemeanttat leat váldofokus. Hástalussan leat ollu smávva fitnodagat mat illá gánnáhit ja gávpemárkan mii lea guhkkinn eret Davvi-Norggas. Vejolašvuodas lassániit dađistaga dál go beroštupmi sámi kultuvrii ja designii lassána. Sámediggi ferte doarjut dán ovdáneami sámi eavttuiguin.

Sámi mátkeealáhus lea dehálaš ássamii, barggolašvuhtii ja árvoháhkamii. Seammás gaskkusta sámi mátkeealáhus sámi kultuvrra gussiide ja buorida gelbbolašvuoda ja ipmárdusa. Mátkeealáhusovddideapmi galgá leat albma sámi buktagiid vuodul. Sámediggi doarju ja bargá doaimmaid ja prošeavttaid ovdii mat ovddidit nanu sámi mearkagálgvuid ja sámi kultuvrra ehtalaš gávpálašvuoda.

Sámi biepmu ja báikkálaš borramušárbevierut sáhttet nannet sámi guovlluid ealáhusvuodu. Ollu fitnodagat vuvdet ja reidejit sámi biepmu, muhto dat leat unnán koordinerejuvvo. Sámediggi oaidná vejolašvuoda dahkat Sámi geasuheadđji biepmodestinašuvdnan dainna lágiin ahte buorebut laktá oktii sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja biepmu. Sámediggi deattuha doaimmaid ja prošeavttaid mat ovddidit sámi borramuša ja nannejit báikkálaš mearkagálgvuid olámuttolašvuoda báikkálaš servodagas.

7.4.1 Čoahkketabealla - Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Sámi mátkeealáhusčoahkkaneami ja 28602 innovašuvdnafierpmádat - prošeakta	750	750	0	0,0 %
28604 Sámi mátkeealáhusat - prošeakta	1 000	1 000	0	0,0 %
28603 Sámi borramuš - prošeakta	750	750	0	0,0 %
Sámi mátkeealáhus, hutkás 27202 ealáhusat ja sámi biepmu - ohcanvuodas doarjja	4 000	4 000	0	0,0 %
25201 Dáiddadálle - njuolggodoarjja	812	788	24	3,0 %
25202 Duottar Studio AS - njuolggodorajja	875	800	75	9,4 %
Submi	8 187	8 088	99	1,2 %

7.4.2 Sámi mátkeealáhusat – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ovddidit guoddevaš álgoálbmotturisma Sámis.

Sámediggi oázžu veahki DjO-birrasis ja olggobeale veahkis ovddidit strategiija mii lea oassin jagi 2030 nátionála mátkeealáhusstrategiijas. Strategiija doaibmaáigodat lea 2025-2027, ja deattuha iešmearrideami, sámi giela ja kultuvrra, mánggabealatvuoda ja dohkkeheami. Stivrenjoavkkus leat Sámediggi, Innovasjon Norge ja ovddasteaddjit sámi mátkeealáhusain, biebmobuvttadeddjiin ja kulturealáhusain.

Várrejuvvo 750 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.4.3 Álgoálbmogiid biebmovuogádagat – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Nannet álgoálbmogiid biebmovuogádagaid.

Sámedikki mielas lea dárbu nannet barggu álgoálbmogiid biebmovuogádagaiguin. Bargu dahkkojuvvo dan oktavuodas og ON biebm- ja eanandoalloorganisašuvdna (FAO) lea almmuhan lihtu álgoálbmogiid biebmovuogádagaid várás, mas Sámediggi lea mielde stivrenjoavkkus. Ruhta adnojuvvo systemáhtalaččat lahkonit dasa movt sámi biebmovuogádagaid sáhtta nannet, dás maiddá vuoddoealáhusat, árbevirolaš máhttu, biebmosiikarvuohta, biebmokultuvra, dearvvašvuohta ja biebmodilli, beasatlašvuohta ođasmuvvi luondduresurssaide ja vuoigatvuohta eatnamii ja čáziide. Lea dárbblaš háhkat eambbo máhtu biebmovuogádagaid birra, erenoamážit Ártisa álgoálbmogiid gaskkas. Eambbo máhttu álgoálbmogiid biebmovuogádagaid birra lea dárbblaš vai oázžu buoret ipmárdusa konseptii ja vai sáhtta hábmet strategiiid ja doaibmajiid. Bargu nannejuvvo dainna lágiin ahte álgoálbmogiid biebmovuogádagat -prošeakta jotkojuvvo 3 jagi váldoprošeaktan.

Várrejuvvo 1 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.4.4 Sámi borramuš - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Fitnodagat atnigohtet ja čalmmustahttet sámi borramušvieruid.

Sámediggi lea álggahan prošeavtta man áigumuš lea oázžut fitnodagaid atnigohtit ja čalmmustahttigohtit sámi borramušvieruid. Prošeavttas maiddá galget mearrasámi biebmovierut oainnusmahttojuvvot, mii galgá miellidubuktit nana čohkiid mat huksejit nana mearkagálvvuid, mat buoridit fágalaš kvalitehta ja vuovdima. Ealáhusa profešunaliseren galgá deattuhuvvot, ja das lea sámi kultuvrra gaskkusteapmi ehtalaš ja kvalitatiivvalaččat buori vuogi mielde guovddáži.

Várrejuvvo 750 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.4.5 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
27202 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu -	4 000	4 000	0	0,0 %
Submi	4 000	4 000	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš:

Nannet ja oktiieivehit sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja sámi borramušbuvttadeddjiid/-lágideddjiid

Vuoruheamit – Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš:

- Doaimmat mat buktet innovašuvnna sámi kultuvrra vuodul.
- Doaimmat mat nannejit sámi borramuša ja báikkálaš mearkagálvvuid.
- Doaimmat maiguin gálvvut ja bálvalusat oláhit ođđa ja stuorát márkaniidda.

- Investieremat buoret gánnáhahttivuođa dihte.
- Doaimmat mat laktet namuhuvvon fidnosurggiid aktevrraid DjO-birrasiidda. Dás leat mielde fierpmádathuksen, gelbbolašvuodálokten ja márkanoavddeapmi.

Várrejuvvo 4 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.4.6 Dáiddadálle – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Dáiddadálle lokte kollektiivva miellahtuid dáiddalaš gaskkusteami natióalalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Dáiddadálle lea sámi dáiddárkollektiiva Guovdageainnus, mas leat dáiddárat mat barget iešguđet dáiddasurggiin nugo earret eará filbma, dásun, visuála dáidda ja girjjálašvuhta. Sihke riikkaidgaskasaš ja natióala aktevrrat leat ohcalan sámi dáiddabuktagiid main lea alla kvalitehta. Dáiddadálle lea riikkaidgaskasaš dási aktevra mas leat oktavuodát miehtá máilmmi. Dáiddadálle dietnasa dáfus lea eahpesihkarvuhta iige dat leat einnostahtti. Doaimbavuodđu čuoheá bargoveahkavuodđui ja bargobirrasi. Sámediggi háliida sihkkarastit resurssaid ja láhčit eanet gávpejoru ja dinenvejolašvuodaid.

Várrejuvvo 812 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.4.7 Duottar Studio AS – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Eambbo filmmat dubbejuvvojit sámegielaide.

Duottar Studio AS doaimmaha jietnastudio ja čuohppanrusttegiid filmmaid ja TV váste. Ulbmil lea ahte Duottar Studio fállá ja buvttada filmmaid dubbema ja bargguid mat dahkkojuvvojit TV-buvttademiid maŋnel. Dat maid láigoha báddenstudio ja čuohppanrusttegiid filbma- ja TV-suorgái. Duottar Studio AS lea Internášunála Sámi Filbmainstituhta (ISFI) vuollefitnodat.

Várrejuvvo 1 025 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.5 Duodji

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buoret dienas ja gánnáhahttivuohta duojáríidda geain duodji lea ealáhussan.

Duodji lea kulturguoddi ealáhus mii lea hui mávssolaš sámi gielaide, kultuvrii ja ealáhusovdánahttimii. Lea dehálaš sihkkarastit ahte duodji sealluhuvvo sihke kultuvran ja ealáhussan. Duodji maid lea dehálaš identitehtahuksejeadđi oassi sámi servodagas.

Sámedikkis lea guhkesáiggi politihkka ja strategiija duoji ovdánahttima váste mii lea mearriduvvon jagis 2018 Sámedikki dieđáhusas duoji birra ealáhussan. Sámedikkis lea bajitdási mihttomearri ovdánahttit duoji boahhteáiggedidolaš ja geasuheadđi ealáhussan. Iežas dujiid eanet vuovdin lea guovddášis Sámedikki áŋgiruššamis. Duoji ealáhusšiehtadus lea okta Sámedikki deháleamos gaskaomiin dán ealáhusa ovddideamis. Ealáhusšiehtadusa šiehtadallet bealit Sámediggi, Sámiid Duoji riikkaorganisašuvdna ja Duojáríid Ealáhussearvi. Ealáhusšiehtadussii gullet iešguđet doarjjaortnegat duojáríidda ja eará aktevrraide.

7.5.1 Čoahkketabealla - Duodji

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025 erohus %
25301	Doarjja Duodjeinstituhtii - njuolggodorajja	6 556	6 359	197 3,1 %
25401	Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra - njuolggodorajja	2 531	2 455	76 3,1 %
70000	Duodjisenter i lulesamisk omráde - dikrekte tilskudd til Árran julevsáme guovdásj	500	0	500 -
	Duoji ealáhusšiehtadus	7 500	7 200	300 4,2 %
	Submi	17 087	16 014	1 073 6,7 %

7.5.2 Duodjeinstituhtta - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Duodjeinstituhtta ovddida ja veahkeha duodjefitnodagaid eanet bargat buvttabagademiin ja buvttaovddidemiin, ja dasto fierpmádathuksemiin.

Duodjeinstituhtta lea guovddáš aktevra duoji siskkobealde ja dan doaibman lea ovddidit fágagelbbolašvuoda ja addit fágalaš veahki duoji siskkobealde, addit veahki buvttaovddideapmái ja buvttadanbagadusa, ja vuolgahit searvama geahččalan- ja ovddidanbargui. Bagadeaddjivirggit gullet doarjagii.

Várrejuvvo 6 556 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.5.3 Ovdánahttin ja rekruteren duodjeealáhusas – njuolgadoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra oahpaha nuoraid čeahpes fágabargin, ja addá joatkkaoahpu boazodolliide ja duojáriidda.

Oahpahuskantuvrra ulbmil lea addit oahpu nuoraide šaddat čeahpes fágabargin, ja fállat viidáset oahpu boazodoalu ja duodjebargiide dainna áigumušain ahte váldit fágareivve fágaoahpahuslága mielde. Oahpahuskantuvra bargá árrjalaččat fitnoohppiid rekrutteremiin boazodoalus ja duojis, ja movttiidahtta boazodolliid ja duojáriid váldit fidnoohppiid. Kantuvra lea mielde buorideame fágaid gelbbolašvuoda ja beaggima. Sámedikki doarjja galgá mannat duoji fidnoohppiortnegii ja kantuvrra bargui duodjesuorggis.

Várrejuvvo 2 531 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.5.4 Duodjeguovddáš julevsámi guovllus – njuolggodoarjja Árran julevsáme guovdásjii

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Guovddáš áimmahuššá, ealáskahtta ja ovddida duoji julevsámi guovllus

Duodjeguovddáš galgá fállat kurssaid, bagadallama ja oahpu duojis, ja galgá maddái duodaštit, ealáskahttit ja ovddidit massojuvvon árbevieruid ja máhtu duoji birra julevsámi guovllus.

Guovddáš galgá leat Árran julevsáme guovdásjis. Dat mearkkaša ahte guovddáš ovttasbargá Duodjeinstituhtain koordinerejuvvon ja ovttaštahtton bagadallama dihte Nordlándas.

Várrejuvvo 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

7.5.5 Duoji ealáhusšiehtadus

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahtta 2026	Buŋeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 800	2 800	0	0,0 %
28002 Investeren.- ja ovdánahttin doaimmat, DBS (HMS) ja álggahandoarjja- ohcanvuđot	800	800	0	0,0 %
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	300	190	110	57,9 %
28004 Buresbirgenortnegat - ohcanvuđot doarjja	30	120	-90	-75,0 %
28005 Gelbbolašvuohta, oahpahus, kurssat - ohcanvuđot doarjja	450	250	200	80,0 %
28006 Márkanheiveheapmi (fátmmasta Bodø 2024) – ohcanvuđot doarjja	600	600	0	0,0 %
28030 Duojáriid Ealáhus Searvi - njuolggodoarjagat	690	630	60	9,5 %
28031 Sámiid Duodji - njuolggodorajja	1 430	1 310	120	9,2 %
28008 Duodjebáđji – ohcanvuđot doarjja	0	100	-100	-100,0 %
28042 Veahkki fitnodat- ja gávpeovdánahttimii	400	400	0	0,0 %
Submi	7 500	7 200	300	4,2 %

Bealit sohpe 2025 geassemánu ealáhusšiehtadusa jagiide 2026/2027. Šiehtadus gusto 01.01.2026 rájes gitta 31.12.2027. Ekonomalaš rámma lea 7 500 000 ruvdno. Dat lea 300 000 ruvdno eanet go 2025:s. Bealit sohpe investeren- ja ovddidandoaimmaid, duodjestipeandaid ja gelbbolašvuoda/oahpahusa rámmaid lasihit. Sámiid duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi dahket dehálaš barggu duoji dáfus, ja bealit dasto sohpe nannet organisašuvnna rámmaid.

Doaibmadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Doaibmadoarjja:

- Buoridit iežas duddjon árbevirolaš dujiid gávpejođu.

Vuoruheamit – Doaibmadoarjja:

- Duojár galgá leat registrerejuvvon lasseárvodivatregisteris ja galgá leat gálvojohtu unnimusat 50 000 ru ovddas duojis (brutto).

Várrejuvvo 2 800 000 ru ulbmilii 2026:s.

Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahkki ja ásaandoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahkki ja ásaandoarjja:

- Buoridit duodjefitnodagaid ámmátlašvuohta ja dietnasa.

Vuoruheamit – Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahkki ja ásaandoarjja:

- Fitnodagat mat deattuhit fitnodatovddideami.

Várrejuvvo 800 000 ru ulbmilii 2026:s.

Duodjestipeanda

Doarjjaortnega mihttomearri – Duodjestipeanda:

- Eambbosat geain lea formála gelbbolašvuohta duojis.

Vuoruheamit – Duodjestipeanda:

- Oahppit geat ollesáiggis lohket Jo1 Design ja giehtaduodji dahje Jo2 Design ja duodji.
- Norgga studeanttat geat ollesáiggis vázzet duodjeoahpu Sámiij áhpadusguovdásjies dahje Sogsakkas, dahje bachelor- ja masterdásis.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

Buresbirgenortnegat

Doarjjaortnega mihttomearri – Buresbirgenortnegat:

- Buorit buresbirgenortnegat duojáriidda geat leat dohkkehuvvon duodjeregistaris.

Vuoruheamit – Buresbirgenortnegat:

- Váhnenruhta.
- Buohcanruhtaortnet.

Várrejuvvo 130 000 ru ulbmilii 2026:s.

Gelbbolašvuohta, oahpahas ja kurssat

Doarjjaortnega mihttomearri - Gelbbolašvuohta, oahpahas ja kurssat:

- Buoridit duodjefitnodagaid ja duojáriid ámmátlašvuohta ja gelbbolašvuoda.

Vuoruheamit – Gelbbolašvuohta, oahpahas ja kurssat:

- Duodjefitnodagat mat barget dujiin ealáhussan ja maid ulbmil lea lasihit iežaset dietnasa.
- Duodjekurssat maid ulbmil lea áimmahuššat ja ovdánahttit sámi identitehta.

Várrejuvvo 450 000 ru ulbmilii 2026:s.

Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi:

Doarjjaortnega mihttomearri – Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi:

- Buoridit duodjefitnodagaid ámmátlašvuohta ja dietnasa.

Vuoruheamit – Márkanheiveheapmi:

- Márkanheiveheapmi, márkanfievrrideapmi, vuovdinarena, vuovdinbeavdi/meassodivat ja eará
- Rekruteren ja vuovdima ovddidandoaimmat.

Várrejuvvo 600 000 ru ulbmilii 2026:s.

Veahkki gávpe- ja fitnodatovdánahttimii – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Dahkat duodjefitnodagaid eanet gánnáhahttin

Galgá čađahuvvot prošeakta go duodjefitnodagat main lea ulbmil ovdánahttit iežas fitnodagaid galget oažžut veahki gávpe- ja fitnodatovdánahttimii.

Ulbmilii várrejuvvo 400 000 ruvdno 2026:s

7.6 Ealáhusovddideami doarjaga doaibmaguovlu (SED-guovlu)

Čuovvovaš doaibmaguovllut gusket Sámedikki ealáhusovddideami doarjagii:

5612 Guovdageaidnu, olles suohkan

5601 Áltá, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 0101 Stierdná
- 0102 Sievju
- 0103 Uhcca Liidnevuotna
- 0104 Stuora Liidnevuotna
- 0105 Gámavuotna
- 0106 Fielvuotna
- 0107 Nyvoll
- 0108 (Stuora) Girenjárga
- 0110 Latni
- 0111 Ráiru
- 0201 Lákkonjárgeahči
- 0202 Dáhppeluokta/Vuojatluokta (Rivargohppi)
- 0203 Lákkovuonbahta
- 0204 Dálbmeluokta
- 0205 Vasbotnelv

5614 Láhppi, olles suohkan

2017 Ovdalaš Fálesnuori suohkan

5616 Muosát, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 0119 Muorral(vuotna)
- 0120 Vuotkevuotna (Uhcca-vuonaš)
- 0121 Muotki
- 0122 Gunnarnes
- 0123 Tuffjord
- 0124 Fávle-lžžát

5620 Davvinjárga, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 0101 Skarsvåg
- 0102 Kamøyvær
- 0113 Oarjjábealli-Vuotnabađaguovlu
- 0114 Nuortaváhkeguovlu
- 0115 Goaskinvákke - Ráktionjár-guovlu
- 0117 Skuotanjargga
- 0118 Mannskarvik-Reaipvákki (Ráivákki)
- 0119 Spierrtanjárga (Spierta)
- 0200 Geaissavearra
- 0201 Geaissavearra
- 0202 Kniskárnjárga
- 0203 Duvavuotna (Irivuotna)
- 0204 Magerøystua
- 0205 Finnvik
- 0206 Váttavuotna (Váttavuonaneret) Sarnes gili

5622 Porsángu, olles gielda

5624 Davvesiida, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 0103 Dáigevuotna
- 0104 Gihppovuotna
- 0105 Dorskkášvuotna/Beahkkervuotna
- 0106 Davvesiida
- 0107 Idjavuotna
- 0108 Irgevuotna/Áttamvuotna
- 0109 Lagesvuonbahta/Gussanjárga
- 0110 Šeste (Čiesti)/Godviknes
- 0111 Váttesbákt-seaibbuš
- 0112 Gappatvarri
- 0113 Eretoaivit
- 0114 Vuonjalráššá

5626 Gángaviika, olles gielda

5628 Deatnu, olles gielda

5636 Unjárga, olles gielda

5605 Máttá-Várjat, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 0101 Buođgáibeaski
- 0102 Reais(a)vuonna
- 0103 Spurvnnes /Sállam
- 0104 Njávdam
- 0402 Lávvonjárga
- 0403 Juranjohka
- 0404 Ruovdevuonna
- 0405 Vuorjám(johka)
- 0503 Čoalbmekjávri
- 0504 Máiddet/Skrotnes
- 0505 Bajit Báhcceveadi

5501 Romsa, čuovvovaš vuodđobiirret:

- 3301 Čie(k)galluokta
- 3302 Leaibedievvá
- 3303 Moskaluokta
- 3304 Moskavuovdi
- 3305 Rivnnje/Vuotnasiida
- 3306 Suortu (davit/siskit)
- 3307 Várpenjárga
- 3308 Su(o)rgomohkki
- 3309 Guohcavuopmi
- 3310 Ullsfjordmoane

1913 Ovdalaš Skánit suohkan

5516 Rivttát, olles suohkan

5518 Loabát, olles suohkan

5610 Kárášjohka, olles gielda

5522 Siellat, olles suohkan

5526 Ráisavuotna, čuovvovaš vuodđobiirret:

0101 Gumpedallá

0102 Øvre Bakkejord 0103 Skuoddovuovdi

0104 Smørsgård

0201 Lurrusaorda/Ráb-oassa

0207 Boazojohka

0208 Áisajávri

5532 Báhcavuotna, olles suohkan

5534 Gálsá, olles suohkan

5536 Ivgu, olles suohkan

5538 Omasvuotna, olles suohkan

5540 Gáivuotna, olles suohkan

5542 Skiervá, olles suohkan

5544 Ráisa, olles suohkan

5546 Návuotna, olles suohkan

1805 Áhkánjárga, čuovvovaš vuodđobiirret:

0102 Hearjjak

0109 Áravuopmi

0110 Jogasiida/Eanosiida

0111 Luodnegohpie

1875 Hábmmer, čuovvovaš vuodđobiirret:

0116 Strávnjunnie

0117 Vædtja (Veaggovárri)

0118 Jávresoalgge

0119 Grensefjellene – Rádjevárit

1850 Ovdalaš Divtasvuona suohkan

1853 Evenášši, čuovvovaš vuodđobiirret:

0109 Evenáššmárku

0110 Gállogieddi

0111 Leairusáide/Osmárkku

0114 Leangáviika/ Duorgga (Snubba)

0117 Veaggo

Lassin geográfalaš doaibmaguvlui sáhttá doarjja addojuvvot ealáhusovdáneapmái dáidda:

- Duodjái miehtá riikka
- Boazodollui ja boazodoalu lassiealáhusat main sámi kulturoasit leat dehálaš oassin doaimmas
- Hutkás ealáhusaide main sámi kulturoasit leat guovddáš oassin lullisámi, bihtánsámi ja julevsámi guovlluin
- Mátkeealáhusaide main sámi kulturoasit leat dehálaš oassin lullisámi, bihtánsámi ja julevsámi guovlluin

8 Kultuvra

Servodatmihttu:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

Sámedikki váldobargamuš kulturpolitihkas lea láhčit dili vai ovdánahttojit ollu iešguðegelágan sámi dáidda- ja kulturdoaimmat.

Sámedikki iešguðege váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte ja gulahallamiin ja ovttasbargguin aktevrraiguin kultursuorggis, oččoda Sámediggi buriid rámmaeavttuid sámi dáiddáriidda, sámi kulturásahusaid viidáset ovddideapmái, sámi girjjálašvuhtii, sámi valášallami, ja eará áššesurggiide kultursuorggis.

Ollu ámmátlaš sámi dáiddarat, nanu kulturásahusat ja organisašuvnnat, kulturbargit ja eará aktevrrat geain lea doaibmamunni, ja dihtomielalašvuohta das man dehálaš lea seailluhit ja viidáset fievrridit sámi materiála ja immateriála kulturárbbi, leat fáktorat mat váikkuhit dasa ahte joksat mihttomeari ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallimis mas lea buorre dássi maiddáí boahhteáiggis.

Sámediggi lea guovddáš eavttuidbiddji sámi dáidaga ja kultuvrra ovddideamis. Nationála, regionála ja báikkálaš eiseválddiin maiddáí lea ovddasvástádus das ahte sámi dáidagis ja kultuvrras leat seamma ovdánanvejolašvuoðat go muðui dáidda- ja kultureallimis Norggas.

Sámi dáidda ja kultuvra leat áiggi mielde ožžon sáji riikkaidgaskasaš lávddiin, ja leat maŋemus jagiid áigge hirmadit ovdánan iešguðet riikkaidgaskasaš arenain. Sámediggi áigu doarjut lassánan beroštumi sihke nationála ja riikkaidgaskasaš dásis sámi dáidaga ja kultuvrra dáfus, ja láhččojuvvo nu ahte dát vuoruhuvvo bušeahsas. Sámediggi maiddáí atná sámi dáidaga ja sámi dáiddáriid rolla dálááiggis ja lagas historjjás dehálažžan, ja háliida láhčit diliid oktavuodaide dáid gaskka ja nationála ja riikkaidgaskasaš fierpmádathuksema.

Duohtavuoða- ja soabadankommišuvnna raporta ja Sámedikki dievasčoahkkinášši 009/24 Duohtavuohta ja soabadeapmi - Pílára 3: Kultuvra ja kulturmuittut, čájehit ahte dáidda- ja kultursuorggis sáhtá leat guovddáš doaibma buoridan- ja soabadanbarggus. Dievasčoahkkináššis leat eanet evttohusat buoridandoaimmaide. Čuovvuleapmi gáibida ahte Sámediggi ja sámi servodat resurssaid dáfus nagoda álggahit kommišuvdnaraportta ja dievasčoahkkinášši evttohusaid ja doaimmaid, vai sihkkarastá ja ovddida sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi.

Sámedikki dievasčoahkkin nannii geassemánus 2021 áššis Sámi immateriála kulturárbbi oamasteapmi, ahte leat sápmelaččat ieža geat eaiggáduššet min immateriála kulturárbbi. Dasto ahte ferte joatkit proseassa mas čielggadit málliid ja doaibmabijuid hukset struktuvrraid ja vuigiid eaiggátvuhtii. Proseassat fertejit siskkildit olles Sámi, ja Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) ferte leat guovddášis dán barggus. SPR lea doaibmaplánastis mearridan čuovvulit barggu sámi kulturárbbiin rájaid rastá. Norgga, Ruoða ja Suoma beale sámedikkat ovttasbarget ovdaprošearvttas man ulbmil lea ásahtit oktasaš strategiija sámi immateriála kulturárbbi ja árbedieđu kártemii, hálddašeapmái ja suodjaleapmái.

Sámedikkis lea buorre ovttasbargu dáiddaorganisašuvnnaiguin. Sámedikkis ja Sámi Dáiddárráđis (SDR) lea buorre gulahallan stivrendokumeantta vuodul maid leat ráhkadan ovttas. Deháleamos gaskaoapmi lea dat jahkásaš dáiddáršiehtadusa šiehtadallan, mii bidjá ekonomalaš rámma SDR:i ja dan miellahttoorganisašuvnnaide - oktiibuot čieža lahttoorganisašuvdnii. Šiehtadus lea ásaheavvon ovttasbarggu nannema várás dáiddáriiguin vuoruhemiid birra sámi dáidaga ovddideamis

Sámediggái lea dehálaš váikkuhit dasa ahte sámi ásaheavvon leat fágalaččat nannosat, ja dan dahká gulahallama ja buriid ekonomalaš rámmaeavttuid bokte. Sámedikki rámmaeavttut ja váikkuhangaskaoamit addet sámi ásaheavvoneide muni ovdánit ja ođđa láhkai jurddašit vai šattašedje buorit arenat sámi dáidaga ja kultuvrra ovddideapmái.

Sámediggi lea maŋimus jagiid čalmmustahtán sámi girjjálašvuoða ja ollu rievadan ortnegiid mat gusket girjjálašvuoða buvttadeapmái ja gaskkusteapmái. Seammás lea várren ruða lohkanárggirdemiide ja ođđa gaskkustanvirggiide lullisámi ja julevsámi guovllus. Buohkanassii dat buvttada ollu sámi girjjiid mat gaskkustuvvojit lohkiide.

Statistihkaid ja eará vuodđodokumentašuvnna váilun dahje dat ahte dat leat váilevaččat, lea oppalaččat hástalus sámi servodagaide ja Sámediggái. Dárbbášuvvo eanet lohkovuođu, ja eanet vuogádatlaš geahčastat dillečilgehusain, rávnnjiin, treandain ja hástalusain sámi dáidda- ja kultursuorggis, vuodđun váttisvuodaid čoavdimii ja strategijaid ja doaibmabijuid ulbmila várás.

8.1 Áŋgiruššansuorggit – Kultuvra

Sámedikki áŋgiruššansuorggit kultuvrra siskkobealde:

- Sámi dáidaga ja kultuvrra láchima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi.
- Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda.
- Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan.
- Sámi girjjálašvuohta.
- Sámi mediat.
- Sámi valáštdallan.

8.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – Kultuvra

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	21 376	19 136	2 240	11,7 %
Sámi kulturásahusat	181 933	165 030	16 903	10,2 %
Sámi girjjálašvuohta	21 246	20 032	1 214	6,1 %
Sámi Mediat	6 319	6 129	190	3,1 %
Sámi valáštdallan	6 483	5 783	700	12,1 %
Submi	237 357	216 110	21 247	9,8 %

8.2 Sámi dáidaga ja kultuvrra láchima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet oainnusmahttit sámi dáidaga ja kultuvrra ja máhtu daid birra.

Sihke Sámis ja riikkaidgaskasaččat lea stuorra fuomášupmi sámi dáidagii ja sámi dáiddáriidda. Sámediggi galgá leat dehálaš eavttuidbiddji sámi dáidaga ovddideamis. Lea dehálaš oažžut sadjai buriid rámmaeavttuid ja buriid ekonomalaš ortnegiid. Ovttasbargu eará almmolaš aktevrraiguin kultursuorggis lea dehálaš strategijja mihttomeari joksamii, lassin dasa lea vel oažžut sámi ášahusaid nannejuvvot.

Buorit rámmaeavttut olahuvvojit maidái gulahallama ja ovttasbarggu bokte áigeguovdilis aktevrraiguin kultursuorggis. Sámedikkis leat dál hálddahaslaš gulahallančoahkkimat ollu relevánta aktevrraiguin, nugo Kulturdepartemeanttain, Kulturdirektoráhtain, Kulturráđiin, Kulturtankeniin, fylkkagiieldaiguin maiguin mis lea ovttasbargošiehtadus ja earáiguin. Dát ovttasbargu lea ávkkálaš buohkaide.

8.3 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáiddáriin leat buorit vejolašvuođat ovdánit dáiddalaččat.

Sámi dáidda- ja kulturdovdomearkkaid girjáivuohta lea dehálaš. Dáidagis lea iežas árvu ja dat gávdno dáidaga iežas várás. Seammás lea seamma dehálaš ahte dáidda hásttuha ja ovddida sámi kultuvrra ja servodaga. Sámi dáiddarat leat leamaš mielde boktime ságastallama dehálaš servodatáššiid birra sámi servodagas, ja leat váikkuhan dan oainnusmahttimii maidái olggobealde sámi servodaga. Sámi dáiddarat dárbbasit buriid rámmaid iežaset dáidaga hábmemii ja dáiddabargguide. Sámedikki deháleamos gaskaoamit dán oktavuodas leat min ekonomalaš váikkuhangaskaoamit, muhto maidái váikkuhanvejolašvuohta mii mis lea konsultašuvnnaid, gulahallama, oktavuoda ja ovttasbarggu bokte eará almmolaš eiseválddiiguin.

Sámediggi oaidná ahte lea lunddolaš politihka hábmemis árrjalaččat gulahallat sámi dáiddárorganisašuvnnaiguin politihka ja strategijjaovddideami oktavuodas. Ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja Sámi dáiddárráđi gaskka bidjá dasa

vuodu. Jáhkásaš dáiddáršiehtadus beliid gaskkas lea deháleamos reaidu olahit dán mihtu, ja lea šaddan sihke dehálaš strategalaš arenan ja váikkuhangaskaoapmin dáidaga- ja kulturpolitihka čađaheamis.

8.3.1 Čoahkketabealla - Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahtta 2026	Buŋeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
33001 Sámi dáirdáršiehtadus - njjuołggadoarjja Sámi dáiddárráđđái	11 830	11 830	0	0,0 %
32001 Luohti ja sámi musihka - ohcanvuđot doarjja	3 770	2 500	1 270	50,8 %
32101 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	5 776	4 806	970	20,2 %
Submi	21 376	19 136	2 240	11,7 %

8.3.2 Sámi dáiddáršiehtadus

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahtta 2026	Buŋeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
33001 Sámi dáirdáršiehtadus - njjuołggadoarjja Sámi dáiddárráđđái	11 830	11 830	0	0,0 %
Submi	11 830	11 830	0	0,0 %

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostanvejolaš rámmaeavttut doaibmaseaset.

Sámi Dáiddárráđi (SDR) ja Sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadusas leat mihttomearit sámi dáiddapolitihkkii, ja njuołggadusat sámi dáiddáršiehtadusa šiehtadallamiid čađaheapmái beliid gaskkas. Dán dáiddáršiehtadusas lea ekonomalaš rámma ortnegiid várás maid bealit leat soahpan.

Plána mielde galggai Sámi Dáiddárráđi ja Sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadus reviderejuvvot jagis 2024, go ovddit njealji jagi šiehtadus lea nohkan (2020–2024). SDR háliidii vuoruhit šiehtadallat ovttasbargošiehtadusa ovdal go jahkásaš dáiddáršiehtadus sohppojuvvo.

Dan vuodul sohpe bealit ahte Dáiddáršiehtadusa 2026 rámma lea seamma dásis go jagis 2025.

Várrejuvvo 11 830 000 ru ulbmilii 2026:s.

Sámi dáiddáršiehtadus – juogadeapmi

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahtta 2026	Buŋeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Doaibmadoarjja Sámi dáiddárráđđái (SDR) ja čieža dáiddárorganisašuvnnaide	6 062	6 062	0	0,0 %
Stipeanda sámi dáiddáriidda	4 721	4 721	0	0,0 %
Dáiddafoanda	947	947	0	0,0 %
Čájáhusbuhtadus	100	100	0	0,0 %
Submi	11 830	11 830	0	0,0 %

8.3.3 Luohti ja sámi musihkka – ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Buŋeahtta 2026	Buŋeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
32001 Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	3 770	2 500	1 270	50,8 %
Submi	3 770	2 500	1 270	50,8 %

Sámi musihkka šaddá eanet ja eanet bivnnut maŋŋá go lea boahtán eanet arenaide ja vuodđovuogádagaide. Luohti ja sámi musihkka leat sakka ovdánan jođánit maŋemus jagiid, ja lea dehálaš dáiddasuorgi sámi kulturárbbi oainnusmahttimis. Sámediggi lea guhká láhčán dili sámi musihkkabirrasa ovddideapmái doarjjaortnegiiguin musihkkaalmmuhemiide, ja sámi artisttaid ovddideapmái. Sámi musihkka oppa áiggi rievdá ja Sámediggi háliida ain doarjut dan.

Luohti lea min boarráseamos sámi kulturárbevierru ja leat dušše áibbas moattis geat hálldašit árbevirolaš juoiganárbevieru. Sámediggi háliida ahte juoiganárbevierru bisuhuvvo viidáseappot ja ahte nuorat buolva eanet galgá beassat oassálastit dasa.

Doarjjaortnega mihttomearri – Luohti ja sámi musihkka:

- Sámi musihkkariin ja artisttain leat buorit eavttut ovddidit ja vuovdalit sámi musihka.

Vuoruheamit – Luohti ja sámi musihkka:

- Luohti ja musihkkabuvttadeamit iešguđege oktavuodain.
- Sámi musihkkáriid ja artisttaid jođiheapmi ja ovddideapmi, dás maid dáid promoteren, márkanfievrrideapmi ja internašunaliseren.
- Musihkkavideo, mátkedoarjja sámi musihkkáriidda ja artisttaide.
- Sámi koarra mat gaskkusa ja oainnusmahtta luoddi.

Várrejuvvo 3 470 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.3.4 Kulturdoaimmat – ohcanvuđot doarjja

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
32101	Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	5 776	4 806	970 20,2 %
Submi		5 776	4 806	970 20,2 %

Sámediggi atná dáidda- ja kultursuorggi guovddáš ja dehálaš buorideaddji váikkuhangaskaoapmin. Seammás lea dehálaš ahte sámi dáiddáriin lea vuoigatvuohta ráhkadit dáidaga iežaset eavttuid vuodul, dáidaga iežas várás, ii ge dušše gaskaoapmin olahit buorideami ja soabaheami. Girjás sámi kultureallin dahká báikegottiid ealasin go dat buvttiha doaimmaid, gullelašvuoda, loaktima ja identitehta. Riekti seailluhit, doaimmahit, vásihit ja ovddidit iežamet sámi dáidda- ja kultureallima lea árvu mii lea vuodđun Sámedikki kulturpolitihkkii. Sámediggái lea dehálaš ahte sámi álbmogis leat seamma vejolašvuodát beassat searvat kultureallimii go earátge álbmogis. Seammás lea seamma dehálaš ahte dáidda hásttuha ja ovddida sámi kultuvrra ja servodaga. Sámi dáiddarat leat leamaš mielde boktime ságastallama dehálaš servodatáššiid birra sámi servodagas. Dasa lassin lea sámi dáidda ožžon stuorát positiivlaš fokusa nátionála ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi háliida ain váikkuhit dán ovdáneapmái kulturdoaimbajuid váikkuhangaskaoapmeortnega bokte.

Sámedikki Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta giedahallama oktavuodas čujuha Sámediggi ahte nátionála ásašusain main lea nátionála ovddasvástádus ja servodatdoaimma, lea juo ovddasvástádus gaskkustit sámi dáidaga, kultuvrra ja historjjá oassin Norgga kultuvrras. Danne vurdojuvvo ahte dat čuovvuluvvo, maiddá muhtun ásašusaide regiovnnalaš ja báikkálaš dásis. Sámediggi čujuha ahte dárbbasuvvojit buorit rámmaeavttut ja hálddašeapmi suodjalit sámi kulturelemeanttaid kultuvrralaš boasttubadjelasaváldima ja boasttugeavaheami vuostá.

Oassin Sámedikki Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvuleamis, áigu Sámediggi váikkuhit báikkálaš sámi lágidemiide maid ulbmil lea ahte báikegottit sáhttet leat mielde buorideame iežaset oktavuoda báikkálaš sámi kultuvrii, dahje viiddis ipmárdusas áimmahuššat báikkálaš sámi kultuvrra.

Doarjjaortnega mihttomearri – Kulturdoaimmat:

- Sámi dáidda ja kultureallin ovddiduvvo ja gaskkustuvvo sámi dáiddabuvttademiiguin ja kulturvásáhusaiguin.

Vuoruheamit – Kulturdoaimmat:

- Kulturdoalut main deattuhuvvo sámi dáidda, kultuvra ja servodatdigaštallan.
- Sámi filmmaid ja sámi lávdedáidaga buvttadeamit
- Prošeavttat mánáide ja nuoraide main váldodeaddu biddjo sámi kultuvrii.
- Prošeavttat mat váikkuhit sámi dáidaga ja kultuvrra internationaliseremii.
- Doalut mat veahkehit njulget, dahje áimmahuššat báikegottiid oktavuoda iežaset sámi kultuvrii.
- Prošeavttat mat áimmahuššet árbevirolaš máhtu ja immateriála kulturárbbi

Várrejuvvo 5 776 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ásašusat mat hálddašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra, kulturárbbi ja historjjá.

Sámi kultur- ja kulturgaskkustanarenat leat dehálaš arenat sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi goziheapmái, ovddideapmái ja oainnusmahttimii oppalaččat iešguđege vuogi mielde. Sámi kulturásahusat ja festiválat leat guovddášis sámi servodaga ovddideamis. Ásašusat leat servodatorganiserema oasis.

Sámi kulturásahusat fertejit leat ovttadássásaččat dáža ásašusaiguin maiguin sáhtttá buhtastahttit, dás maiddá ahte dain leat ekonomalaš rámmat ja visttit/lanjat vai sáhtttá hálddašit, gaskkustit, dutkat ja ovddidit. Nu ii leat dál.

Sámedikkis lea leamaš vuosttas giedahallan duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raporttas. Oassin buoridanbarggus ferte Sámis hukset vuđolaš infrastruktuvrra. Valljugas mánggalágan sámi kulturásahusat leat guovddáš oassin infrastruktuvrras. Dat sáhttet maid oážžut guovddáš rolla kommišuvdnaraportta čuovvuleamis, go

sáhttet leame gaskkustan- ja muitalanarenat, deaivvadanbáikkit, gulahallan- ja digaštallanarenat viidáset tematiseremii dáruiduhttima ja soabadeami hárrái.

Sámi kulturásahusat vásihit ahte olbmot eambbo ohcalit sámi dáidda- ja kulturgelbbolašvuoda, bagadallama sámi áššiin, ja ovttasbarggu dáža ásausaiguin. Diekkár oktavuodáváldimat dáidet lassánit go kommišuvdnaraporta galgá čuovvuluvvot, ja sámi kulturásahusat fertejit oažžut vejolašvuoda dustet dán jearu.

Sámi servodathuksema ja buorideami olis dáruiduhttima maŋgel, ferte maid hukset kulturásahusaid ja eará kultuvrralaš infrastruktuvrra mat váilot. Ásahusat váilot, eai dušše geográfalaš guovlluin, muhto maiddá fágasurggiin. Dat lea ásašusváili man ferte gokčat.

Sámi kulturásahusat leat vealtameahttun dehálaččat sámi dáidaga ja kultuvrra ovdánahttimii ja ovddideapmái. Lea vealtameahttun dehálaš ahte dát ásašusat hálddašuvvojit ja ovddiduvvojit buoremus vuogi mielde. Dehálaš lea resurssain atnit ávkki beaktilit ja ahte barggus mii dahkkojuvvo, lea buorre kvalitehta. Buorit struktuvrrat ja dagaldumit ekonomijja, bargiid ja eará čuovvuleapmái leat dehálaččat. Stivrra ja beaivválaš jodiheaddji/ direktivrra rolla ja ovddasvástádus lea áibbas dehálaš dán barggus. Danne áigu Sámediggi čalmmustahttit dan jagis 2026 ja loktet dihtomielašvuoda ja gelbbolašvuoda dán suorggis min ásašusaid gaskkas.

8.4.1 Čoahkketabealla – Sámi kulturásahusat

					(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %	
33903 Ásašusovddideapmi - gealbolokten - prošeakta	0	500	-500	-100,0 %	
30001 Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhttii - njuolggodorajja	2 217	2 150	67	3,1 %	
30101 Sámi Dáiddaguovddáš - njuolggodorajja	6 279	6 090	189	3,1 %	
Festiválat - njuolggodorajja	9 636	9 290	346	3,7 %	
Teáhterat - njuolggodorajja	50 432	47 416	3 016	6,4 %	
Museat – njuolggodorajja	94 901	83 416	11 485	13,8 %	
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásašusat njuolggodorajja	13 859	11 568	2 291	19,8 %	
32201 Ásašusovddideapmi - ohcanvuodot doarjja	2 000	2 000	0	0,0 %	
33904 Nuortalašsámi kulturjahki – prošeakta	350	350	0	0,0 %	
Kártet, hálddašit ja suodjalit					
33905 ávnnaskeahtes kulturárbbi - prošeakta	150	150	0	0,0 %	
33906 Bargojoavku ásašit ásašuslaš ruovttu vueliei/luohtái/vuollei -	300	300	0	0,0 %	
33907 Ođđa ásašusaid huksen Sámis - prošeakta	1 500	1 500	0	0,0 %	
31200 Saami Council Headquarters – njuolggodorajja	309	300	9	3,0 %	
Submi	181 933	165 030	16 903	10,2 %	

8.4.2 Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja Internašunála Sámi Filbmainstituhtii:

- Internašunála Sámi filbmainstituhtta ovdánahtta ja ovddida sámi filmmaid.

Internašunála Sámi Filbmainstituhtta (ISFI) ásahuvvui jagis 2007 ja oaččui riikkaidgaskasaš sámi filbmainstituhtta stáhtusa jagis 2014. Instituhtta ulbmil lea nannet sámi filmbabuvttadeami gelbbolašvuođahuksema ja ruhtadoarjagiid bokte, seammás dat ovddida ovttasbarggu álgoálbmot filbmaásahusaid gaskkas riikkaidgaskasaččat.

ISFI lea guhká bargan strategalaččat sámi guhkesfilmmaid ja TV-ráidduid ráhkademiin, ja lea leamaš guovddáš aktevrá ollu buvttademiin mat juogo leat almmuhuvvon dahje buvttaduvvome. Instituhtta addá ohcanvuđot doarjagiid filmaprošeavttaide buot šáŋŋeriin, dubbe mánáidfilmmaid sámegielaide ja ovddida sámi filmma báikkálaš, regionála, riikka ja riikkaidgaskasaš dásis – rekrutterema rájes ovttasbarggu rádjái máilmmiviidosas aktevráiguin.

Vaikko ISFI:s lea čielga ovddasvástádus sámi filmmaid ovdánahttimis ja doarjumis, de liikká lea Norsk Filminstituttas (NFI) váldoovddasvástádus ruhtadeamis. Dát organiseren ráddje ollislaččat ovddideami vejolašvuođa maid sámi aktevrá stivreit. Sámediggi háliida ahte ISFI áiggi mielde oažžu ollislaš ovddasvástádusa sámi filbmahálddašeamis.

Várrejuvvo 2 217 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.3 Sámi Dáiddaguovddáš – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi Dáiddaguovddáš:

- Sámi Dáiddaguovddáš gaskkusta dáidaga viidát nationála ja riikkaidgaskasaš gehččiide.

Sámi Dáiddaguovddáš lea riikkaidgaskasaš guovddáš sámi dálááiggedáidaga várás. Guovddáš lea dehálaš čájáhusarena ja deaivvadanbáiki mas ruohttasat leat Sámis, ja gaskkusta sámi dáidaga riikkas ja riikkaidgaskasaččat. Guovddáš ovddida dáiddalaš cealkinfriddjavuođa, eksperimentála ovdanbuktimiid ja nanne gehččiid deaivvadeami sámi dáidagiin – sihke Sámis ja olggobeale Sámi.

Várrejuvvo 6 279 000 ru ulbmilii jagis 2026.

8.4.4 Festiválat – njuolggodoarjja

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30201 Riddu Riđđu Festivála	1 777	1 667	110	6,6 %
30202 Sámi beassáš márkana Guovdageainnus	2 135	2 071	64	3,1 %
30203 Márkomeannu	1 776	1 723	53	3,1 %
30204 Kárášjoga festiválat / Festivaler Karasjok	1 116	1 082	34	3,1 %
30205 Raasten Rastah	639	620	19	3,1 %
30207 Romssa sámi vahkku - Stiftelsen Midnight Sun Marathon	558	541	17	3,1 %
30208 Sámi musihkkafeastavahkku Áltas - Audioland AS	622	603	19	3,2 %
30209 Beskán Luossa Rock	374	363	11	3,0 %
30210 Tjaktjen Tjåanghko - Saemien Sijte	639	620	19	3,1 %
Submi	9 636	9 290	346	3,7 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Festiválat:

- Festiválat mat oainnusmahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga ja kultuvrra.

Sámi festiválat leat girját ja čájehit ollu iešguđet dáidda- ja kulturovdanbuktin ja -gaskkustanvugiid. Seammás dat leat dehálaš arenat ovddideami, ođđahutkama ja profilerema várás, erenoamážit sámi musihka ja luodi dáfus, muhto maiddá sámi dáidaga ja kultuvrra dáfus muđui.

Várrejuvvo 9 636 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.5 Teáhterat – njuolggodoarjja

(duhaiid mielde)				
	Buŋeahhtta 2026	Buŋeahhtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30301 Beaivváš Sámi Našunálateáhter a)	46 624	43 722	2 902	6,6 %
30302 Áarjelhsaemien Teatere	3 073	2 981	92	3,1 %
30303 Sámi mánáidteáhter - Deanu gielda	735	713	22	3,1 %
Submi	50 432	47 416	3 016	6,4 %

a) Juolludus teáhterii lea nannejuvvon 1 500 000 ruvnnuin geavaheaddjidávviid ja ođđa lávdebivttasvuorkká gálvvuid oastimii, ja maiddá lassánan doaibmagoluid gokčamii fárrema oktavuodas ođđa vistái

Doarjjaortnega mihttomearri – Teáhter:

- Ásahuvvon sámi teáhterat sáhttet ovdánit dáiddalaččat, buvttadit lávdedáidaga alla dásis ja sáhttet johttit lávdedáidagiin mii addá kulturvásihusaid ja oainnusmahtta sámegielaide.

Sámediggái lea dehálaš ahte sámi teáhteriin leat rámmat sámi dáidaga ovdanbuktimii ja gaskkusteapmái alla dásis ja ollu gehččiide.

Várrejuvvo 50 432 000 ru ulbmilii 2026:s.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter

Beaivváš Sámi Našunálateáhter fárrii ođđa vistái jagis 2024. Dan oktavuodas lasihuvvui doarjja jagis 2024, 8 300 000 ruvnnuin lassi viessoláigogoluide. Juolludus fievrriiduvvo jahkái 2026 oktan haddegoargnumiin. Dasa lassin lasihuvvui doarjja 4 100 000 ruvnnuin jagis 2025 haddegoargnunbuhtadussan, dat guoská maiddá viessoláigui.

Ođđa vistti duohtan dahkama olis lea Sámediggi lasihan doaibmadoarjaga teáhterii 1 500 000 ruvnnuin geavaheaddjidávviid ja ođđa lávdebivttasvuorkká gálvvuid oastima várás, ja maiddá lassánan doaibmagoluid gokčamii fárrema oktavuodas ođđa vistái. Dat lei bistevas lasáhus.

Áarjelhsaemien Teatere

Áarjelhsaemien Teatere čadahii 2023-2024:s viiddis barggu Biege beahteme triologiijain, mii čájehuvvui Bådåddjo2024 rahpanvahkus. Proseassa bokte lea teáhter huksen fierpmádaga ja gelbolasvuoda stuorát ovttasbargoásahusaiguin, mii addá buori vuodu viidaset ovttasbargui stuorát dáiddalaš buvttademiid olis. Teáhter árrjalaččat bargá oainnusmahttit sámegiela sihke čálalaččat ja njálmmálaččat lávdedáidagis, ja deattuha erenoamážit lulli- ja ubmisámegiela. Deanu Sámi mánáidteáhter lea jagi 2014 rájes ožžon njuolggodoarjaga Sámedikkis. Teáhter lea dehálaš arena ođđa taleanttaid fuomášeamái, ja lea bargan ollu oainnusmahttin dihtii sámegiela lávdegiellan mánáide ja nuoraide. Deanu gielda ovtas Sámedikkiin ruhtadit teáhtera doaimma.

8.4.6 Museat – njuolggodoarjja

(duhaiid
mielde)

		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30401	Árran julevsáme guovdásj/ Árran lulesamisk senter a)	14 359	12 727	1 632	12,8 %
30402	Saemien Sijte a)	23 185	21 588	1 597	7,4 %
30402	Samisk museumslag - Saemien Sijte	961	932	29	3,1 %
30403	RiddoDuottarMuseat a)	19 995	16 863	3 132	18,6 %
30404	Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida a)	17 280	14 760	2 520	17,1 %
30405	Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter a)	9 315	8 035	1 280	15,9 %
30406	Davvi álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk a)	7 382	6 160	1 222	19,8 %
30407	Norgga museasearvi	2 424	2 351	73	3,1 %
Submi		94 901	83 416	11 485	13,8 %

a) Addojuvvui lasáhus juolludussii Sámedikki reviderejuvvon bušeahas njukčamánu 2025. Juolludus juolluduvvo ain jagis 2026 oktan haddegoargnjumiin ja seamma ulbmilii mii bohtá ovdan Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahas.

Doarjjaortnega mihttomearri - Museat:

- Sámi kulturárbbi eaiggáduššet ja hálldašit fágalaččat nana sámi museat sámi servodaga beales.

Go Sámediggi lea giedahallan Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta, de lea váldán ovdan sámi museaid fágalaš givrodaga ja daid dehálaš barggu sámi historijjá ja kulturárbbi dutkamis, hálldašeamis ja gaskkusteamis. Museat oainnusmahttojuvvot guovddáš arenan dáruiduhttinpolitihka historijjá ja dan váikkuhusaid gaskkusteamái, sihke sámi servodahkii ja majoritehtaálbmogii.

Jagis 2020 mearridii Sámedikki dievasčoahkkin prinsihpaid Sámedikki museadoibmii, main daddojuvvo ahte sámi servodat galgá eaiggáduššet ja hálldašit sámi kulturárbbi. Sámi museain lea čoavddarolla dán barggus, muhto lea maid dárbbalaš viidasit ovddidit daid doaimma fágalaččat nanu áhahussan mat leat áigeguovdil servodahkii – ja arenan digaštallamii, smiehttamii ja demokrátalaš oassálastimii, ollu ja iešguđetlágan gehččiide.

Várrejuvvo 94 901 000 ru ulbmilii 2026:s.

Árran julevsáme guovdásj/ Árran lulesamisk senter

Árran julevsáme guovdásj oaččui Sámedikki reviderejuvvon bušeahas njukčamánu 2025 1 200 000 ruvno lasáhusa. Lasáhus galgá veahkehit ruhtadit fágavirggi Elle Hánssa dáidaga hálldašeapmái. Dasa gulla diehtovuodu huksen, registreren, merken, govven, luoikkaheapmi ja gaskkusteampi. Juolludus juolluduvvo maiddái jagis 2026.

Saemien Sijte

Saemien Sijtes lea guovddáš rolla Sámi museasearvvi barggu hálldašeamis, ja lea ásan sierra koordináhtorvirggi vai sihkkarastá fágalaš ovttasbarggu sámi museasiiddaid gaskkas.

Sámedikki reviderejuvvon bušeahas lasihuvvui juolludus Saemien Sijtei 900 000 ruvnuin. Lasáhus galgá veahkehit lasihit bargiid ja áimmahuššet ja gaskkustit ođđa čájáhusa gehččiide. Juolludus juolluduvvo maiddái jagis 2026.

Saemien Sijte lea dasa lassin váldán badjelassas ovddasvástádusa koordineret sámi ávvudanjagi 2027, oassin ráhkkanemiin Norgga ávvudandoaluide jagis 2023.

Sámi museasearvi

Saemien Sijte lea váldán badjelassas virgáibidjanproseassa koordinerema, dainna ulbmiliin ahte virgeresursa galgá leat muhtun museasiiddas. Jagis 2025 juolluduvvui 900 000 ruvnnu lasáhus Sámi museasearvi doaimmaheapmái ja ovddideapmái. Jagis 2026 juolludus juolluduvvo oktan haddegoargnumiin. Oktiibuot juolluduvvo jagis 2026 925 000 ruvnnu. Juolludus čatnasa bargui Sámi museaserviin. Juolludus juolluduvvo dan ášahussii mii ain váldá badjelassas barggu.

RiddoDuottarMuseat

Juolludus RiddoDuottarMuseaide lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 3 500 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá gokčat fárrengoluid, gaskaboddosaš lanjaid láigoheami huksenproseassa áigge ja dáiddamagasiinna fágaresurssaid nannema ođđa dáiddamuseai ráhkkaneami olis. Sámedikki 2025 bušeahtas ožžo RiddoDuottarMuseat miljovna ruvnnu ovttagearrdejuolludusa fárrema várás. Dát miljovdna lea dasto dál sihkkjuvvon bušeahtas. Oktiibuot oktan meroštallojuvvon haddegoargnumiin oážžu RDM 2 598 000 ruvnnu lasáhusa jagis 2026, lassin haddegoargnunbuhtadussii.

Deanu ja Várjjat museasiida

Deanu ja Várjjat museasiiddas lea álggahan ollu guovddáš huksenprošeavttaid: Ođđa museavistti huksema Saviomusei Girkonjárggas, Várjjat Sámi Musea ođasmahttin vai dat sáhtá vuostáiváldit Bååstede-dávviid ja Losoačoakkáldaga, ja maidái Deanu Musea visttiid ovddideapmi.

Juolludus Deanu ja Várjjat museasiidii lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 2 000 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá adnojuvvot ođđa Saviomusea plánenbargui, nuortalaš giela ja kultuvrra nannenbargui, viste- ja fanassuodjalusbarggu nannemii ja dasto maidái viidasit bargui Várjjat Sámi Musea vejolaš ođastemiin vai sáhtá áimmahuššat Losoa-čoakkáldaga ja Bååstede dávviid. Juolludus juolluduvvo maidái jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Várdobáiki Sámi guovddáš

Juolludus Várdobáiki Sámi guovddášii lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 1 000 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit viidasit ovdánahttit vuoddočájáhusa ja nannet vistesuodjalanbarggu. Juolludus juolluduvvo maidái jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Davvi álbmogiid guovddáš

Juolludus Davvi álbmogiid guovddášii lasihuvvui Sámedikki 2025 reviderejuvvon bušeahtas 1 000 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit nannet musea fágaresurssaid ja viidasit ovdánahttit strategiiaplánabarggu, ja maidái buoridit magariinna. Juolludus juolluduvvo maidái jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Dávvirat Duiskkas – Norges museumsforbund

Dávvirat Duiskkas nammasaš prošeavttas, barget duiskkalaš ja sámi museat ovttas kártet ja lonuhit dieduid sámi dávviid birra duiskkalaš čoakkáldagain. Plána mielde prošeakta galgai loahpahuvvot 31.12.2025 muhto dan geažil go álgan maŋŋonii, de prošeaktaáigodat guhkiduvvo jagi 2026 lohpii.

Prošeakta kárte sámi dávviid ja čoakkáldagaid Duiskkas, hukse fierpmádaga fagaolbmuid gaskkas ja gaskkusta sámi kultuvrra, historjá ja duoji.

8.4.7 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat – njuolggodoarjja

(duhaiid
mielde)

		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30503	Mearrasiidat a)	2 230	1 863	367	19,7 %
30504	Sijti Jarnge a)	2 533	2 157	376	17,4 %
30506	Sállto bidumsáme guovdátj	1 313	1 274	39	3,1 %
30507	Sámi viessu Oslo/Samisk hus Oslo	2 264	2 196	68	3,1 %
30508	Lásságámme	507	492	15	3,0 %
30509	Dálllágádden, Tollådal a)	305	196	109	55,6 %
30511	Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddás) AS	850	824	26	3,2 %
30512	Sjeltie - Sámi kulturpárka a)	955	428	527	123,1 %
30514	Mearrasámi tun	431	418	13	3,1 %
30515	Aajege Saemien gieles & maahtoejarnge - Trøndelag fylkeskommune a)	792	469	323	68,9 %
30516	Romsa sámi viessu a)	876	551	325	59,0 %
30517	Máze Gilisearvi - Golle Máze, dokumentašuvdnaguovddáša ovdaprošearkta	700	700	0	0,0 %
30518	Bieggaviessu - direkte tilskudd til Nordavindsfolket	103	0	103	-
Submi		13 859	11 568	2 291	19,8 %

a) Addojuvvui lasáhus juolludussii Sámedikki reviderejuvvon bušeahhtas njukčamánu 2025. Juolludus juolluduvvo ain jagis 2026 oktan haddegoargnumiin ja seamma ulbmili mii bohtá ovdan Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahhtas.

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat:

- Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat geasuhit deaivvadanbáikin ja sámi dáidda- ja kulturgaskkustanarenan.

Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat leat iešguđege sturrodagas, ja dain leat molsašuddi dásis aktivitehtat ja fágalaš doaibma. Dat galget dattetge bargat servodatdoaimma mielde nugo lea hábmejuvvon sin mearrádusain. Dat galget fállat mánggabealat fáldaga sámi kultuvrra ja kulturhistorjjá siskkobealde báikkálaš ja regionála perspektiivvas. Dain galget leat jeavddalaš rabasáiggit ja galget lágádit iešguđetlágan doaluidda, kurssaid ja prošeavttaid, ja gulahallat álbmogiin doaibmafáldagaid birra.

Juolludus Mearrasiidii lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahhtas njukčamánu 2025 300 000 ruvnunin. Lasáhus galgá veahkehit nannet bargoveaga ja mearrasámi fanasdahkanbarggu. Juolludus juolluduvvo ain jagis 2026 oktan bálkagoargnumiin.

Juolludus Sijti Jarngi lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 300 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá leat veahkkin vistti divodeami ja ođasmahttima plánemis ja rehkenastimiid olis. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan bálkágoargnumiin.

Juolludus Dállgáddenii lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 100 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit nannet bargoveaga visttiid mátasdoallama oktavuodas. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan bálkágoargnumiin.

Juolludus Sjeltie – Samisk kulturparkii lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 500 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit nannet bargoveaga rusttega/ásahusa mátasdoallama ja doaimmaheami oktavuodas. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan bálkágoargnumiin.

Juolludus Aajege Saemien gieles & maahtoejarngi – Trøndelag fylkkasuohkanis lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 300 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit nannet kapasitehta vai sáhttet álggahit ja čuovvolit eambbo kulturdoaimmaid guovllus ja doaibmat dehálaš deaivvadanbáikin. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Juolludus Romssa Sámi vissui lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 300 000 ruvnnuin. Lasáhus galgá veahkehit nannet doaimma, gokčat lassánan goluid fárrema oktavuodas ođđa vistái ja maiddá nannet bargoveahkkapasitehta. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Juolludus Bieggavissui – njuolggodoarjja Nordavindsfolketii lea ođđa njuolggodoarjja mii biddjojuvvui Sámedikki bušehttii Sámedikki reviderejuvvon bušeahta meannudeami olis njukčamánu 2025. Bieggaviessu man Nordavindsfolket doaimmaha, lea šaddan dehálaš deaivvadanbáikin sápmelaččaide Honnesvágis. 100 000 ruvdnosaš juolludus galgá veahkehit máksit doaibmagoluid nugo viessoláiggu ja elrávnji. Juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026 oktan haddegoargnumiin.

Máze Gilisearvi – Golle Máze oaččui 700 000 ruvnnu doarjaga ovdaprošeaktabargui dokumentašuvdnaguovddáža várás Mázi jagis 2025. Doarjja lea gaskaboddosaš doarjja mii juolluduvvo guokte jagi, nu ahte juolludus juolluduvvo maiddá jagis 2026. Prošeakta galgá loahpahuvvot jagi 2026 loahpas.

Várrejuvvo 13 859 000 ulbmili 2026:s.

8.4.8 Ásahusovddideapmi – ohcanvuđot doarjja

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
32201	Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	2 000	2 000	0 0,0 %
Submi		2 000	2 000	0 0,0 %

Sámi kultur- ja kulturgaskustanarenat leat dehálaš arenat sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi goziheapmái, ovddideapmái ja čalmmusteapmái oppalaččat iešguđege vuogi mielde. Sámi kulturásahusat ja festiválat leat guovddážis sámi servodaga ovddideamis.

Sámediggi háliida ahte sámi ásahusat ovdánit ja šaddet nanu ásahussan sámi servodahkii.

Sámi kulturásahusat vásihit ahte olbmot eambbo oahcalit sámi dáidda- ja kulturgelbbolašvuoda, bagadallama sámi áššiin, ja ovttasbarggu dáža ásahusaiguin. Diekkár oktavuodaváldimat dáidet lassánit go kommišuvdnaraporta galgá čuovvuluvvot, ja sámi kulturásahusat fertejit oažžut vejolašvuoda dustet dán jearu.

Doarjjaortnega mihttomearri - Ásahusovddideapmi:

- Sámi kulturásahusat mat ovdánit fágalaččat ja ásahuslaččat.

Vuoruheamit – Ásahusovddideapmi:

- Fágalaš ovttasbargoprošeavttat ásahusaid gaskka.
- Proseassat ja prošeavttat máhcanproseassaid oktavuodas.
- Gelbbolašvuodalokten ásahusaide.
- Strategii- ja ođasisorganiserenprošeavttat fágalaš ovddideami olis.

Várrejuvvo 2 000 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.9 Nuortalaš kulturjahki – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Nuortalaš kultuvra lea agendas báikkálaččat, regionálalaččat, našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Dán doaibmabiju ulbmil lea čalmmustahttit nuortalaččaid kultuvrra Norgga, Suoma ja Ruošša rádjeggeassima oktavuodas 1826:s - mii dagahii hirmat stuorra váikkuhusaid nuortalaččaide. Kulturjagis 2026 galgá váldodeaddu leat nuortalaš kultuvrii Máttá-Várjjagis Norgga bealde, ja Anár gieldas Suoma bealde. Jagis galget leat ollu iešguđetlágan doaimmat ja doalut. Prošeavtta galget ruhtadit Sámediggi ja eará aktevrrat, earret eará Barentsčállingoddi, Finnmarkku fylkkagielda ja Kulturdepartemeanta. Doaibmabidju galgá ruhtadit olggobealde prošeaktakoordináhtora ja prošeaktadoaimma golmma jagi badjel.

Várrejuvvo 350 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.10 Sámi immateriála kulturárbbi kárten, hálddašeapmi ja suodjaleapmi – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ásahit ollislaš sámi strategiija immateriála sámi kulturárbbi ja árbedieđu hálddašeami várás UNESCO-konvenšuvnna vuodul mii lea immateriála kulturárbbi suodjaleami birra.

Jagis 2025 čađahuvvui ovdaprošeakta. Ovdaprošeavtta ulbmil lei hábmet interreg-ohcama golmmajagáš váldoprošektii immateriála kulturárbbi birra. Váldoprošeakta bistá 2026 rájes 2028 rádjái. Juolludus galgá gokčat Norgga beale Sámedikki barggu váldoprošeavttas.

Várrejuvvo 150 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.11 Bargojoavku ásahit institušuvnnalaš ruovttu vuelie/luohti/vuolle – prošektii

Prošeavtta mihttomearri:

- Bargat oazžut vuodu luodi ásahuslaš ruktui (vuelie/luohti/vuolle).

Sámediggi ráhkadahtii 2018:s raportta čilgehusaiguin ja rávvagiiguin dan birra mii ásahuslaš ruovttus dahje luohteguovddášis sáhtášii leat ja makkár organisašuvdnahápmi das sáhtášii leat. Raporta rávve makkár organisašuvdnamáile dakkár organiseremis galgá leat ja bidjá ovdan doaibmaplána ásahuslaš ruovttu ásaheapmái. Bargojoavku galgá evttohit doaibmajuid raportta čuovvolemái ja luohtearkiivva digitaliseremii ja dan olahanmuddui buktimii.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.12 Ođđa sámi asahusaid huksen – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Eambbo iešguđetlágan sámi asahusat.

Stuorra dárbu lea ovddidit sámi asahusaid sihke geográfalaččat, ja maidái iešguđet fágasurggiin. Prošeakta galgá kártet geográfalaš guovlluid ja fágalaš surggiid gos váilot asahusat ja ráhkadit eavttuid vejolaš ođđa asahusaid ásaheapmái. Prošeakta galgá maidái identifiseret vejolaš berošteddjiid geat sáhttet leat mielde ođđa asahusaid ásanbarggus. Prošeakta lea oassin SP 37/24 Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvolemis regionálalaččat.

Várrejuvvo 1 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.4.13 Saami Council Headquarters - KulturSápmi – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Lágidit KulturSámi.

KulturSápmi doaibmá guovddáš kulturarenan ja deaivvadansadjin aktevrraide miehtá Sámi ja riikkaidgaskasaš suorggis. Sámi kultursuorggi čohkkema bokte láhčá KulturSápmi vejolašvuodaid hukset fierpmádaga, buoridit gelbolašvuoda ja gulahallat kulturpolitihka birra. Ulbmil lea nannet sámi dáidaga ja kultuvrra ovttasbarggu, vásáhusaid juogadeami ja oktasaš strategalaš geainnu bokte.

Várrejuvvo 309 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5 Sámi girjjálašvuotta

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kvalitatiiva girjjálašvuoda almmuhuvvo, gaskkustuvvo aktiivvalaččat ja buktojuvvo olámuddui.

Sámediggi lea 2018:s čilgehusas sámi girjjálašvuoda birra ja sámi girjjálašvuoda gaskkusteami áššis deattuhan sámi girjjálašvuoda dievaslaš geahčadeami, nu ahte lea geahčadan maid ferte dahkat girjjálašvuodasuorggi iešguđet osiid siskkobealde vai šattašii positiiva ovdáneapmi.

8.5.1 Čoahkketabealla – Sámi girjjálašvuotta

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii - njuolggodoarjja	14 593	12 902	1 691	13,1 %
32301 Prošeaktadoarjja sámi girjjálašvuhtii - ohcanvuđot doarjja	2 850	2 850	0	0,0 %
Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi - njuolggodoarjja	2 603	3 080	-477	-15,5 %
34501 Sámi girjjálašvuoda beaivvit - konferánssa	300	300	0	0,0 %
31102 Nannet gaskkusteamii davvisámi guovllus - njuolggodoarjja Romssa fylkasuohkanii	300	300	0	0,0 %
33701 Loga munnje! Loga munnje! - prošeakta	600	600	0	0,0 %
Submi	21 246	20 032	1 214	6,1 %

8.5.2 Sámi girjjálašvuoda ovddideapmi ja ovdánahttin – njuolggodoarjja

(duhaiid mielde)				
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30601 Davvi Girji AS a)	5 731	5 308	423	8,0 %
30602 ČálliidLágádus AS a)	4 402	4 019	383	9,5 %
30603 Idut AS a)	2 410	2 087	323	15,5 %
30604 ABC-Company E-skuvla AS a)	1 025	744	281	37,8 %
30605 DAT AS a)	1 025	744	281	37,8 %
Submi	14 593	12 902	1 691	13,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi girjjálašvuoda ovddideapmi ja ovdánahttin:

- Almmuhuvvo eambo čáppagirjjálašvuotta ja fágagirjjálašvuotta buot sámegeaileide.

Sámi girjjálašvuoda ovdánahttima ja ovddideami ortnegis lea čoavddarolla sámi giela ja identitehta seailuheamis ja nannemis. Ollu iešguđet sámi lágádusat láhččet vejolašvuoda eambbo sámi girjjálašvuoda buvttadeapmái, mii fas bokta olbmuid lohkanmovtta ja buorida vejolašvuoda fidnet girjjálašvuoda.

Ortnet lea dahkkojuvvon bistevas ortnegin ja mearkkaša ahte sámi lágádusaide juolluduvvo njuolggodoarjja. Njuolggodoarjaga ulbmi lea movttiidahttit almmuhit eambbo girjjiid sámegillii – buot sámegielaide. Deattuhuvvo maiddái ahte girjjiid almmuhuvvojit sihke e-girjji ja jietnagirjji hámis, vai olahit daiguin eambbo olbmuid ja doarjun dihte sámegiela geavaheami ja ovddideami iešguđet mediain.

Buot dán ortnega poasttaide lasihuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas njukčamánu 2025 250 000 ruvnno. Lasáhus galgá veahkehit ovdánahttit sámi girjjálašvuoda ja čatnasa lassánan goluide vuovdaleami ja digitála buvttademiid olis. Juolludus juolluduvvo maiddái jagis 2026.

Várrejuvvo 14 593 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5.3 Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
32301	Prošeaktadoarjja sámi girjjálašvuhtii - ohcanvuđot doarjja	2 850	2 850	0 0,0 %
Submi		2 850	2 850	0 0,0 %

Dehálaš lea movttiidahttit juohkelágan sámi almmuhemiide sámi girjjálašvuoda ohcanvuđot ortnegis daid lágádusaid ektui maidda njuolggadoarjjaortnet ii guoskka.

Sámi jietna- ja e-girjjiid jearahuvvojit olu, mii dahká dehálažžan fuolahit ahte ođđa sámi girjjálašvuoha maiddái lea olámuttus digitálalaččat. Dákkár almmuheamit leat dehálaš doaimmat sihke Sámedikki girjjálašvuodapolitiikkii ja giellapolitiikkii. Digitála almmuheamit fertejit heivehuvvot dálá teknologalaš vuogádagaide ja leat eanet olámuttus girjerádjosiidda, vai sii fidnejit sámi girjjálašvuoda. Julev- ja lullisámi giellaguovlluin lea hástalus go originálagirjjálašvuoha váilu, mii dahká ahte lea erenoamáš dehálaš buktit olámuđui dan girjjálašvuoda mii gávdno.

Girjjálašvuoda jorgaleapmi, erenoamážit dáidda gielaide, lea danne dehálaš ja dárbbášlaš vuoruheapmi Sámedikki girjjálašvuodastrategiijas ja dat oidno dán ortnegis.

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja – ohcanvuđot doarjja:

- Sámi girjjálašvuoha mii lea olámuttus sámegillii.

Vuoruheamit – Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja – ohcanvuđot doarjja:

- Čáppagirjjálašvuoha mas vuodđománu lea sámegielaide.
- Fágagirjjálašvuoha mas vuodđománu lea sámegielaide.
- Čáppagirjjálašvuoda jorgalit sámegielaide.
- Jietnagirjjiid.
- E-girjjiid.

Várrejuvvo 2 850 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5.4 Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi – njuolggodoarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30701 Guovdageaidnu - Guovdageainnu suohkan	330	330	0	0,0 %
30702 Deatnu/Unjárga - Unjárgga gielda	500	500	0	0,0 %
30703 Gáivuotna - Gáivuona suohkan	500	500	0	0,0 %
30704 Lulli-Romsa - Romssa fylkkasuohkan	500	500	0	0,0 %
30705 Lulli-Trøndelaga - Trøndelága fylkkasuohkan	0	500	-500	-100,0 %
30706 Girjjálašvuodaguovddáš	773	750	23	3,1 %
Submi	2 603	3 080	-477	-15,5 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi:

- Sámi girjjálašvuoda lea geavaheddjiide olámuttos ja oahpis.

Dehálaš lea bargat eanet ulbmillaččat buoridan dihtii gelbbolašvuoda ja beroštumi sámi girjjálašvuhtii sámi guovlluin. Dehálaš lea bargat eanet ulbmillaččat buoridan dihtii gelbbolašvuoda ja beroštumi sámi girjjálašvuhtii sámi guovlluin. Sámi girjebusset galget fállat lágidemiid main oainnusmahttet sámi girjjálašvuoda. Dain galgá leat buorre fáldat sámegeielat girjjálašvuodas, ja árrjallaččat galget váikkuhit dasa ahte geavaheaddjit dihtet fáldadaga birra.

Sámedikki doarjja ii sáhte leat badjel 500 000 ru busse nammii, gč. mearrádusa áššis SP 49/18 Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi.

Sámi girjjálašvuodaguovddášis lea dehálaš doaibma sámi girjjálašvuoda gaskkusteamis dainna ulbmilin ahte sámegeielat ja sámi girjjit ohcet geavaheddjiid. Girjjálašvuodaguovddáš galgá árrjallaččat gaskkustit sámi girjjálašvuoda dainna lágiin ahte erenoamážit deattuha ohcaleaddji doaimma ja nu ahte ulbmiljoavku leat mánat ja nuorat. Gaskkusteapmi ja promoteren galgá dahkkojuvvot ovtas girječálliguin, lágádusaiguin, girječállionnisašuvnnaiguin, girjerádjosiiguin, giellaguovddášiguin, skuvllaiguin ja earáiguin. Sámi girjjálašvuodaguovddášis leat mánaga jagi leamaš čoagganeamit, logaldallamat, hearvaságot ja sullasaš doaimmat sihke guovddášis Kárášjogas ja miehtá Sámi. Doaimmat leat Sámedikki bealis ruhtaduvvon prošeavttaid bokte. Sámi girjjálašvuodaguovddáš oažžu 400 000 ruvdnosaš lasáhusa jahkái 2026 doaimma nannemii. Lasáhus lea bastevaš.

Várrejuvvo 3 103 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5.5 Sámi girjjálašvuodabeaivvit – konferánsa

Sámediggi lágida juohke jagi sámi girjjálašvuodabeaivvit. Sámi girjjálašvuodabeaivvit leat šaddan hui dovddus lágideapmin sámi girjjálašvuoda- ja girječállibirrasis, ja doaluide servet ollu olbmot. Sámi girjjálašvuodabeaivvit lea dehálaš arena gos sámi girječállit ja lohkkat deaivvadit ságastallat sámi girjjálašvuoda birra.

Sámediggi lea viiddidan sámi girjjálašvuodabeaivvit prográmma vai olahan dihte sámi álbmoga vel viidábut. Beaivvit lágiduvvojit julev- ja lullisámi guovllus ja Finnmárkkus.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5.6 Nannet gaskkusteamis davvisámi guovllus – njuolggodoarjja Romssa fylkkagildii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámediggi ja Romssa ja Finnmárkku fylkkagiella ovtasbarget sámi girjjálašvuoda gaskkustemiin.

Romssa ja Finnmark fylkkagielda ja Sámediggi leat ásahan ovttasbarggu gaskkustit sámi girjjálašvuoda davvisámi guovllus. Ovttasbargosuorggit čadnojuvvojit sierra ovttasbargošiehtadussii. Birrasii 25 % fylkkasuohkana sámi girjerádjobálvalusa resurssain geavahuvvo ovttasbargui.

Bealit ovttasbarget ođđa gaskkustandoaimbajuid nannemiin ja ovddideamiin buoridan dihtii máhtu sámi girjjálašvuoda birra davvisámi guovllus. Ovttasbarggu oktavuodas lea sáhka ođđa doaibmavuogi geahččaleamis mii čatná beliid lagabuidda oktii oktasaš sámi girjerádjobálvalusas.

Ovttasbarggus sáhtá ovdamearkka dihtii leat sáhka doaluin mat ovddidit sámi girjjálašvuoda davvisámi guovllus, ovttasbarggu ásaheamis riikkarájiid rastá ja davvisámi girjjálašvuoda ja sullasačča gaskkusteamis.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.5.7 Loga munnje! Les for meg! – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Movttiidahttin dihtii lohkanmiela ja nannen dihtii beroštumi girjjálašvuhtii.

Lohkankampánja Loga munnje! lea álggahuvvon buoridan dihte lohkanmovtta, nannen dihte giellaovdáneami ja lasihan dihte beroštumi sámi girjjálašvuhtii ja sámi girječállide.

Sámediggi háliida ahte buot sámi mánáin lea vejolašvuhta ovdánahttit buriid giella, lohkan- ja čállingálggaid, vai lihkestuvvet oahpus, barggus ja servodateallimis. Mánáidgárddis stoahkama ja oahppama bokte ovdánit mánáid giellagálggat, muhto jitnosit sáhtá mánáide juo lohkaogtit dalle go mánát leat unnit.

Dearvvašvuodastašuvnnat barget mánáid giellaovdáneamiin ja sii leat deháleamos doarjjan árra giellabarggus bearrašiidda main leat smávva mánát. Lohkankampánja láchá dili dearvvasvuodaguovddáža ja girjerádjosa gaskasaš ovttasbargui.

Dearvvašvuodastašuvnnat sáhttet sámi mánáid giellaovdáneami nannet ovtas girjerájuin nu ahte addá mánáidgirjiid ja lágida giellaoahppandoaimmaid. Girjerádjosat sáhttet joatkit dán barggu, go juhket sámi mánáidgirjiid, ja veahkehit ásahtit buriid lohkanmiela ja lohkanmiela. Dáinna lágiin šaddá girjerádjju dehálaš doarjjan sámi bearrašiidda

Sámediggi lea ožžon Library of Congress Literacy Awards Program -bálkkašumi. Dát gudni addojuvvo organisašuvnnaide USA:s ja riikkaidgaskasaččat, mat leat čeahpit fállat erenoamáš, ođđahutki ja ceavzilis strategijaid lohka ja lohkanálggaid ovddideapmái.

Sámediggi lea dál ráhkadišgoahtán ođđa doaibmabijuid mat galget movttiidahttit sámi stuorabearrašiid jitnosit lohkat mánáide. Mii deattuhit áhkuid ja ádjáid árbevirolaš rolla. Go movttiidahttit buohkaid searvat jitnosit lohkamii, de mii čalmustahttit daid kultuvrralaš iešvuodaid mat leat erenoamášat sámi servodahkii. Mii movttiidahttit girjerájuid searvat dáid doaibmabijuid ovddideapmái ja láchit gaskkustan- ja lohkaandoaimmaid olles bearraši girjerádjosis. Dát bargu lea hui mávssolaš sihke gielalaš ja kultuvrralaš ovdáneapmái, ja lea mielde seailuheame ja nanneme sámi kultuvrra boahhtevaš buolvvaide.

Várrejuvvo 600 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.6 Sámi mediat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ollu sámi mediat mat oainnusmahttet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámi mediain lea mearrideaddji dehálaš sadi sámi servodaga ovdánahttimis. Dat nannejit identitehta, duddjojot beroštumi ja fuolahit ahte sámi perspektiivvat gaskkustuvvojat ja sajáiduvvet almmolašvuhtii. Ođđasiid muitaleami ja digaštallama bokte dahket mediat ahte sámi servodat oažžu ođđa ja áigequovdilis dieđuid dehálaš servodatrievdadusaid birra ja das guđe guvlui servodat rievdá.

8.6.1 Čoahkketabealla – Sámi mediat

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Sámi mediat - njuolggodoarjja	6 319	6 129	190	3,1 %
Submi	6 319	6 129	190	3,1 %

8.6.2 Sámi mediat – njuolggodoarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30801 Nuorttanaste	1 500	1 455	45	3,1 %
30802 Š Nuoraidmagasiidna - Idut AS	2 057	1 995	62	3,1 %
30803 Sámis - Čáliidlágádus AS	485	470	15	3,2 %
30804 Daerpies Dierie/Sørsamisk kirkeblad - Den norske kirke	313	304	9	3,0 %
30805 Bårjås - Árran julesáme guovdásj	165	160	5	3,1 %
30806 Guovdageainnu Lagasradio (GLR)	631	612	19	3,1 %
30807 NuorajTV	724	702	22	3,1 %
30808 Bamsebláddi - ABC-Company E- skuvla AS	444	431	13	3,0 %
Submi	6 319	6 129	190	3,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi mediat:

- Sámi mediat mat buvttihit servodatáŋggirdeami.

Mediat leat dehálaš oassi servodagas ja servodatdigaštallamis. Sámediggái lea dehálaš ahte sámi giella, dáidda ja kultuvra leat olámuhtu iešguđege mediain, iešguđet lávddiin ja ahte buvttadeamis ja gaskkusteamis lea buorre kvalitehta. Dat mearkkaša vuoruhit buvttadit ja gaskkustit sisdoalu mas lea buorre kvalitehta, ja mii fuolaha ahte sámi perspektiivvat oidnojit viidát ja maiddá riikka ja riikkaidgaskasaš mediain.

Várrejuvvo 6 319 000 ulbmilii 2026:s.

8.7 Sámi valáštallan

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Juohkelágan valáštallandoaimmat.

Sámediggái lea dehálaš ahte sámi valáštallanorganisašuvnnas, sierra lihtuiguin, ja báikkálaš servviiguin leat resurssat ja gelbbolašvuohta láchit valáštallanaktivitehtaid báikkálaččat, ja ahte seammás sáhttet searvat arenaide miehtásámi oktavuodas ja ovdánahttit daid. Galgá maiddá leat vejolašvuohta ovddidit ovttasbarggu eará álgoálbmogiiguin ja

álbmogiiguin eará árktaš guovlluin. Valáštallandoaimmaid láhčin lea dehálaš maiddá álbmotdearvvašvuođa perspektiivvas.

Jagi 2022 lea áhahuvvon šiehtadusášahus Sámiid Valáštallan Lihtu (SVL), mii galgá leat arena oppalaš valáštallanpolitihkalaš doaimmaid ja hástalusaid ovddideapmái ja ságaškuššamii. Bealit digaštallet vejolašvuođaid ja hástalusaid bušeahta olis ja ovttasbarget oazžut áigái oktasaš ulbmiliid ja strategijaid valáštallansuorggis. Bealit leat šiehtadallan jagi 2026 Valáštallanšiehtadusa. Sámedikki dievasčoahkkin dohkkehii juovlamánus 2025 valáštallanšiehtadusa 6 250 000 ruvdnosaš ekonomalaš rámma.

Bealit leat čađahan šiehtadallamiid valáštallansoahpamuša hárrái eaige leat soabadan. Valáštallanšiehtadus mas lea ekonomalaš rámma 5 683.000 dohkkehuvvui Sámedikki dievasčoahkkimis suoidnemánus 2024.

Sámediggi ohcá maiddá jahkásaččat tihppenruđa Kultur- ja dásseárvodepartemeanttas mii ollislaččat juolluduvvo Sámi Valáštallan Lihtui.

8.7.1 Čoahkketabealla – Sámi valáštallan

(duhaiid mielde)				
	Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Sámiid Valáštallan Lihttu - Norga (SVL-N) - njolggodoarjja	6 283	5 683	600	100,0 %
34701 Kultur- ja valáštallanstipeanda	200	100	100	100,0 %
Submi	6 483	5 783	700	12,1 %

8.7.2 Sámi valáštallan – njolggodoarjja

(duhaiid mielde)				
	Bušeahtta 2026	Bušeahtta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
30901 Sámiid Valáštallan Lihttu - Norga (SVL-N) - njolggodoarjja	6 283	5 683	600	10,6 %
Submi	6 283	5 683	600	10,6 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi valáštallan:

- Sámi valáštallamis leat juohkelágan valáštallandoaimmat.

Várrejuvvo 6 283 000 ru ulbmilii 2026:s.

8.7.3 Kultur- ja valáštallanstipeanda – stipeanda

Doarjjaortnega mihttomearri - Kultur- ja valáštallanstipeanda:

- Movttiidahttit nuorra valáštalliid ain ángiruššat valáštallamii.

Sámedikki kultur- ja valáštallanstipeanda galgá movttiidahttit sámi nuoraid bargat dáidagiin, kultuvrrain ja valáštallamiin. Sámediggi juohká jahkásaččat njeallje stipeandda nuoraide geat barget musihkain, dáidagiin, kultuvrrain ja valáštallamiin.

Várrejuvvo 200 000 ru ulbmilii jagis 2026.

9 Kulturमितोसुओदजालुस

Servodatmihttu:

- Sámi kulturmittut lea dehálaš máhttogáldut min kulturhistorjjá birra ja dat bidjet eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda.

Sámi kulturmittut leat dat luottat maid mii oaidnit min máttuid luonddugeavaheamis ja leahkimis luondus. Dat duodášt eallineavttuid, ceavzinstrategiijaid, resursageavaheami, oskku ja heiveheami eanadahkii. Dát eanadat gaskkusta maiddái máhtu resursavalljodaga ja guhkesáiggi ássama birra. Oasit árbedieđus geavahuvvojit ain árjjalaččat sámi servodagain, buohtalaga ođđa máhtuiguin. Kulturmittuid ja máhttogaskkusteami sihkkarastin daid birra lea dehálaš joatkin dihte sámi kulturárbbi boahhteáiggi. Máhttu eanadat- ja resursaheiveheami birra, mii boahat ovdan sámi kulturbirrašin, lea árvvolaš guhkás olggobeallái sámi servodagaid. Dálkkádatrievdadeamis leat váikkuhusat sámi kulturmittuide, danne go vesáluvvat eatnamat dagahit ahte arkeologalaš kulturmittut mat eai leat merkejuvvon ja dokumenterejuvvon eai šat oidno nu bures. Dasa lassan leat arvvit mat lassánit áittan ráfáidahttojuvvon sámi virstiide.

Kulturmitolágas nannejuvvo ahte buot 1917 mannosat sámi kulturmittut dahje mat leat boarráset leat automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon. Sámedikkis, sámiid bajimus politihkalaš eiseváldin, lea hálddašanoavdasvástádus sámi kulturmittuin ja bidjá váldoeavttuid dán bargui. Dat čuovvu maid álbmotrievttis.

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámi visteárbbi hálddašepmái, ja dáid maŋemuš jagiid leat registrerejuvvon badjel 900 automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi virsti. Virstiid hálddašepmi bajimus prinsihpat leat válddahuvvon "Sámedikki plánas ráfáidahttojuvvon sámi virstiid hálddašepmi birra" mii mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis geassemánu 2017.

Rievdadusat rámmaeavttuin, máhtovuodus ja areálageavaheamis leat dagahan dárbbaslažžan ráhkadit bajimus stivrendokumeantta sámi kulturmitohálddašepmi várás. Danne mearriduvvui Áimmahuššan, Sámedikki dieđáhus sámi kulturmitosuođjaluša birra Sámedikki dievasčoahkkimis 2021:s ja reviderejuvvon dievasčoahkkimis 2025 geassemánu. Dieđáhusas čilgejuvvo stáhtus ja hástalusat, ja dat mearrida strategiijaid ulbmilolahussii iešguđege áššesurggiin kulturmitohálddašepmis. Viidáset barggus galget čohkkejuvvot návccat čadahit daid strategalaš vuoruhemiid mat leat mearriduvvon dieđáhusas.

9.1 Áŋgiruššansuorggit – Kulturमितोसुओदजaleapmi

Sámedikki áŋgiruššansuorggit kulturमितोसुओदjalusas:

- Kulturmittuid hálddašepmi.
- Sámi kulturमितोसुओdjalusa rámmaeavttut.
- Sámi kulturárbbi láchin ja gaskkusteapmi.
- Sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi.

9.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – Kulturमितोसुओdjaleapmi

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Kulturmittuid hálddašepmi	3 465	3 100	365	11,8 %
Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi	1 900	1 750	150	8,6 %
Sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi	500	0	500	0,0 %
Sámi bázahusaid hálddašepmi	1 200	1 000	200	0,0 %
Sum	7 065	5 850	1 215	20,8 %

9.2 Kulturmuittuid hálldašeapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut hálldašuvvojit iežamet historjjá ja árvvuid vuodul.

Sámedikki bargu galgá dagahit ahte eanet sámi kulturmuittut registrerejuvvojit ja divvojuvvojit. Dán barggu bokte nannejuvvo máhttu sámi vieruid ja historjjá birra, ja vuoddu sámi kulturmuittuid gáhttemii ja suodjaleapmái.

Hálldašeapmái gullet doarjagat Ceavccageađe/Mortensnes kulturmitoguvlui, Sää'msijdd kulturbiras ja iešgudetlágan proševttat mat gullet sámi kulturbirasii registreremii, dikšumii, sihkkarastimii ja láchčimii, dás maiddá sámi visttiide. Sámedikkis lea doaibmi, máhttovuđot ja einnostahtti hálldašeapmi kulturmitolága ja plána- ja huksenlága vuodul.

Viidát válljejuvvo kulturbirasat sámi ássanguovllus galget áimmahuššojuvvot ja gaskkustuvvot. Ulbmil lea čalmmustahttit sámi kulturhistorjjá ja kultureanadaga. Maŋgel mánggaid jagiid láchčimis, oainnusmahttimis ja gaskkusteamis sámi kulturbirasii oaidná Sámediggi ahte dárbašuvvojit resurssat mat fuolahit ahte láchčojuvvon kulturbirasat čuovvuvvojat ja divoduvvojat.

9.2.1 Čoahkketabealla – Kulturmuittuid hálldašeapmi

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
37001	Sámi kulturmitosuođjalus - ohcanvuđot doarjjaortnet	3 265	2 900	365	12,6 %
38501	Doarjja Ceavccegeađgi kulturmuittoguvllu dikšun - ja gaskkustanbargui - prošeahta	200	200	0	0,0 %
Submi		3 465	3 100	365	11,8 %

9.2.2 Sámi kulturmitosuođjalus – ohcanvuđot doarjjaortnet

					(duhaiid mielde)
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
37001	Sámi kulturmitosuođjalus - ohcanvuđot doarjjaortnet	3 265	2 900	365	12,6 %
Submi		3 265	2 900	365	12,6 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi kulturmitosuođjalus:

- Sámi kulturmuittut daidda gullevaš árbevieruiguin oainnusmahttojuvvojit duodašteami, gaskkusteami ja dikšuma bokte.

Vuoruheamit – Sámi kulturmuitosuodjalus – ohcanvuđot doarjjaortnet:

Huksensuodjalus ja fanassuodjaleapmi:

- Ráhkadit divodanplánaid suodjalanárvvolaš sámi visttiide ja fatnasiidda.
- Dikšut gáhttenárvosaš sámi visttiid. Visttit main lea erenoamáš dehálaš mearkkašupmi sámi báikegottiide vuoruhuvvojit.
- Sámi viste- ja fanasárbbi gaskkusteapmi.
- Geavahit sámi árbedieđuid fanas- ja visteárbbi oktavuodas.
- Čađahit dahje searvat kurssaide ja doaimmaide mat leat mielde lokteme gelbbolašvuoda sámi fanas- ja huksenárbbi birra
- Doaimmat ja searvan mat ábuhit rekrutteremii, vuoruhuvvojit.

Sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasiid registreren ja duođašteapmi:

- Registreret ja dokumenteret sámi kulturbirrasiid. Guovllut maid unnán leat iskan, vuoruhuvvojit.
- Čohkket ja dokumenteret sámi árbedieđuid main sáhtá leat oktavuodta kulturmuittuide mearas ja nannámis.

Dikšun ja láchin:

- Ráhkadit dikšunplána sámi kulturbirrasiid várás.
- Seailluhandoaimmabijut ja kulturbirrasiid láchin. Kulturbirrasat maidda lea juo láchččojuvvon, vuoruhuvvojit.

Várrejuvvo 3 265 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.2.3 Ceavccageađge kulturmuítoguovllu dikšun- ja gaskkustanbargu - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Viidáset ovddidit Ceavccageađge/Mortensnes kulturmuítoguovlun.

Ceavccageađge kulturmuítoguovlu ráfáidahttojuvvui jagis 1988 ja Sámediggi hálddaša dan. Kulturmuítoguovllu dábálaš seailluhanbarggu čađaha Várjjat Sámi Musea ja ruđat dasa fievríduvvojit Deanu ja Várjjaga museasiidii njuolgodoarjaga bokte sámi museaide.

Sámediggi áigu maiddá ain bargat viidáseappot dan ala ahte Várjjat siida/Mortensnes ovddiduvvo sámi máilmmiárbeguovlun UNESCO listii máilmmi kulturárbbi birra.

Várrejuvvo 200 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.3 Sámi kulturmuitosuodjalusa rámmaeavttut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea formála hálddašanváldi sámi kulturmuittuin kulturmuítolága mielde.

Sámi kulturmuittuid hálddašanváldi lea sirdojuvvon Sámediggái lálkaáhusa Forskrift om fastsetting av myndighet mv. kulturminneloven (ansvarsforskriften) vuodul. Sámediggi galgá leat sámi kulturmuitosuodjaleami deháleamos eaktobiddji, ja váldi galggašii baicca lága bokte sirdojuvvot. Dát gáibida rievdadeami nu go Sámediggi lea evttohan. Dálá kulturmuítoláhka lea reviderejuvvome, ja Sámediggi vuordá ahte ođđa lálka lea álbmotrievtti olis.

Viidáseappot leat buorit ekonomalaš rámmaeavttut áibbas deatálaččat sámi kulturmuittuid hálddašeapmái. Dan ollašuttin dihtii ferte Sámediggi oázžut duohta konsultašuvdnavejolašvuoda ráđđehusain sámi kulturmuitosuodjalusa juolludemiid birra. Nátionála doarjjaortnegat ja -bisuhanstrategiijat fertejit dovdat dárbbu ja hástalusaid maid Sámediggi vásiha sámi kulturbirrasiid hálddašeamis.

Máhttohivvodat sámi ássanguovlluid ja kulturmuittuid logu birra lea lassánan, erenoamážit automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid oktavuodas. Buriid rámmaeavttuid oázžu maiddá ovttasbarggu bokte guoskevaš belliiguin kulturmuitosuodjalusas ja sámi báikegottiin. Sámediggi bargá dál lagas oktavuodas muhtun fylkkagieldaiguin, ovttasbargu mii lea ávkin buot ovttasbargoguimmiide.

9.4 Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut leat vuodđun máhttobuvttadeapmái sámi oasálastima ja eallinvuogi birra.

Sámi kulturmuittuid oainnusindahkan addá eanet máhtu sámi historjjá ja eallivugiid birra. Sámediggi bargá dan ala ahte sámi kulturbirrasat galget njálmmálaš ja čálalaš govvádusaid bokte geavvat ja kulturmuittuid heiveheami ja geavaheami bokte. Sámi kulturmuittut duođaštedje resurssaid ja eanadaga geavaheami, ja sáhttet váikkuhit sámi báikegottiid nannemii. Sámediggi galgá eaktobiddjin sámi kulturárbbi gaskkusteamis.

9.4.1 Čoahkketabealla – Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
39102 "Dovddus ja dohkkehuvvon" - lullisámi kulturárbbi áŋgiruššan - prošeakta	400	400	0	0,0 %
39104 Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord"as - prošeakta	500	500	0	0,0 %
39201 Säämsijdd/Skoltebyen - deaivvadanbáiki ja nuortalaš kulturárbi gaskkustanarena - prošeakta	650	500	150	30,0 %
39105 Kulturmuittut areálavuoigatvuodaid ja sámi areálageavaheami vuodđun - prošeakta	350	350	0	0,0 %
Submi	1 900	1 750	150	8,6 %

9.4.2 "Dovddus ja dohkkehuvvon" - lullisámi kulturárbbi áŋgiruššan - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Dahkat lullisámi kulturárbbi dovddusin ja dohkálažžan

Áimmahuššan – Sámediggediedáhus sámi kulturmuittosuođjaleami birra” lea bidjan mihtuid ja strategijaid Sámedikki kulturmuittosuođjaleami bargosurggiide. Lullisámi guovllus lea erenoamážit dárba áŋgiruššan sámi kulturmuittuid oainnusmahttimii, registreremii, duođašteapmái ja čuovvleapmái. Dat guoská sihke ráfáiduvvon arkeologalaš kulturmuittuide ja ráfáiduvvon visttiide. Eará fáktor lea ahte sámi kulturárbi dán guovllus ii leat nu dovddus almmolašvuodas ja ahte dávjá eahpiduvvo, norgga kulturhistorjjá bokte unnán gulahallon ja "mearehuvvon". Dat lea hástalussan maid areálaplánaššiin. Ođasmahttojuvvon ja nannejuvvon máhttuvuođu lullisámi kulturmuittuid birra šaddá dehálaš reaidun Sámedikki oasseváldimis dán guovllu areálaproseassain.

Várrejuvvo 400 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.4.3 Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord" - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Nannet ja bisuhit sámi identitehta ja gullevašvuoda ja leahkit resursan báikkálaš ealáhuseallimii.

Prošeakta galgá ođasmahttit ja loktet kulturbirrasiid mat 1990-logus heivehuvvojedje Riikkaoasselávdegotti áŋgiruššamii "Fotefar mot nord" bokte. Heiveheapmi guoskkai kulturbirrasii juohke suohkanis. 17 fotefarguovllu, oktiibuot 103 fotefarguovllus, gaskkustit sámi kulturhistorjjá. Prošeakta lea ovtasbargu gaskkal Sámedikki, Trøndelága, Nordlándi, Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkaniid ja suohkaniid. Prošeaktajođiheaddji, geas lea kántorsadji Nordlándi fylkkasuohkanis, koordinere barggu ja lea čanastat ovtasbargoguimmiid gaskkas.

Oppalaš mihttu fotefar guovlluin lea nannet báikkálaš identitehta ja gullevašvuoda ja leahkit resursan báikkálaš ealáhuseallimii. Buot čálalaš gaskkusteapmi lea sámedigilli, lassin eará gielaide.

Várrejuvvo 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.4.4 Sää'msijdd - deaivvadanbáiki ja nuortalaš kulturárbbi gaskkustanarena - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sää'msijdd lea nuortalaččaid kulturárbbi deaivvadanbáiki ja oahppan- ja gaskkustanarena.

Dát lea njeallje jagi prošeakta.

Doaibmabijut mat galget čadahuvvot áigodagas:

- Halonenvisti ođasmahttojuvvo, ja viessodávvir buoriduvvo plánejuvvon geavaheami ektui.
- Ságastallamat álggahuvvojit guoskevaš birrasiiguin Sää'msijdd /Skoltebyen boahhteáiggi eaiggátvuoda ja hálddašeami birra.
- Báikkálaš searvan earret eará Norrõs-nuortalaččat, Máttá-Várjjat gielda ja eará guoskevaš bealit ja prográmma utvalgte kulturlandskap i Norge (UKL) bokte.

Várrejuvvo 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.4.5 Kulturmuittut areálavuoigatvuodaid ja sámi areálageavaheami vuodđun - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámi kulturárbi bidjá eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda

Go váilot resurssat sámi kulturmuittuid hálddašeamis oppalaččat, ja sámi vistesuodjaleamis ja fanassuodjaleamis erenoamážit, de lea hui vátis oážžut dohkálaš hálddašeami. Lea dárbu nannet Sámedikki barggu sámi kulturárbbiin lassi resurssaiguin ja lasihit bargosuorggi kapasitehta. Dát lasiha Sámedikki váikkuhanfámu areálaáššiin ja sámi kulturhistorjjá, sajádaga ja eanadatgeavaheami gaskkusteadjin.

Várrejuvvo 350 000 ru ulbmilii 2026:s.

9.5 Sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorre kvalitehta ja dohkálaš máđasatnin sámi huksenárbbis ja gáhttenárvosaš sámi fatnasiin.

Visterejstrenprošeakta, maid Sámediggi lea čadahán ovttas Riikaantikvárain, lea dahkan ahte automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid lohku lea lassánan 60 rájes gitta birrasii 930. Sámedikki ovddasvástádus lea hálddašit dáid visttiid ja gaskkustit dan historjjá maid dat ovddastit. Registrerenprošeakta lea vuolgahan vuordámušaid sámi báikegottiid bealis ja dat geatnegahtá daid oassálastiid geain lea ovddasvástádus ollašuhttit dáid vuordámušaid, ja čuovvulit dan čielga ovddasvástádusa mii lea biddjojuvvon kulturmuittolágas. Riikaantikvára lea juolludan doarjjaruđaid Sámediggái nannen dihtii automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid seailuhanbarggu čuovvoleami. Sámediggi áigu dan čuovvulit nu ahte nanne ráfáidahttojuvvon kulturmuittuid doarjaga mii lea ovttaskas olbmuid oamastusa várás, ja muđui dávista "automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid hálddašanplánii" maid Sámedikki dievasčoahkkin lea mearridan.

Identifiserejuvvon ja registrerejuvvon sámi kulturmuittuid lohku lassána jagis jahkái, ja lea mielde oainnusindahkamin sámi historjjá ja sámi leahkima eanet ja eanet guovlluin. Kulturmuittuid logu lassáneapmi duodašta sámi historjjá miehtá Sámi. Sámediggi lea ožžon ovddasvástádusa sámi fanassuodjaleamis 2021:s, ja dát áššesuorgi lea danne árra ásanhamuttus. Go Sámedikkis ii leat ollislaš visogovva suodjalanárvvolaš sámi fatnasiin, de lea sámi fatnasiid ja bivdofatnasiid identifiserenbargu vuoruhuvvon dán áššesuorggis. Ásahit oktavuoda ja ovttasdoaibmama máhtobirrasiiguin mat dovdet báikkálaš sámi fanasárbevieruid lea dehálaš eaktu go galgá ásahit doaibmi sámi fanassuodjalusa.

9.5.1 Čoahkketabealla – sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi

		(duhaiid mielde)		
		Buŋeahhtta 2026	Buŋeahhtta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
39250	sámi huksen- ja fanasárbbi gaskkusteapmi	500	0	500 -
Submi		500	0	500 -

9.5.2 Sámi fanasárbi - proŋeakta

Proŋeavtta mihttomearri:

- Nannet sámi fanasárbbi ja fanassuodjalusa.

Sámediggi lea 2024:s čohkken buot dieđuid dán suorggis ovtta fierpmádahkii. Fierpmádagas leat sullii 30 oasseváldi. Fierpmádagas lea eanas diehtu mii Norggas gávdno sámi fatnasiid ja fanashuksema birra.

Barggu vuodul maid Sámediggi lea 2024:s bargan ja máhtu vuodul maid Sámediggi lea háhkan, galgá Sámediggi ovttas fierpmádagain viidáseappot geahčadit vuigiid movt gaskkustit sámi fanasárbbi.

Várrejuvvo 500 000 ru proŋektii 2026:s.

9.6 Sámi bázasahaid hálddaŋeapmi

Áŋgiruŋŋansuorggi mihttomearri:

- Sámediggi dahje dat orgána maid Sámediggi nammada, lea rivttes váldi hálddaŋit sámi bázasahaid ja hálddaŋeapmi.

Sámi hálddaŋeapmi sáhtá guorut guhkás maŋás áiggi. Boarráseamos bázasahat bohtet sámi juovvahálddaŋeapmi ovdal risttalaŋvuoda. Dán hálddaŋeapmi sáhtá guorut 900-lohkui ovdal Kristusa. Dát lea okta dain guhkimus jotkkolaŋ hálddaŋeapmi maid mii diehtit Eurohpás, ja lei gitta 16/1700-logu rádjai. Oslo universitehtas lea dál stuorámuŋ bázasahatčoakkáldat sámi hálddaŋeapmi - sihke ovdal risttalaŋvuoda juovvahálddaŋeapmi ja risttalaŋ hálddaŋeapmi. Juovvahálddaŋeapmi bázasahat, oktan gullevaŋ háldeoktavuodaiguin ja geográfalaŋ lávdaŋeapmi, dahket stuorra máhttopotensiála sámi leahkima ja eallinvuigiid birra.

Earenoamáŋit risttalaŋ girkogárdiin čohkken bovtii dan áigge morraŋa ja garra reakŋuvnnaid, ja dat dáhpáhuvai sámi báikegottiid miediheami haga. Sámedikkis ja Oslo universitehtas lea dál sierra ŋiehtadus sámi olmmoŋlaŋ bázasahaid hálddaŋeapmi birra De Schreinerske Samlinger bokte, mii dál lea molson namas ja gohčoduvvo De bioantropologiske samlinger, Oslo universitehtas. ŋiehtadusas bohtá ovdan ahte Oslo universitehtas lea beaivválaŋ hálddaŋeapmi ovdasvástáduŋ sámi bázasahain ja ahte Sámediggi dahká loahpalaŋ mearráduŋeapmi buot áŋŋiin mat gusket sámi bázasahaid.

"Áimmahuŋŋan - Sámediggedieđáhuŋ sámi kulturmuitosuodjaleami birra" čielggada sámi bázasahaid hálddaŋeapmi ulbmiliid ja strategiiid. Dieđáhuŋ nanne ahte sámi bázasahaid ja hálddaŋeapmi hálddaŋeapmi galgá vuodduvvo viiddis máhttovuodui mii váldá vuhtii ovttaskas bázasahaid gávdnanoktavuoda ja čoagginhistorjiá, aŋi ja hárvenaŋvuoda ja sámi historjiá erenoamáŋ gálđoárvvuid. Viidáseappot galgá gáibáduŋ máhcaheamiŋ čovdojuvvo gulahallama ja buriid proseassaid bokte mas guoskevaŋ bealit lea mielde. Danne áigu Sámediggi ovddidit buriid mielváikkuhanproseassaid mat gieđahallet oaivilriggodaga ja vuodduvvo gulahallamai. Viidáseappot lea dárbu 104 ráhkadit sierra stivrendokumeantaid sámi bázasahaid oktan gullevaŋ gullevaŋ gávdnasiid hálddaŋeapmai, leŋŋet dal vurken, gaskkusteapmi, máhtolaŋvuodaŋeapmi, mielváikkuhanproseassat, deponeren vai ođđasiŋ hálddaŋeapmi.

9.6.1 Čoahkketabealla – Sámi bázasahusaid hálddašeapmi

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
39301	Sámi bázasahusaid hálddašeapmi – prošeakta	1 200	1 000	200 20,0 %
Submi		1 200	1 000	200 20,0 %

9.6.2 Sámi bázasahusaid hálddašeapmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ásahit rámmavuogádaga mii sihkkarastá ehtalaš ja máhttovuđot hálddašeami mii dohkálaččat hálddaša sámi olmmošlaš bázasahusaid.

Dá lea golmma jagi prošeakta mii loahpahuvvo 2027 juovlamánu. Prošeavttas leat njeallje doaimma.

- Doaimma 1: Ráhkadit stivrendokumeantta sámi dáktteriggemateriála ja gullevaš gávdnosiid hálddašeapmái, dat sáhtta leat vurkkodeapmi, gaskkusteapmi, dutkan, váikkuhanproseassat, deponeren ja ođđasishávdádeapmi.
- Doaimma 2: Ovdánahttit buriid ja fáttmasteaddji mielváikkuhan- ja soabadanproseassaid mat hálddašit iešguđetge oaviliid ja vuodđuduvvojit gulahallamii iešguđetge beliiguin.
- Doaimma 3: Čuvget sámi bázasahusaid mearkkašumi ja árvvu gelbbolašvuodagáldun sámiid gávdnoma, eallinvuogi ja historjjá birra.
- Doaimma 4: Doallat gulahallančoahkkimiid ja heivehit buori prosessii ja čielggademiide Norgga ásausaiguin main leat sámi bázasahusat čoakkáldagaineaset.

Várrejuvvo 1 200 000 ru ulbmilii 2026:s.

10 Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

Servodatmihttu:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvvašvuohta ja oažžu ovttaárvosaš bálvalusaid mat leat láchččojuvvon sin gielalaš ja kultuvrralaš duogáža, ja sin vuoigatvuođaid vuodul go lea álgoálbmot.

Sámedikki politihkka vuodđuduvvá sámi álbmoga vuoigatvuhtii oažžut buriid ja ovttaárvosaš dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusaid ja mánáidsuodjalusbálvalusa seamma dásis go muđui álbmot. Dát čuovvu Norgga lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid. Bálvalusaid hábmen ja čađaheapmi galgá dáhphuvvat álgoálbmogiid iežaset ovddasvástádusain ja bearráigeahču, vai ožžot nu buori fysalaš ja mentála dearvvašvuođa go vejolaš. Bálvalusfálaldagat galget heivehuvvot sámi pasieanttaid gillii ja kultuvrii, ja dat galgá čielgasit bohtit ovdan nationála njuolggadusain ja láchkateavsttain. Ovddasvástádus sámi bálvalusaid kvalitehtasihkkarastimis galgá loktejuvvot bajimus dássái. Sámediggi eaktuda ahte sámi pasieanttaid vuoigatvuohta buori dearvvašvuhtii ja heivehuvvon bálvalusaide, ohcaluvvo ja oainnusin dahkkojuvvo plánemis, čielggademiin ja go mearrádusat dahkkojuvvojit.

Buori dearvvašvuođa ovddideapmi sámi álbmogii ferte vuodđuduvvat duodaštuvvon máhttui sámi álbmoga dearvvašvuođa ja eallineavttuid birra, ja guđe lágan fáktorat váikkuhit dearvvašvuođadillái. Máhttu lea dehálaš dearvvašvuođahástalusaid identifiseremii ja doaibmabijuid álggaheapmái. Sámediggi oaidná ahte lea dárbu nannet dutkama diliid birra mat váikkuhit sámi pasieanttaid bálvalusfálaldagaide, ja lea dárbu buoridit sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođa buot dásiin dearvvašvuođabálvalusas.

Sámi mánáin lea Norgga lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mielde riekti bajásšaddat iežaset kultuvrrain ja iežaset gielain, maiddá go leat mánáidsuodjalusa fuolahusas. Sámi mánáin lea riekti bálvalusaide ja doaimmaide mat váldet vuolggasaji sin etnikkalaš, oskkolaš, kultuvrralaš ja gielalaš duogážis.

Sámi mánáid identitehta, giela ja kultuvrra goziheapmi leat dehálaš eavttut buori mánáidsuodjalusbálvalussii. Buorre mánáidsuodjalusfuolahus eaktuda ahte lea máhttu sámi mánáid vuoigatvuođaid birra. Dál ii leat duodaštuvvon máhttu sámi mánáid birra geat leat dahje leat leamaš mánáidsuodjalusa fuolahusas. Almmolaš eiseválddit čilgejit dán nu, ahte máná sámi duogáža registreren váilu. Buoret máhttu lea eaktun dasa ahte sáhtá sihkkarastit sin vuoigatvuođaid álgoálbmogin.

10.1 Áŋgiruššansuorggit - Dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus

Sámediggi háliida olahit váldomihttomeari dearvvašvuođa ja sosiála hárrái nu ahte deattuha čuovvovaš áŋgiruššansurggiid:

- Spesialistadearvvašvuođabálvalusat
- Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalus
- Álbmotdearvvašvuohta
- Ovttaárvosaš mánáidsuodjalusbálvalus
- Sosiála dilit ja buresveadjinbálvalusat

10.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus

	Bušeahtha 2026	Bušeahtha 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalus	5 482	4 273	1 209	28,3 %
Álbmotdearvvašvuohta	0	1 000	-1 000	0,0 %
Submi	5 482	5 273	209	4,0 %

10.2 Spesialistadearvvašvuodabálvalusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ožžot spesialistadearvvašvuodabálvalusaid main sin gielalaš ja kultuvrralaš duogážis lea lunddolaš sadi, ja sámegiela sáhtá geavahit divššu oktavuodas.

Sámi pasieanttain lea vuoigatvuohta ovttáárvosaš dearvvašvuodabálvalusaide seamma dásis go muđui álbmot. Sámi spesialistadearvvašvuodabálvalus galgá leat sámiid iešmearridanvuoigatvuođa vuođul álgoálbmogin, gč. ILO-konvenšuvnna nr. 169 § 25. Sámedikki mielas dálá organiseren, mas sámi dearvvašvuodabálvalusat leat organiserejuvvon vuollásaš dearvvašvuodadoaimmahaga vuollái, ii ollašuite dán gáibádusa. Sámediggi áigu buohcciviessolávddegotti evttohusa vuođul ja ráđđehusa dieđihuvvon čielggadeami vuođul nátionála dearvvašvuoda- ja ovttasdoaimmanplánas 2024-2027, čuovvulit Sámi klinihka guorahallama nátionála álgoálbmotguovddážin, vejolaččat sierra doaimman Davvi Dearvvašvuoda vuolde.

Vejolašvuohta oažžut sámi dearvvašvuodabálvalusaid galgá sihkkarastojuvvot beroškeahhtá ássanbáikkis. Sámediggi gulahallá guovddáš eiseválddiiguin ja bargá nannet SÁNAGa ja Sámi Klinihka našuvnnalaš fáldaldahkan. Sámediggi áigu maid sihkkarastit duohta mielmearrideami sámi ovddastusa bokte dearvvašvuodadoaimmahusain ja geavaheaddjiorgánain, nu ahte sámi pasieanttaid dárbbut ja iešmearrideapmi vuhtiiváldojuvvojit.

Dearvvašvuodabálvalus ferte vuhtiiváldit sámi giela, kultuvrra, historijá ja eallinvuogi. Sámediggi bargá dan ala ahte maiddá eará dearvvašvuodadoaimmahagat ášahivčče gielalaš ja kultuvrralaččat heivehuvvon bálvalusaid, ja ovddidivčče doaimmaplánaid ovtta sámi dearvvašvuodafágabirrasiiiguin. Ođđaset dutkamat čájehit ahte veahkaválddálašvuođa gillájeaddjillogut eai leat njiedjan. Sámediggi oaidná dárbbu sihkkarastit ahte ođđa veahkaválddivuogit, nugo seksuála loavkašuttin ja veahkaválddálašvuohta neahtas, váldojuvvojit mielde boahhteáiggi doaimma- ja doaimbadijoplánaide.

10.3 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ja geavaheaddjit, beroškeahhtá gos orrot, ožžot gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dikšun- ja fuolahusbálvalusa.

Sámi pasieanttain miehtá riikka lea vuoigatvuohta oažžut dearvvašvuodabálvalusaid mat leat heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii. Duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna čujuha váilevaš implementeremii ja vátna ovttáárvosaš bálvalusaide dearvvašvuoda- ja fuolahussuorggis suohkandásis. Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu eanet ángiruššat suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaide gozihan dihte sámi pasieanttaid vuoigatvuodaid, erenoamážit vuoigatvuođa geavahit iežas eatnigiela dearvvašvuodabálvalusain.

Sámi pasieanttaid dárbbuide ii leat leamaš systemáhtalaš ángiruššan vuodđodearvvašvuodabálvalusas. Danne oaidná Sámediggi dárbbu ovddidit nátionála doaimmaplána sámi álbmoga dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid várás.

Sámediggi oaidná dárbbu nannet sámi fága- ja gelbbolašvuodabirrasiid, ja maiddá buohcciviesu ja ruovttubálvalusaid ovdánahttinguovddáža sámiiide. Dearvvašvuodafága birrasat mat leat ášahuvvon ovtta dearvvašvuodadirektoráhtain, galget nannejuvvot ja šaddat bissovažžan. Dat galget veahkehit suohkaniid ovddidit sámegiela ja sámi kultuvrralaš bálvalusaid, loktet dáid bálvalusaid gelbbolašvuođa ja bargat dan ovdii ahte oažžut geavaheaddjivuodot fálddagaid sámi boarrásiidda ja earáide. Viidáseappot lea dárbu eanet dearvvašvuodafierpmádagaide/dearvvašvuodajoavkkuide, earenoamážit stuorra gávpogiin, mat sáhttet leat fárus ovdánahttime dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid sápmelaččaide.

Sámedikki ovttašbargošiehtadusaid olis gávpotgielddaiguin áigu sámediggi bidjat fuomášumi dearvvašvuodabálvalusaid heiveheapmái sámi geavaheddjiide, earret eará sihkkarastit ahte leat sámegiela dearvvašvuodadivššarat dearvvašvuodaguovddážiin, earenoamážit sámi mánáid giellaovdáneami čuovvoleami dihte.

Sámi vuorasolbmot gávpogiin ohcalit deaivvadansajiid ja bálvalusaid mat vuhtiiváldet sin sámegiela ja sámi duogáža. Sámediggi áigu ovttaš gávpotsuohkaniiguin bargat dan ovdii ahte ášahuvvo sámegiela fuolahusbálvalus sámegiela vuorasolbmuide.

Duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna čujuha dasa, ahte dárbbášuvvo eanet máhttu dáruiduhtima váikkuhusaid birra. Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu eanet dutkat buolvatraumaid, internáhttaeallima váikkuhusaid, internaliserejuvvon rasismma, raššivuodafáktoriid ja dáruiduhtima ja gárrenmirkogeavaheami oktavuoda.

Ollu sápmelaččain ii leat vejolašvuohta oažžut sámi fástadoaktára. Sámediggi oaivvilda ahte berre ásahuvvot gáidduskonsultašuvdnaortnet sámegielat doaktáriiguin, ja oaivvilda ahte Sámi klinihkka lea lunddolaš aktevra fuolahit dán ovddasvástádusa.

10.3.1 Čoahkketabealla - Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalus

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
40001 Geavaheaddjivuđot fáldat vuoras sápmelaččaid várás - Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter - njuolggodorajja	872	846	26	3,1 %
40101 Sámi doavttersearvi - njuolggodorajja	376	365	11	3,0 %
40201 Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja	468	454	14	3,1 %
40301 Geavaheaddjivuđot fáldat vuoras sápmelaččaid várás - Oslo sámi viessu - njuolggodoarjja	731	709	22	3,1 %
40401 Dearvvašvuođa- ja sosiálafágalaš seminára- njuolggodoarjja Aajege:ii - Trøndelága fylkkasuohkan	205	199	6	3,0 %
42001 Doarjja dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	2 680	1 700	980	0,0 %
70000 Sámi sosialbargiid searvi/Samisk sosialarbeider forening	150	0	150	0,0 %
Submi	5 482	4 273	1 209	28,3 %

10.3.2 Geavaheaddjivuđot fáldat sámi álbmogii, eallingearde- ja álbmotdearvvašvuođaperspektiivvas - njuolggodoarjja Várdobáikái

Doarjjaortnega mihttomearri - Geavaheaddjivuđot fáldat sámi álbmogii, eallingearde- ja
álbmotdearvvašvuođaperspektiivvas:

- Rávvet ja bagadallat olbmuid ja organisašuvnnaid geat/mat háliidit čadahit eaktodáhtolaš geavaheaddjivuđot
doaibmabijuid sámi vuorasolbmuide.

Dán ortnega bokte Várdobáiki bagadallá ja rávve olbmuid ja organisašuvnnaid geat/mat háliidit čadahit eaktodáhtolaš
doaibmabijuid sámi vuorasolbmuide.

Várrejuvvo 872 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.3 Sámi doaktáriid searvi - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi doavttersearvi:

- Sámi doaktáriid searvi sáhtta fágalaš veahki ja diehtjuohkindoaimma bokte váikkuhit dasa ahte sámi álbmogis
lea dearvvašvuođafáldat mii lea heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii.

Sámi doaktáriid searvi lea eaktodáhtolaš, sorjjasmeahttun, ideála organisašuvdna mii bargá sámi álbmoga dearvvašvuodafálaldaga buoridemiin ja diediha sámegillii dearvvašvuoda birra. Sámi doaktáriid searvi lea hui dehálaš ovttašbargoguoibmi Sámedikki dearvvašvuoda politihka ovdánahttimis. Das lea dávjá vealtameahttun dehálaš rolla Sámedikki politihka čadaheamis, ja dat lea maiddái dehálaš resursa Sámediggái.

Sámi doaktáriid searvi veahkeha rekrutteret sámi dearvvašvuodabargiid sámi guovlluide.

Várrejuvvo 376 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.4 Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Áarjelsaemien healsoeviermie:

- Váikkuhit ja nannet barggu ovttaárvosaš dearvvašvuodafálaldaga hárrái sámi álbmogii lullisámi guovllus.

Fierpmádagas Áarjelsaemien healsoeviermie leat lullisámi guovllu dearvvašvuodabargit, ja dan ulbmil lea bargat ovttaárvosaš dearvvašvuodabálvalusaid ovdii lullisámi guovllu sámi álbmogii. Fierpmádat bargá etáhtaid, suohkaniid, fylkkaid ja riikarájiid rastá.

Várrejuvvo 468 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.5 Geavaheaddjivuđot fálaldat vuoras sápmelaččaide - Oslo sámi viessu - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Geavaheaddjivuđot fálaldagat vuoras sápmelaččaide:

- Ovddidit geavaheaddjivuđot fálaldaga sámi vuorasolbmuid várás guovlluin gos sámit leat unnitlogus.

Dán ortnega bokte lágida Oslo sámi viessu dearvvašvuodadeaivvadeami sámi vuorasolbmuide..

Várrejuvvo 468 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.6 Lullisámi dearvvašvuodakonferánssa - njuolggodoarjja

Konferánssa mihttomearri - Lullisámi dearvvašvuodakonferánssa:

- Eanet gelbbolašvuotta dearvvašvuoda ja eallineavttuid birra, ja sámi pasieanttaid hástalusaid ja dárbbuid birra lullisámi guovllus.

Dán ortnega bokte láchčá Aajege dili nu ahte sámi fágaolbmot, sámi geavaheaddjit ja earát sáhttet juohkit gelbbolašvuoda ja vásihusaid mat sáhttet váikkuhit dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid ovddideapmái ja láchčimii lullisámi guovlluin.

Várrejuvvo 205 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.7 Sámi sosialbargiid searvi/ Samisk sosialarbeiderforening - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi sosialbargiid searvi/ Samisk sosialarbeiderforening

- Ahte sámi sosialbargiid searvi fágalaš veahki, diehtujuohkima ja gelbbolašvuodaloktema bokte váikkuha dasa ahte sámi álbmot oažžu bálvalusaid ja doarjjaapparáhta mat leat heivehuvvon sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii.

Sámi sosialbargiid searvi lea eaktodáhtolaš, sorjjasmeahttun ja ideála fágaorganisašuvdna sámi sosiálabargiide ja earáide geat barget sosiálafágalaš áššiiguin Sámis. Searvi oainnusmahttá ja nanne sámi perspektiivvaid sosiálabargguin, ja juogada dieđuid das movt sosiálabálvalusaid sáhttá ovddidit ja hábmet nu ahte dat vuhtiiváldet sámi giela, kultuvrra, vuoigatvuodaid ja historjjálaš vásáhusaid.

Sámi sosialbargiid searvi lea iežas barggu bokte aktevra ja vejolaš resursa Sámedikki politihkkaovddidanbarggus dearvvašvuoda- ja sosiálasuorggis.

Várrejuvvo 150 000 ru ulbmilii 2026:s.

10.3.8 Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Doarjja dearvvašvuoda-, fuolahus ja 42001 mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	2 680	1 700	980	57,6 %
Submi	2 680	1 700	980	57,6 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat:

- Buorre dearvvašvuoda ja ovttáárvosaš dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusbálvalusat sámi álbmogii.

Vuoruheamit - Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat

- Prošeavttat mat buvttihiit dokumenterejuvvon máhtu sámi mánáid birra geat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas
- Prošeavttat maiguin buoridit sámi pasieantaid mielváikkuheami ja geavaheaddjistivrema
- Prošeavttat mat nannejit sámi mánáid ja nuoraid psyhkalaš dearvvašvuoda.
- Prošeavttat mat sáhtášedje eastadit ja geahpedit iešsorbmemiid, iešsorbmengeahččalemiid ja iežas skáidnemiid meari.
- Prošeavttat mat ovddidit buori dearvvašvuoda boazodolliid gaskkas.
- Prošeavttat mat láchet deaivvadanbáikkiid sámi vuorasolbmuid várás.
- Prošeavttat mat láchet árbevirolaš máhtu fievrredeapmái buolvvaid gaskkas sámi vuorasolbmuid ja nuoraide.
- Prošeavttat divvun várás dáruiduhttima olmmošlaš váikkuhusaid.
- Ovdánahttinprošeavttat mat ášahivčče sámi dearvvašvuodafierpmádagaid, dahje eará doaibmabijut mat nanneše sámi pasieantaid vuoigatvuoda gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dearvvašvuodabálvalusaide.

Várrejuvvo 2 680 000 ru ulbmili 2026:s.

10.4 Álbmotdearvvašvuoda

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi álbmogis buorre dearvvašvuoda ja loaktin.

Buorre álbmotdearvvašvuoda sámi servodagas eaktuda ahte lea máhttu sámi gielas, kultuvrras ja servodateallimis, sihke identifiseren dihte dearvvašvuodahástalusaid ja álggahan dihte doaimmaid.

Lea unnán dokumenterejuvvon máhttu sámi álbmotdearvvašvuoda birra. Sámediggi váillaha dutkama dáruiduhttipolitihka váikkuhusaid birra. Sámelaččat raporterejit vealaheami olu dávjjibut go álbmot muđui, lea oktavuoda vásihuvvon vealaheami gaskkas ja das, man garrasit psyhkalaš noadđi vásihuvvo.

Sámedikki mielas lea dehálaš nannet Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáža sihkkarastin dihte eanet evideansavuđot gelbbolašvuoda, erenoamážit dáruiduhttima váikkuhusaid birra sámi álbmotdearvvašvuotii. Sámediggi lea duhtavaš dearvvašvuoda- ja eallindilleiskkademiin SAMINOR 3, ja vuordá ahte bohtosat leat mielde nanneme máhttovuodu sámi dearvvašvuoda birra. Dutkama viidáset nannen eaktuda ahte našuvnnalaš eiseválddit lasihit juolludusaid Sámi dearvvašvuodadutkama guovddážii.

Sámediggi áigu bargat dan ovdii ahte ráđdehus čuovvula Meld. St. 19 (2018–2019) Folkehelsemeldingen – Gode liv i et trygt samfunn konkrehta doaimmaiguin álbmotdearvvašvuodabarggu vástet sámi guovlluin. Sámediggi áigu nannet sámi vuorasiid rievtti árvvolaš áigái vuorasolmmožin. Sámi vuorasolbmuid álbmotdearvvašvuodas lea sáhka boarásuvvamis mas sámeigiella ja sámi kultuvrra lea oassi árgabeaivvis.

Sámi servodagas leat maddái stuorra hástalusat, earenoamážit das mii guoská sámi árbevirolaš ealáhussii. Areálaid gáržžideapmi, resursagiččut, boraspireválttisvuoda, rámmaeavttut mat ain rivdet, ja negatiiva miellaguottut servodagas muđui, čuhcet olbmo psyhkalaš ja fysalaš dearvvašvuotii. Boazodoalu roasut eai čuoza dušše sutnje gii beaivválaččat bargá ealáhussain, muhto olles bearrašii. Danne oaidná Sámediggi dárbbu bargat ulbmillaččat suohkaniid dáfus sihkkarastin dihtii ahte dearvvašvuoda- ja buresbirgenfálaldagat fuolahit olles bearrašá. Lea dehálaš

ovddidit suohkanlaš bálvalusaid mat ipmirdit daid erenoamáš hástalusaid mat boazodoallobearrašat ja eará sámi ealáhusbargit vásihit, vai sihke rávisolbmot ja mánát ožžot dárbbaslaš doarjaga ja čuovvoleami.

Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu doaibmabijuide mat eastadit iešsorbmemma sámi servodagas. Dutkan čájeha ahte iešsoardineastadeaddji bargu doaibmá buorebut go fágaolbmot searvvahit dan olbmo, guđes lea riska sorbmet iežas, fierpmádaga, ja go oapmahaččat ja earát ožžot oahpahusa das movt dovdat signálaid ahte juoga lea boastut ja hupmat iešsorbmemma birra. Lea maid dehálaš ulbmillaččat ja kulturheivehuvvon vuogiin doarjut sin geat leat massán muhtima iešsorbmemii, danne go iešsorbmen dávjá čuohcá sihke bearrašii ja báikkálaš servodahkii.

Dutkit čujuhit dasa, ahte iešsorbmen sápmelaččaid gaskkas ii álo leat psyhkalaš váttisvuodaid dihte, muhto ahte dat sáhtta leat sosiála hástalusaid geažil. Vealaheapmi ja cielaheapmi dahká stuorát riskka sámi nuoraide jurddašišgoahit sorbmet iežas. Sámedikki mielas lea dárbu sámi fáldahkii olbmuid headis, ja áigu bargat ásahit dakkára. Doaimmat mat leat mielde unnideame traumaid ja olggušteami sáhttet maid eastadit iešsorbmemma.

10.4.1 Čoahkketabealla – Álbmotdearvvašvuohta

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
43701	Eastadit iešsorbmemma Sámis – prošeakta	0	1 000	-1 000 -100,0 %
Submi		0	1 000	-1 000 -100,0 %

Iešsoardimiid eastadeapmi Sámis - prošeakta

Prošektii ii dárbbasuvvo ruhtadeapmi 2026:s go bargu lei almmuhuvvon almmolaš háhkama bokte, ja šiehtadus lea vuolláičállojuvvo Finnmarkku buohcceviesuin. Prošeavtta loahpparaporta galgá leat válmmas juovlamánu 15. beaivái 2026.

Raporttas galgá leat vuđolaš analysa sámi suohkaniid dálá iešsorbmeneastadeami doaibmabijuin, ja das galgá maid leat doaibmabijuid beaktivuođa evalueren. Galgá ráhkaduvvot raporta mas leat dárkilis rávvagat buorideapmái ja ođđa strategiijaid ráhkadeapmái.

Raporttas galgá leat bajilgovva das maid suohkanat leat bargan, ja das mii lea doaibman ja mii ii leat doaibman. Dalle árvvoštallojuvvo maid Sámedikki čuovvoleapmi. Vejolaš ođđa doaibmabijut ja prošeavttat mat galget ruhtaduvvot Sámedikki bušeakta bokte, ovdanbuktojuvvojit jagi 2027 reviderejuvvo bušeaktas ja Sámedikki 2028 bušeaktas.

10.5 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáid vuoigatvuođat ja dárbbut leat sihkkarastujuvvo go deaivvadit mánáidsuodjalusain.

Sámi mánáin lea riekti beassat bajásšaddat iežaset gielain ja kultuvrrain, nugo Norgga láhka ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnat mearridit. Veahkehanfálaldagat galget vuhtiiváldit mánáid čearddalaš, oskkolaš, kultuvrralaš ja gielalaš duogáža. Máhttu sámi mánáid vuoigatvuođaid, giela ja kultuvrra birra lea mearrideaddji go galgá addit sidjiide ja sin bearrašiid rievttis ja heivehuvvon fáldadaga.

Sámediggi lea barggustis bokte sihkkarastán ahte sámi mánáid vuoigatvuohta gillii, kultuvrii, čearddalašvuhtii ja oskui lea vuodđuduvvon mánáidsuodjaluslága ulbmilapihttalii. Sámediggi áigu viidáseappot bargat dan ala ahte dát vuoigatvuođat maid dáid sihkkarastujuvvojit lánkašasusain ja eará proseassain mat gusket mánáide. Sámediggi áigu fuolahit ahte sámi mánáid giella, kultuvra ja identitehta čalmmustahttojuvvojit ja vuhtiiváldojuvvojit mánáidsuodjalusa fuolahusas. Sámediggi áigu maid dáid ohcalit dutkama daid sámi mánáid dearvvašvuođa ja eallindiliid birra, geat leat leamaš dahje leat mánáidsuodjalusa fuolahusas.

10.6 Sosiála dilli ja buresveadjinbálvalusat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buresveadjinbálvalusat leat heivehuvvon sámi geavaheddjiide.

10.6.1 Mánát geat bajásšaddet bearrašiin main lea unnán dienas

Mánáidgeafivuohka lea váttisvuohka mii stuorru sámi guovlluin. Haddegoargun, reanttuid lassáneapmi, dálkkádatrievdamat ja váilevaš gánnáhahttivuohka vuodđoealáhusain dagahit fuolastumi das ahte dát váttisvuohka stuorru. Sámediggi áigu systemáhtalaččat bargat sosiála áššiiguin, earret eará bargat dan ovdii ahte buresveadjinbálvalusat leat sihke heivehuvvon ja olámuttos sámi geavaheddjiide.

11 Álgoálbmogiid vuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

Servodatmihttu:

- Vuoigatvuodát mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuoigatvuodájulggaštusas leat implementerejuvvon láhkadahkosii ja geavatláš politihkkii.

Sámediggi lea njunnošis riikkaidgaskasaš orgánain ovddideamen ja čuovvuleamen álbmotrievttálaš konvenšuvnnaid, julggaštusaid ja eará instrumeanttaid mat nannejit máilmmi álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. Álgoálbmogiin ovtta máilmmi riggámus riikkain lea sámiin solidáralaš geatnegasvuohta veahkehit eará álgoálbmogiid vai sin dilli buorránivččii. Dasto lea riikkaidgaskasaš riekti mearrideaddji dehálaš min vuoigatvuodaid ja beroštumiid ovdánahttimis ja goziheamis ruovttu guovllus. Min riikkaidgaskasaš barggus ja ánggirdeamis lea njuolga ja konkrehta mearkkašupmi min servodagas, gitta báikkálaš dásái.

Álgoálbmogiid vuoigatvuodaid oktavuodas lea sáhka vuđolaš olmmošvuoigatvuodain, vuoiggalašvuodas, demokratijjas, ovttaárvosašvuodas, vealaheami eastadeamis, buriid stivrengeaomiiin ja buori jáhkus. Mii galgat sáhttit searvat mearridanproseassaide, ja stáhtat galget konsulteret minuin juksan dihtii min friija ja diedihuvvon ovdagihtii miehtama ovdal go lágat ja doaibmabijut mat váikkuhit midjiide mearriduvvojit. Mis lea vuoigatvuohta friija ovdánahttit min ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ahtanuššama.

Rájárástideaddji barggus leat ángiruššansuorggit nugo sámi ovttasbargu, davviguovllut, álgoálbmot- ja olmmošvuoigatvuodát, solidaritehtabargu ja máilmmiviidosaš hástalusat. Sámediggi searvá árjjalaččat nationála ja riikkaidgaskasaš foraide ja arenaide nugo Sámi Parlamentáralaš Ráđđái, Davviriikkalaš ovttasbargui, Barentsovttasbargui, Ártkalaš ráđđái, EO:i ja ON:i.

Sámediggi konstatere ahte muhtun áššiin rihkkovuvvojit sámi vuoigatvuodát, ja politihkalaš čovdosat eai leat šat das. Dasto oaidnit mii ahte ovttaskas olbmot ja joavkkut fertejit birget okto riekteáššiiguin stáhta vuostá, maiguin politihkalaš proseassat eai leat lihkostuvvan.

11.1 Ángiruššansuorggit - álgoálbmotvuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

Sámedikki ángiruššansuorggit álgoálbmotvuoigatvuodaid, riikkaidgaskasaš ovttasbarggu ja dásseárvvu siskkobealde:

- Sámi ovttasbargu.
- Davviguovllut,
- Álgoálbmotvuoigatvuodát.
- Ovttaárvosašvuohta ja solidaritehta.
- Dásseárvu.

11.1.1 Váikkuhangaskaoamit ángiruššansuorggit – álgoálbmogiid vuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	(duhaiid mielde) erohus %
Sámi ovttasbargu	5 500	3 500	2 000	57,1 %
Álgoálbmotvuoigatvuodát	3 758	1 836	1 922	104,7 %
Dásseárvu	1 777	1 764	13	0,7 %
Submi	11 035	7 100	3 935	55,4 %

11.2 Sámi ovttasbargu

11.2.1 Čoahkketabealla – Sámi ovttasbargu

	(duhaiid mielde)			
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Sámi Giellagáldu - šiehtadus	5 500	3 500	2 000	0,0 %
Submi	5 500	3 500	2 000	57,1 %

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sihke ovttaskas nationála stáhta siskkobealde ja stáhtarájaid rastá.

11.2.2 Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu áhahuvvui doaibmaovttadahkan 2022:s, mas lea gullevašvuohta Norgga Sámediggái. Dát golbma sámedikki leat 2020:s mearridan njuolggadusaid ja dasto organiserema ja ruhtadeami. Sámi Giellagáldu lea iešheanalis doaibma maid Suoma, Ruota ja Norgga sámedikki leat áhahan. Geavatláččat ja hálddahuslaččat lea Sámi Giellagáldu Norgga sámedikki vuollásaš, muhto dan jodiha sierra stivra mas buot golmma sámedikkis lea seamma váikkuhanfápmu.

Sámediggi lea jahkásaččat šiehtadallan Suoma ja Ruota beale sámedikkiiguin Sámi Giellagáldu ruhtadeamis Giellagáldu mearrádusaid mielde. Sámi Giellagáldu ruhtadanšiehtadus lea Sámedikki deháleamos gaskaoapmi sámegeielaid terminologijja ja čállinnjuolggadusaid normeremis.

Sámi Giellagáldu lea sámi álbmoga oktasaš davviriikkalaš fagaorgána sámi giellaáššiin. Sámi Giellagáldus lea ovddasvástádus davviriikkalaš sámi giellaovttasbarggu oktiordnemis, nannemis ja ovddideames. Sámi Giellagáldu ulbmilin lea suodjalit ja ovddidit sámi čállingielaid ja hállangielaid kulturárbbi, ja suodjalit, nannet ja ovddidit sámegeielaid seammás go váldjuvvojit vuhtii sierra sámegeielaid dárbbut, hástalusat ja resurssat. Davviriikkalaš giellaovttasbargu lea dehálaš giellageavaheami lasiheami dáfus.

Várrejuvvo 5 500 000 ruvdno ulbmilii 2026:s.

11.2.3 Sámi parlamentáralaš ráđdi (SPR)

Sámit leat sihke álbmot ja álgoálbmot sin árbevirolaš guovlluin Suoma, Norgga, Ruota ja Ruošša stáhtarájaid siskkobealde. Mis lea oktavuotta oktasaš historjjá, kultuvrra ja sámegeielaid bokte, ja min árbevirolaš eana-, vuotna- ja riddoguovlluid geavaheami bokte daidda gullevaš resurssaiguin. Oktavuotta sámiid gaskka riikarájaid rastá lea mearrideaddji dehálaš árbevieruid bisuheapmái ja sámi oktasašvuoda ja girjáivuoda ovddideapmái. Dát bargu dahkkojuvvo earret eará Sámi Parlamentáralaš Ráđi (SPR) bokte mii lea parlamentáralaš sámi jietna riikkaidgaskasaččat ja mii galgá gozihit sámiid beroštumiid riikarájaid rastá. Mihttomearrin lea ahte Sámi Parlamentáralaš Ráđis galgá lea institušuvnnalaš ovttasbargu áššiin mat gusket sámiide mángga riikkas, dahje sámiide go lea okta álbmot.

Dán rádis leat Norgga beale Sámedikkis 7 delegáhta.

Guhkesáiggi mihttomearri lea boahhtevaš oktasaš sámi álbmotválljen orgána. Oanehisáigge perspektiivvas boahtit mii vuoruhit doaimmaid mat harmoniserejit válgaoortnegeiid, nu dego ovdamearkka dihtii oktasaš válgabeaivi.

Okta bargojoavku SPR:s maid Norgga Sámediggi jodiha lea buktán raportta rádjajehttehusa birra Sámis. Das ovddiduvvojit konkrehta árvalusat čovdosiidda daidda hástalusaid mat leat. Sámediggi lea maid mearridan sierra dievasčoahkkinašši (SP 10/22) mas leat árvalusat čovdosiidda ja rávvemat mat bohtet čuovvuluvvot. SPR čuovvula dievasčoahkkinašši evttohuvvon čovdosiid ja ávžžuhusaid.

11.3 Davviguovllut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ceavzilis ahtanuššan davvi ássi álbmogiidda.

Sihkkarastin dihtii ceavzilis ahtanuššama davviguovlluin lea dehálaš bargat ovtta sihke álgoálbmotásahusaid, beroštupmiorganisašuvnnaid, ealáhuseallima ja almmolaš eiseválddiid gaskka. Danne lea Sámediggi árrjalah arenain gos lea sáhka davviguovlopolitihka birra, sihke nationála dásis ja riikkaidgaskasaččat, earret eará Davviguovloforumii ja riikkaidgaskasaš konferánssaide searvama bokte gos fáddán lea davviguovlopolitihkka.

11.4 Álgoálbmotvuoigatvuođat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- ON álgoálbmotvuoigatvuođajulgaštus lea implementerejuvvon láhkadahkosiin ja geavatlásh politihkas.

Álgoálbmogiin lea iešmearridanriekti. Dán rievtti olis mearridit sii friija sin politihkalaš sajádaga ja ovdánahttet friija sin ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ahtanuššama. Iešmearrideapmái gullet maiddái vuoigatvuođat mat čatnasit álgoálbmogiid dearvvašvuhtii, ohppui, oahpahussii iežas gillii ja iežaset kultuvrra birra, mediaide, vuoigatvuođat ja oskkolat árbevieruide, vuoigatvuođat suodjalit ja ovddidit sin kulturárbbi, árbedieđuid ja kulturilbmamiid. Dasto eanaja čáhcevuogitvuođat, vuoigatvuođat guovlluide ja resurssaide mat leat álgoálbmogiid kultuvrra luondduvuođosat. Sámedikki bargat earret eará dan ala ahte oččodit dan ahte álgoálbmogiid ovddastuslaš iešstivrengánat beasašedje iešheanalit searvat ON-čohkkimiin mat gusket álgoálbmotáššiid ja ON álgoálbmogiid 2014 máilmmikonferánssa (WCIP) loahppadokumeantta čuovvuleapmi.

11.4.1 Čohkketabealla – Álgoálbmogiid vuoigatvuođat

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025
				erohus %
48701	Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvuleapmi - prošekta	1 990	350	1 640
				468,6 %
	Riikkaidgaskasaš bargu – njuolggodoarjja	1 248	1 079	169
				15,7 %
48501	International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošekta	100	0	100
				-
45005	Jevgenij Jushkova foanda - njuolggadoarjaga Sámeráđđái Norgga bealde	420	407	13
				3,2 %
Submi		3 758	1 836	1 922
				104,7 %

11.4.2 Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvuleapmi - prošekta

Prošeavtta mihttomearri:

- Dahkat Sámedikki gearggusin dustet vuordámušaid mat leat duohtavuoda- ja soabahankommišuvnna barggu dáfus.

Sámediggi meannudii 2024:s áššiid mat gusket Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportii, earret eará Sámedikki bajitdási árvvoštallamiid, ealáhusaid, olmmošlaš goluid, Sámedikki oktasaš cealkámuša ja ovtta ášši fáldadagaid ja ortnegiid guvllolaš geahčadeami birra buot Sámedikki válgabiriin. Sámedikkis ii leat vejolašvuhta ja kapasitehta oktanaga čadahit buot doaibmabijuid mat iešguđetge áššiin leat čilgejuvvon, ja čadaha vuoruid mielde gulaskuddamiid buot Sámedikki válgabiriin. Davveguovllu válgabirres ja lullisámi válgabirres čadahuvvojedje gulaskuddamat 2025:s.

Proseassaid vuodul 2025:s čuoovvoluvvojit čuoovvolandoaibmabijut ja deaivvadansajiid ásaheapmi Sámedikki dábálaš váikkuhangaskaoapmeortnegiin.

Oažžun dihtii buoremus vejolaš vuodu vuoruhit doaibmabijuid, áigu Sámediggi 2026:s doallat gulaskuddamiid ja álbmotčoahkkimiid Viesttarmeara ja Máttá-Norgga válgabiirres. Dasa lassin áigu Sámediggi relevánta ovttasbargoguimmiiguin geahčadit vejolašvuoda iskat movt dáruiduhttima divodanproseassa ovdána.

Várrejuvvo 1 990 000 ru ulbmilii 2026:s.

11.4.3 Riikkaidgaskasaš bargu – njuolggodoarjja

	(duhaiid mielde)			
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
45002 Sámiráđđi - Norgga juogus	777	754	23	3,1 %
45003 Mama Sara Education Foundation	219	212	7	3,3 %
45004 Docip	252	113	139	123,0 %
Submi	1 248	1 079	169	15,7 %

Sámiráđđi - Norgga beale juogus - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovdđidit sámi vuoigatvuodaid, nu ahte sámi álbmot dohkkehuvvo oktan álbmogin mas leat politihkalaš, ekonomalaš ja sosiála vuoigatvuodaid mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkadahkosiin.

Sámiráđđi lea Norgga, Ruota, Ruošša ja Suoma sámi organisašuvnnaid ovttasbargoorgána. Sámiráđi váldomihttomearrin lea ovdánahttit sámi beroštumiid ja vuoigatvuodaid, ja ahte sámit dohkkehuvvojit oktan álbmogin politihkalaš, ekonomalaš ja sosiála vuoigatvuodaiguin mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkadahkosiin. Sámiráđđi bargá maidđái sámi oktiigullelašvuoda nannemiin oktan álbmogin riikarájaid rastá. Dasa lassin searvá Sámiráđđi riikkaidgaskasaš proseassaide mat gusket álgoálbmogiidda, olmmošvuoigatvuodaide ja birrasii Árkttis. Sámiráđđi lea organiserejuvvon nu ahte juohke riikkas lea sierra juogus. Sámediggi juolluda doaibmadoarjaga Sámiráđđi - Norgga beale juhkosii.

Várrejuvvo 777 000 ru ulbmilii jagis 2026.

Mama Sara Education Foundation – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Leat veahhkin solidaritehta- ja humanitára barggus ja nannet dan Mama Sara Education Foundation bokte.

Mama Sara Education Foundation lea eaktodáhtolaš veahkkeorganisašuvdna Guovdageainnus. Organisašuvdna veahkeha árjjalaččat masaimánáid Tanzanias beassat skuvlla vázzit fáttarortnega bokte, ja čohkke ruđaid masaimánáid skuvlavistái. 2017:s gárvánii skuvlavisti Loliondos mii geigejuvvui skuvlaeiseválddiide Loliondos. Organisašuvdna áigu joatkit ovttasbarggu Loliondoin ja lea plánemin ođđa proševtta Engarukas. Organisašuvnna solidaritehtabargui juolluda Sámediggi danne njuolggodoarjaga dán barggu nannemii.

Várrejuvvo 219 000 ru ulbmilii 2026:s.

Docip – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Doarjjaortnet galgá nannet veahki álgoálbmogiidda iešguđege čoahkkimiid oktavuodas ON-vuogádagas.

Indigenous Peoples' Center for Documentation, Research and Information – Docip lea riikkaidgaskasaš álgoálbmotorganisašuvdna Geneves. Docip lea diehtujuohkin- ja dokumentašuvdnaguovddáš, mii maid bargá álgoálbmogiidda guoski dutkamiin.

Doarjjaortnega ulbmil lea nannet dan veahki maid ásašus addá álgoálbmogiidda iešguđege čoahkkimiid oktavuodas ON-vuogádagas.

Docip juolludus lassánii Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas 2025 njukčamánuš ja geassemánuš. Juolludusat jotket 2026:s.

Várrejuvvo 252 000 ru ulbmili 2026:s.

11.4.4 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta

Sámediggi áigu ain bargat sámegiela ja eará álgoálbmotgielaid ovddideamiin IDIL 2022-2032 oktavuodas. Sámediggi áigu čuvvolit Mijá Tekno – Sámedikkiid oktasaš njunušprošeavtta ovttaš Ruota ja Suoma sámedikkiiguin. Sámediggi áigu maiddá čuvvolit barggu Našunála ovttašbargofoorumiin ovttaš Giella- ja guovlodepartemeanttain (KDD).

Riikkaidgaskasaš álgoálbmotgielaid logijagi (IDIL 2022- 2032) ovttašbargofoorumi lea manemus jagi eanet deattuhan giellateknologiija ja goanstajierpmi. Ovttašbargofoorumi lea evttohan ásaht gelbbolašvuodafierpmádaga mii áŋgiruššá goanstajierbmái Sámis. Vuosttaš fierpmádatčoahkkin bargobájiin, dollojuvvui golggothmánu lohpageahčen. Manŋel bargobáji 2025 golggothmánus, lea mihttomearri ásaht fierpmádaga mii áiggi mielde sáhtá doaimmat sámi goanstajierpmi ja giellateknologiija birasin rastá riikkarájiid.

Várrejuvvo 100 000 ru ulbmili 2026:s.

11.4.5 Jevgenij Jushkova foanda - njuolggadoarjja Sámeráđđái - Norgga bealde juhkosii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Jevgenij Jushkov muittofoanda lea nannejuvvon.

Sámeráđđái ásaht Jevgenij Jushkov muittofoandda jagi 2022. Muittofoandda ulbmil lea doarjut Ruošša beale sápmelaččaid geat váldet sámegielloahpu.

Várrejuvvo 420 000 ru ulbmili 2026:s.

11.5 Dásseárvu ja solidaritehta

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Čujuhuvvo solidaritehtii eará álgoálbmogiiguin.

Sámediggi lea njunnošis riikkaidgaskasaš orgánain ovddideamen ja čuovvuleamen álbmotrievttálaš konvenšuvnnaid, julggaštusaid ja eará instrumeantaid mat nannejit máilmmi álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. Álgoálbmogin ovtta máilmmi riggámuš riikkain lea mis solidáralaš geatnegasvuotta veahkehit eará álgoálbmogiid vai sin dilli buorranivččii. Dasto lea riikkaidgaskasaš riekti mearrideaddji dehálaš min vuoigatvuodaid ja beroštumiid ovdánahttimis ja goziheamis ruovttu guovllus.

11.6 Dásseárvu

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Dásseárvosaš sámi servodat ovttalágan vuoigatvuodaiguin ja vejolašvuodaiguin buohkaide.

Vuolggasadi dán mihttomearrái lea ahte dásseárvu guoská buot servodatsurggiide ja galgá leat integrerejuvvon oassi min bargguš, beroškeahtá earret eará sohkahealis, doaimmanávccain, etnalašvuodas ja seksuála sojus. Danne lea dásseárvu bealli mii guoská buot politihkkasurggiide Sámedikkis, ja dásseárvu galgá danne leat integrerejuvvon oassi juohke fágasuorggis.

Álgoálbmotnissonat leat hárve mielde mearrádusproseassain. Áššit mat gusket álgoálbmotnissoniidda, dávjá dahkkojit oaidnemeahtumin riikkaidgaskasaš riekteproseassain. Dasa lassin šaddet áššit mat gusket 119 álgoálbmotnissoniidda dávjá oaidnemeahtumin doppe gos álgoálbmotáššit váldojit ovdan. Álgoálbmotnissoniin bohtet dadistaga nannoseappot gáibádusat dan birra ahte sii fertejit searvvahuvvot mearrádusproseassain ja arenain mat gusket álgoálbmogiidda.

11.6.1 Čoahkketabealla – Dásseárvu

		(duhaiid mielde)		
		Buŋeahhta 2026	Buŋeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025 erohus %
48601	Sámedikki dásseárvodieđáhusa sámevaši vuosttá ja doaibmaplána čuovvleapmi - proŋeakta	1 350	1 350	0 0,0 %
45103	Garmeres – norgga beale juogus – njuolggodoarjja	427	414	13 3,1 %
Submi		1 777	1 764	13 0,7 %

11.6.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa sámevaši vuosttá ja doaibmaplána čuovvleapmi - proŋeakta

Sámediggi mearridii 2020:s dásseárvodieđáhusa Sábme Jállu, ja das leat dát áŋgiruŋŋansuorggit; sohka beale dásseárvu, seksuála sodju ja sohka beale identitehta, veahkaváldi sámi servodagas, sápmelaččat geain leat doaibmahehttehusat, cielaheapmi ja vaŋŋikriminalitehta. Áigumuŋ lea ráhkadit doaibmaplánaid buot Sámedikki dásseárvodieđáhusa áŋgiruŋŋansurggiide.

Sámediggi mearridii 2023:s doaibmaplána veahkaválddálášvuoda vuostá. Veahkaváldi lagaŋ oktavuodain lea servodatválttisvuodta maid dái Sámis, ja gáibida eanet dihtomielalášvuoda fáttá birra ja ulbmillaŋ doaibmabijuid eastadeami, bálvusfálaldaga guoskevaččaide ja fágaolbmuid gelbbolaŋvuoda buorideami dáfus. Mii háliidat bidjat eavttuid stáhta doaibmabijuid hábmemii dán suorggis. Lea dehálaŋ oažžut eanet dutkama dán suorggis, eanet gelbbolaŋvuoda ja kapasitehta buot lađđasiin, ja váikkuhit miellaguottuid rievdadeapmái.

Sámediggi buvtii 2022:s doaibmaplána sámiid cielaheami vuostá mii bistá gitta 2025 rádjái. Vaikko doaibmaplána áigodat lea nohkan, de Sámediggi ain vuorruha sámevaši eastadeami. Buŋeterejuvvo viidáset áŋgiruŋŋamii dán suorggis ja givssidanproŋeavtta viidáset ovtasbargui, mii čilgejuvvo kapihtalis 5.8.2.

Sámediggi lea maid dái ráhkadan doaibmaplána ollaŋuhttit sámiid rivttiid, geain leat norpmaid vuostá doaibmavariaŋuvnnat, jagis 2024. Dát doaibmaplána galgá leat mielde nanneme áŋgiruŋŋama realiseret sámiid rivttiid, geain leat doaibmavariaŋuvnnat mat eai leat norpmaid mielde.

Várrejuvvo 1 350 000 ru ulbmilii 2026:s.

Garmeres – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannejuvvon vuoigatvuodát queer-sápmelaččaide

Garmeres lea organisaŋuvdna queer-sápmelaččaide riikarájiid rastá. Sii barget queer-sápmelaččaid vuoigatvuodaiguin, vejolaŋvuodaiguin ja oinnolaŋvuodain miehtá Sámi. Doarjja addo maid Sápmi Pride lágideapmái.

Várrejuvvo 427 000 ru ulbmilii 2026:s.

12 Ovttasbargošiehtadusat

Servodatmihttu:

- Nanosmahttojuvvon sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

Suohkanat leat okta Sámedikki deháleamos ovttasbargoguimmiin. Suohkanat dat vuosttažettiin lánčēt bálvalusaid sámi álbmogii giela, bajásšaddama ja oahpahusa, dearvvašvuoda ja sosiála áššiid, kultuvrra, ealáhusa ja areálageavaheami dáfus.

Sámediggi bargá dan ala ahte lánččojuvvojit dilit nu ahte sámi álbmogis alddis, iežas eavttuid mielde, lea vejolašvuhta ovddidit iežas servodaga, giela ja kultuvrra buoremus lági mielde. Dán ovddasvástádusa ii galgga Sámediggi, iige sáhte dahje hálitge okto guoddit. Sámediggi háliida nannet ovttasbarggu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin. Dat galgá dahkkojuvvot searvevuodašiehtadusaid ja ovttasbargošiehtadusaid ásaheami bokte suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin, ja eará guovddáš ásahusaiguin jos daid doaibma guoskkaha sámi beroštumiid.

Sámediggi lea 2024:s álggahan proseassa evalueret ovttasbargošiehtadusaid fylkkasuohkaniiguin ja gávpogiiguin maiguin lea ovttasbargošiehtadus.

Sámediggi áigu jagis 2026 bargat erenoamážit dálá guoibmevuodabargguid nannemiin ja ođđa guoibmevuodabargguid ásaheamiin báikkálaš ja regiovnnaš eiseválddiiguin, mas mihttomearri lea searválagaid loktet sámi ásahusaid.

12.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Ovttasbargošiehtadusat

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Regionála ovttasbargu	2 965	2 000	965	48,3 %
Interreg	500	500	0	0,0 %
Submi	3 465	2 500	965	38,6 %

(duhaiid
mielde)

12.2 Regionála ovttasbargu

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Árrjalaš ja ulbmildidolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

2026 aktiivvalaččat bargat fylkkasuohkaniiguin ja suohkaniiguin čuovvulan dihte ovttasbargošiehtadusaid vai sihkkarastá ahte sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojit buoremus lági mielde fylkkasuohkaniin ja suohkaniin maiguin Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus.

Sámediggi lea vuolláičállán ovttasbargošiehtadusaid mánggain gávpotsuohkaniin. Ovttasbargošiehtadusaid áigumuššan lea gozihit sámi giela ja kultuvrra sámi álbmoga várás dain suohkaniin. Dasto lánččojuvvo ovttasbargošiehtadusaid bokte eanet rabas ja luohttevaš gulahallan diliid birra mat gusket sámiide. Šiehtadusaid čuovvuleapmi dáhphuvvá doaibmajuid bokte iešguđege fágakapihttaliid siskkobealde bušehtas.

12.2.1 Regionálaovddidanprošeavttat - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
52001 Regionálaovddidanprošeavttat - ohcanvuđot doarjja	2 965	2 000	965	48,3 %
Submi	2 965	2 000	965	48,3 %

Doarjjaortnega mihttomearri - Regionálaovddidanprošeavttat:

- Árrjalaš ja ulbmildidolaš ovtasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Vuoruheamit - Regionálaovddidanprošeavttat:

- Prošeavttat mat ovdánahttet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima dain fylkkasuohkaniin maiguin Sámedikkis lea ovtasbargošiehtadus.
- Prošeavttat mat ovdánahttet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima dain gávpotsuohkaniin maiguin Sámedikkis lea ovtasbargošiehtadus.

Várrejuvvo 2 965 000 ru ulbmilii 2026:s.

12.3 Interreg

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buoret árvoháhkkan Sámis ja eanet ovtasbargu riikarájaid rastá Sámis.

Odđa Interreg áigodat álggahuvvui jagis 2021 ja bistá jahkái 2027. Sámediggi galgá váldit stuorát ovddasvástádusa oažžumis johtui rádjasttiedaddji sámi prošeavttaid. Dál leat unnán sámi prošeavttat mat álggahuvvojit riikarájiid rastá, ja lea stuora vejolašvuohta buoridit árvoháhkama sihke Norgga, Ruota ja Suoma beale Sámis.

Sámediggi lea nannen áŋgiruššama Interreg hárrái, dál álggos vuossu ahte váldá eambbo ovddasvástádusa čállinbarggus ja nu ahte dán poastta bokte váikkuha prošeavttaid searveruhtadeapmái. Dáinna leat háliidan áŋgiruššat, ja dát áŋgiruššan dávista dasa maid sámedikki leat háliidan mánnga jagi ovtasbarggu bokte Sámis parlamentáralaš rádis. Stuoradiggedieđáhus giela, kultuvrra ja servodateallima birra maiddái váldá Interreg ovdan dehálaš reaidun sámi rádjasttiedaddji ovtasbarggu nannemis. Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat, dáidda ja kultuvra ja sámeigiella leat dehálaš áŋgiruššansuorggit.

Sámediggi háliida veahkehit doarjjaortnegiin nu ahte sámi aktevrain Norgga bealde lea buoret vejolašvuohta ieža ruhtadit iežaset prošeavttaid. Dát galgá dahkat ahte dán Interreg-áigodaga čađahuvvojit eambbo sámi Interregprošeavttat Norgga bealde.

12.3.1 Interreg – ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
52101 Interreg - Ohcanvuđot doarjja	500	500	0	0,0 %
Submi	500	500	0	0,0 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Interreg:

- Eanet ovtasbargu riikarájaid rastá Sámis.

Doarjjaortnega vuoruheamit – Interreg:

- Prošeavttat Interreg Aurora njealji ángiruššansuorggis.
- Dutkan ja innovašuvdna.
- Biras ja dálkkádat.
- Kultuvra, oahppu ja guoddevaš mátkeealáhus.
- Kapasitehta huksen álbmogis álbmogii -ovttasbargu.

Várrejuvvo 500 000 ru ulbmilii 2026:s.

13 Eará doaibmabijut

13.1 Čoahkketabealla - Eará doaibmabijut

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
85001 Noereh - njuolggodoarjja	265	257	8	3,1 %
85002 Norrõs skoltesamene	412	400	12	0,0 %
Doarjja sámi				
87001 válldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	5 663	4 038	1 625	40,2 %
Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	663	643	20	3,1 %
88001 Sámi guoski statistihkka Norggas - šiehtadus	375	375	0	0,0 %
88101 Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus	800	800	0	0,0 %
88501 Sámediggeválggat - prošeakta	0	5 000	-5 000	0,0 %
88201 Sámi goanstajierbmi - prošeakta	475	0	475	0,0 %
Politihkalaš dási doaibmagolut	8 777	10 643	-1 866	-17,5 %
Submi	17 430	22 156	-4 726	-21,3 %

13.1.1 Noereh - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - njuolggodoarjja Noereh:

- Bisuhit girjás sámi organisašuvdnaeallima

Noereh lea sámi nuoraidorganisašuvdna Norgga beale Sámis mii vuodđuduvvui 2009:s. Noereh galgá bargat buot sámi nuoraid ovddas, ja áššiiguin mat leat hui dehálaččat sámi nuoraide. Noereh galgá láhčit diliid nu ahte buot sámi nuorain lea deaivvadanbáiki mii váikkuha sámi identitehtadovddu nannemii geografijja ja rájiid rastá. Noereh lea bellodatpolitihkalaččat ja eallinoainnu dáfus bealátkeahtes organisašuvdna.

Várrejuvvo 265 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.1.2 Norrõs nuortalaččat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - njuolggodoarjja Norrõs nuortalaččat:

- Bisuhit girjás sámi organisašuvdnaeallima.

Norrõs lea rájaidrasttideaddji, friddja ja bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahttun organisašuvdna, mii ásahuvvui 2023:s.

Organisašuvdna bargá váldit ruovttoluotta, čalmmustahttit ja ovddidit nuortalašsámi árbevieruid, giela, kultuvrra ja identitehta. Organisašuvdna buktá cealkámušaid áššiin mat gusket nuortalašsápmelaččaide. Doarjja galgá nannet organisašuvnna doaimma.

Det settes av kr 412 000 til formålet i 2026.

13.1.3 Sámi váldoorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Doarjja sámi				
87001 váldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	5 663	4 038	1 625	40,2 %
Submi	5 663	4 038	1 625	40,2 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi váldoorganisašuvnnat.

- Bisuhit mánggalágan organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide stabiila ekonomalaš vuodu.

Várrejuvvo 5 163 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.1.4 Doarjja bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	663	643	20	3,1 %
Submi	663	643	20	3,1 %

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis – ohcanvuđot doarjja:

- Sihkkarastit ruhtadanvuodu organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

Doarjjaortnega ulbmiljoavku:

- Bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnat main lea ovddastus Sámedikkis.

Várrejuvvo 663 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.1.5 Sámi guoski statistihkka Norggas - šiehtadus

Sámediggi lea dahkan šiehtadusa Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain (SGD) sámi guoski statistihka buvttadeamis. Ruhta manná Sámi statistihka publikašuvnna buvttadeapmái mii almmuhuvvo juohke nuppi jagi. Sámedikki vuodđooaidnu lea ahte sámi guoski statistihkka galgá buvttaduvvot SGD bokte.

Várrejuvvo 375 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.1.6 Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus

Máhttu sámiid politihkalaš searvamis ja guorraseamis sámediggeválggain lea dán oktavuodas vealtameahttun dehálaš. Danne lea stuorra dárbu čadahi sámediggeválggaid vuogádatlaš válgadutkama. Dutkanprošeavtta ulbmil sámediggeválgga birra lea buoridit máhtu sámi válgadutkangelbbolašvuoda birra ja ovdánahttit dan, man oktavuodas deattuhuvvojit sámi kultuvrralaš ja gielalaš bealit.

Várrejuvvo 800 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.1.7 Sámi goanstajierbmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ovddidit strategijja sámi goanstajierpmi vástte.

Sámedikkis lea dárbu nannet barggu sámi goanstajierpmiin. Prošeakta galgá hábmet strategijja sámi goanstajierpmi vástte, ja galgá fáttmastit dutkanbirrasiid, nugo Sami AI Lab ja Giellatekno. Lea dehálaš ahte strategijja deattuha daid dárbbuid mat sámi servodagas leat goanstajierpmi ovddideami dáfus váikkuhangaskaoapmin nannet ja ovddidit sámi servodaga. Dasa lassin ferte identifiseret mii dárbbášuvvo ovddidit AI mii lea sámi servodahkii ávkin.

Várrejuvvo 475 000 ru prošeaktii 2026:s.

13.2 Váikkuhangaskaoamit politihkalaš dási

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025 erohus %
87101	Sámedikki politihkalaš joavkkut	6 923	5 745	1 178 20,5 %
87110	Opposišuvnna bargoeavttu	1 854	1 798	56 3,1 %
87120	Doarjja listtuide 2025 sámediggeválgga oktavuodas -	0	3 100	-3 100 -100,0 %
Submi		8 777	10 643	-1 866 -17,5 %

13.2.1 Sámedikki politihkalaš joavkkut

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja ulbmiljoavku:

Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94, ja rievadan 28.11.07.

Ortnega hálddaša dievasčoahkkinjodihangoddi dahje dat orgána masa dievasčoahkkinjodihangoddi fápmuda válddi.

Várrejuvvo 6 923 000 ru ulbmilii 2026:s.

13.2.2 Opposišuvnna bargoeavttut

Doarjjaortnega ulbmiljoavku: Joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94, ja rievadan 28.11.07, ja mat leat meroštallan ahte gullet opposišuvdnii.

Sihkarastin dihtii opposišuvdnii buriid bargoeavttuid Sámedikkis, várrejuvvojit jahkásaččat ruđat politihkalaš opposišuvdnajoavkkuid doibmii.

Várrejuvvo 1 854 000 ru ulbmilii 2026:s.

14 Dievasčoahkkin

14.1 Doaibmagolūt parlameanta

		(duhaiid mielde)		
		Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025 erohus %
1010	Sámedikki dievasčoahkkin	18 223	17 675	548 3,1 %
1110	Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi	3 353	3 252	101 3,1 %
1111	Sámedikki fágalávdegottit	1 424	1 381	43 3,1 %
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	1 237	1 200	37 3,1 %
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	1 268	890	378 42,5 %
1930	Sámedikki váiddalávdegoddi	205	199	6 3,0 %
Submi		25 710	24 597	1 113 4,5 %

14.1.1 Sámedikki dievasčoahkkin

Sámedikki dievasčoahkkimis leat álbmotválljen áirasat. Sámedikki dievasčoahkkin addá juolludusaid mat biddjojuvvot geavahussii juolludusreivve bokte dávistettiin láidestusaide mat leat biddjojuvvon Stuorradikki bušeahttamearrádusas ja árvalusain. Sámediggi dahká mearrádusaid mat gáibidit sámediggeráđi čuovvuleami, earret eará láhkaásahusaid ja njuolggadusaid bokte Sámelága, eankiláššiid mearrádusaid, doaibmaplánaid ja strategiiadokumeantaid vuodul. Sámedikki dievasčoahkkin lea maiddáa kulturmuitalága, oahpahuslága ja báikenammalága hálldašanorgána.

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid vuodul ožžot Sámedikki politihkkárat ja Sámedikki nammadan lávdegottiid miellahtut buhtadusa seamma ládje go dat buhtadus maid Stuoradiggi lea mearridan ahte Ráđđehusas galgá leat. Buhtadusa sturrodát ođasmahttojuvvo automáhtalaččat Stuoradikki mearrádusa vuodul.

Várrejuvvo 18 223 000 ru ulbmilii 2026:s.

14.1.2 Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi

Dievasčoahkkinjodihangoddi ráhkada áššelisttu, bovde Sámedikki dievasčoahkkimiidda ja jodiha daid Sámedikki bargoortnega njuolggadusaid mielde. Dievasčoahkkinjodihangoddi fuolaha ahte čállojuvvo beavdegirji dievasčoahkkimiin ja vuolláičállá beavdegirji juohke čoahkkimis.

Dievasčoahkkinjodihangotti bušeahtras várrejuvvot ruđat dievasčoahkkinjodiheaddji bálkái, čoahkkinjodihangotti buhtadusaide ja mátkegoluide go leat eará čoahkkimiin go dievasčoahkkimiin, ja dievasčoahkkinjodiheaddji mátkegoluide dan oktavuodas go lea eará doaimmas Sámedikki ovddas. Dievasčoahkkinjodiheaddji buhtadus lea 80 % presideantta buhtadusas.

Sámedikki ášši 17/06 mearrádusa vuodul Njuolggadusat ruđaid geavaheapmái Sámedikki politihkalaš joavkkuide, maid dievasčoahkkinjodiheaddji hálldaša, várrejuvvo 50 000 ru. joavkoruđaid revisoradohkkeheapmái ja ruhtan opposišuvnna bargoeavttuide

Sámedikki ášši 20/16 ja ášši 25/18 mearrádusaid vuodul várrejuvvo 292 000 ru. sámegielkurssaide Sámedikki áirasiid várás. Ruđaid hálldaša dievasčoahkkinjodihangoddi.

Ruđain mat leat várrejuvvon dievasčoahkkinjodihangoddi lea mielde buhtadus Sámedikki nammadan lahttui ja várrelahttui Finnmarkkuopmodaga bearráigeahččanlávdegottis, 45 000 ru.

Várrejuvvo 3 353 000 ru ulbmilii 2026:s.

14.1.3 Sámedikki fágalávdegottit

Mihttu: Nannet politihkalaš barggu Sámedikkis.

Dán poastta juolludus juhkkoujvvo seammamađe guhtege fágalávdegoddái ja juolludus galgá gokčat goluid mat leat Sámedikki fágalávdegottiid njuolggadusaid 10. čuoggás, maid Sámediggi lea dievasčoahkkinaššis 36/25 mearridan 05.06.25.

Njuolggadusaid 10. čuoggás boahtá ovdan ahte:

Lávdegottit sáhttet vuolgit mátkái dahje dutkanmátkái oahpásnuvvan dihte áššiide maid lávdegoddi dahje Sámediggi giedahallá. Ortnega ulbmil lea nannet Sámedikki politihkalaš barggu ja ahte áirasat ožžot vejolašvuoda searvat áigeguovdilis čoahkkimiidda, konferánssaide ja eará dárbblašlaš mátkkiide oahpásnuvvan dihte áššiide maid Sámediggi giedahallá. Dievasčoahkkinjodihangoddi galgá dohkkehit mátkkiid, ja dat galget dáhphuvvat bušeahhtarátma siskobealde mii ortnegii lea mearriduvvon.

Várrejuvvo 1 424 000 ru ulbmilii 2026:s.

14.1.4 Sámedikki bearráigeahččánlávdegoddi

Bearráigeahččánlávdegoddi galgá čadahit parlamentáralaš bearráigeahču ja bearráigeahččat stivrejumi dan doaimmas mii ruhtaduvvo Sámedikki bušeahta bokte. Dasa gullá maiddái bearráigeahččat Sámedikki jahkereketdoalu ja Riikarevišuvnna vejolaš mearkkašumiid rehketdollui. Lávdegoddi sáhtá čadahit iskkademiid Sámedikki hálddahas, jos dan gávnna dárbblašlažžan.

Bearráigeahččánlávdegoddi ovddida evttohusa Sámedikki dievasčoahkkimii áššiin maid lávdegoddi meannuda, juogo sierra áššin dahje lávdegotti jahkediedáhusas.

Sámediggi oastá bálvalusaid olggobealde Sámedikki bearráigeahččánlávdegoddái. Bálvalusaide gullá earret eará veahkki ráhkadit doaibmaplánaid bearráigeahččánlávdegotti barggu várás bearráigeahččánlávdegotti njuolggadusaid vuodul, bearráigeahččánlávdegotti áššiid čielggadeapmi ja áššeráhkaneapmi ja veahkki diehtjuohkin- ja gulahallangažaldagain.

Várrejuvvo 1 237 000 ru ulbmilii 2026:s.

14.1.5 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea Ruoŧa, Suoma ja Norgga sámedikkiid parlamentáralaš ovttasbargoorgána, mas Ruošša beale sámiin lea bissovaš ovddastus. Iešguđege sámedikkis mákset iežaset sáttagottiid goluid SPR-čoahkkimiidda searvamii ja eará ovddastussii.

SPR doallá parlamentariihkkárkonferánssa juohke njealját jagi. Dása lea várrejuvvon 350 000 ru 2026:s.

Várrejuvvo 1 268 000 ru ulbmilii 2026:s.

14.1.6 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámediggi ásahii jagis 2011 váiddalávdegotti doarjjaáššiid várás. Ásaheami áigumuš lea sihkkarastit ahte Sámedikki doarjjahálddašeapmi doahtala hálddašanlága njuolggadusaid váiddameannudeami birra.

Várrejuvvo 205 000 ru ulbmilii 2026:s.

15 Sámediggeráđđi

15.1.1 Čoahkketabealla - Sámediggeráđđi

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
Sámediggeráđđi	18 222	16 684	1 538	9,2 %
Sum	18 222	16 684	1 538	9,2 %

15.2 Sámediggeráđđi

(duhaiid
mielde)

	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 - 2025	erohus %
1510 Sámediggeráđđi	15 894	14 446	1 448	10,0 %
1910 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul)	532	516	16	3,1 %
1920 Sámedikki vuorrasiidráđđi	796	772	24	3,1 %
1940 Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás	700	700	0	0,0 %
1502 Diehtovuodđu Sámedikki válgaortnet - prošeakta	0	250	-250	-100,0 %
70000 Sámedikki ráđđi sápmelaččaid váste geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmaid	300	0	300	-
Submi	18 222	16 684	1 538	9,2 %

15.2.1 Sámediggeráđđi

Sámediggeráđđi doaimmaha beaivválaš, politihkalaš jodiheami Sámedikkis. Sámediggeráđđi hálldaša Sámedikki bušehta ja sáhtta nammadit stivrraid, rádiid ja lávdegottiid hálldašit Sámedikki váikkuhangaskaomiid.

Sámediggeráđđi mearrida Sámedikki ekonomiijanjuolggadusaid, mat galget sihkarastit dan ahte Sámedikki árvvut hálldašuvvojit etihkalaš ja beaktilis vuogi mielde dávistettiin plánaide ja mihttomeriide maid Sámediggi lea mearridan. Sámediggeráđđi addá njuolggadusaid bokte hálldahussii mearrádusaid ekonomiijahálldašeamis

Poasttas máksojuvvo buhtadus presidentii, njealji ráđđelahttui ja golmma politihkalaš ráđdeaddái, ja das lea ruhta sámediggeráđi mátkegoluide ráđdečoahkkimiid ja eará doaimmaid oktavuodas Sámedikki ovddas.

Sámedikki presideantta buhtadus čuovvu ráđdehuslahtuid buhtadusa, ja lea 80 % das.

Sámediggeráđi eará lahtuid jahkebuhtadus lea 75 % presideantta buhtadusas.

Sámediggi lea guoddalan diggegotti duomu áššečuoččáladahttimis dan birra ahte Muolkkuid elektrifiserema konsešuvdnarievdadeapmi ii leat gustovaš. Lágamánneriekti lea mearridan giedahallama 2026 čakčamánnui. Dán riekteášši čuovvleapmái lea várrejuvvo 1 000 000 ruvdno. Dát lea ovttagardásaš juolludus.

Várrejuvvo 15 894 000 ru ulbmilii 2026:s.

15.2.2 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul)

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul) lea ásahuvvon nannen dihte sámi nuoraid vejolašvuoda váikkuhit Sámedikki politihkkii. SáNul lea maiddá áŋgiruššan riikkaidgaskasaččat sámi ja álgoálbmot nuoraid politihkain. SáNul:s leat vihtta bistevaš lahttu maid Sámediggeráđđi nammada. SáNul lea ožžon bistevaš mandáhta ja organiserema Sámedikki dievasčoahkkimis.

Várrejuvvo 532 000 ru ulbmilii 2026:s.

15.2.3 Sámedikki vuorasolbmuidráđđi

Vuorasolbmuidráđđi lea sámediggeráđi ráđdeaddi orgána ja galgá sámediggeráđđái leat veahkkin Sámedikki vuorasolbmuidpolitihka hábmemis, ja áššiin mat gusket sámi vuorasolbmuide.

Várrejuvvo 796 000 ru ulbmilii 2026:s.

15.2.4 Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás

Sámediggi lea ásahan Áššedovdi etihkalaš komitea sámi dearvvašvuodadutkama várás, ja buot dutkanprošeavttat main lea sáhka sámi dearvvašvuoda dutkamis galget viežžat sámi oktasaš miehtama dán komiteas.

Várrejuvvo 700 000 ru ulbmilii jagis 2026:s.

15.2.5 Sámedikki ráđđi sápmelaččaid vástte geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmaid

Sámedikki dásseárvodieđáhusas, Sábme jálus (2020), leat sápmelaččat, geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmaid, definerejuvvon oktan áŋgiruššansuorgin. Sámediggedieđáhus čuovvuluvvui doaibmaplánain «Sámedikki doaibmaplána doaibmavádjit sápmelaččaid vuoigatvuodaid ollašuttimii 2024-2026», mas okta doaibma lei ásahit sierra ráđi sápmelaččaid vástte geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai leat norpmaid mielde.

Sámedikki ráđđi sápmelaččaid vástte geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmaid, galgá doaibmat ráđdeaddi orgánan sámediggeráđđái ja veahkehit sámediggeráđi hábmet Sámedikki politihka, ja rávvat sámediggeráđi buot lágan áššiin maidda ráđđi háliida áŋgiruššat.

Várrejuvvo 300 000 ru ulbmilii 2026:s.

16 Sámedikki hálddahus

16.1 Čoahkketabealla – Sámedikki hálddahus

				(duhaiid mielde)
	Bušeahhta 2026	Bušeahhta 2025	Erohus 2026 – 2025	erohus %
Doaibmaboa'ut a)	-7 905	-7 905	0	0,0 %
Báلكá ja sosiála golut	130 478	120 841	9 637	8,0 %
Eará doaibmabolut	59 337	57 615	1 722	3,0 %
Submi	181 910	170 551	11 359	6,7 %

a) Doaibmasisaboađut leat sisaboađut geahčademiin refušovnnain.

Sámedikki hálddahus doaibmá Sámedikki politihkkáriid fágalaš čállingoddin, ja hálddahusa váldobargu lea čuovvulit ja čadahit politihkalaš dingojumiid ja mearrádusaid, ja daid vuodul sealluhit ja ovdánahttit sámegielaid, sámi kultuvrra ja servodateallima.

Sámedikki hálddahus meannuda njuolggodoarjjaáššiid ja ohcanvuđot doarjjaáššiid, lassin dasa ahte bearráigeahččá doarjagiid, doallá gulahallančoahkkimiid njuolggodoarjjavuostáváldiiguin ja bagadallá doarjjaohcciid oppalaččat.

Sámedikki hálddahus lea jagis 2022 mearridan bajitdási strategiiaplána áigodahkii 2022–2026. Das meroštallojuvvojit bajitdási bargamuš, árvvut, višuvdna ja vihtta váldomihtu:

Hálddahusa višuvdna lea:

- Ovttas nannet Sámi –

Hálddahusa árvvut leat:

- Sámi vuohki
- Verddevuohta
- Rabasvuohka
- Ovttaráđálašvuohka
- Oskkáldasvuohka

Min vihtta váldomihtu leat:

- Mis leat čeahpes ja áŋgiris bargit.
- Sámegiella lea min váldogiella.
- Birgejupmi lea vuodđun min vuoruhemiide ja doaimmaide.
- Mii leat njunnošis sámi servodatovdánahttimis.
- Mii leat geasuheadji bargosadji.

Váldohálddahus lea Kárášjogas, ja oktiibuot leat ovcci kánturbáikki Finnmarkkus, Romssas, Nordlándas ja Trøndelágas. Hálddahusa jodiha direktvra, das leat vihtta ossodaga ja guokte stába. Olles hálddahusas leat oktiibuot sullii 150 jahkedoaimma. Ossodagat meannudit áššiid ja fállet bálvalusaid sihke politihkalaš eiseválddiide ja olbmuide

Hálddahusa juolludus lassána 1 732 000 ruvnnuin divrasit viessoláiggu ja prográmmagálvoliseanssaid dihte. Lea bistevas lasáhus.

Sámediggi rahpá kantuvrra Stuoradikkis 2026:s. Kantuvrras galget leat hálddahusbargit, ja dasto ásahuvvoge ođđa virgi Sámedikki gulahallanolmmožin Stuoradikkis. Kantuvra galgá fuolahit ahte Stuoradikki konsultašuvdnageatnegasvuohka Sámedikkiin čadahuvvo. Kantuvra galgá gulahallama, dieđuid ja ovttasdoaibmama bokte bellodatjoavkkuiquin ja Stuoradikki hálddahusain, váikkuhit dasa ahte sámi beroštumit ja vuoigatvuodát

vuhtiiváldojuvvojit. Kantuvra galgá earret eará čuovvut áššiid ja politihkalaš proseassaid ja gaskkustit Sámedikki oaiviliid, beroštumiid ja čovdosiid.

16.2 Sámedikki hálddahusa organiseren

Sámedikki hálddahus álggahii 2023 gida barggu geahčadit Sámedikki hálddahusa organisašuvdnastruktuvrra. Barggu ulbmil lei ráhkkanahhtit hálddahusa hálddašit dálá ja boahpteáiggi rievdadusaid. Ásaheami rájes 1989:s lea máilbmi Sámedikki birrasis rievdan sakka ja rievdá ain. Rievdamat váikkuhit maiddá Sámediggái. Ferte árvvoštallat guđiid bargguid vuoruh, šaddá garrasit gilvu bargonávccaid badjel ja bargguid sáhtta eanet digitaliseret ja beavttálmahttit.

2024:s čadahii hálddahus ođđasisorganiserenproseassa dainna ulbmiliin ahte ráhkkanahhtit organisašuvnna dustet boahpteáiggi gáibádusaid ja vuordámušaid mánngga fágasuorggis, ja beavttálmahttit ja nannet hálddahusa dainna lágiin ahte oažžut juohke jodiheaddji vuollái eanet bargiid ja sihkkarastit eanet resurssaid buvttadeapmái. Rievdadusat doaibmagohte 2025 ođđajagimánus.

Sámediggii ferte ovdánit mánngga suorggis mielde dusten dihtii dálá rievdadusaid. Organisašuvdnaovddidanbarggus deattuhuvvo gávdnat heivvolaš dimenšuvnna fágasuorggiid gaskka vai buorebut sáhtta dustet politihkalaš jodihangotti gáibádusaid ja dárbbuid. Lea dárbu ovddidit fágaidgaskasaš ovtasbarggu, hábmet njuovžileabbo ja dynámaleabbo organisašuvnna, ja eanet digitaliseret ja beavttálmahttit bargoproseassaid. Lea maiddá dehálaš láchit dili eanet strategalaš lahkoneapmái organisašuvnna jodiheami dáfus. Sámedikki rolla lea sakka rievdamet, ja dan vuohtta ovtasbargoguimmiid, siviilaservodaga, stáhtalaš eiseváldiid ja muđui álbmoga lassánan vuordámušain.

Nannen dihtii servodatoktavuođa ja ovtasbargguid čuovvuleami, ja buoridan dihtii doaibmastivrema doaimmas ovdáneapmái, de lea leamaš dárbu nannet hálddahusbušehta. Dát nannen galgá leat mielde lokteme kapasitehta servodatoktavuhtii ja ovtasbargošiehtadusaid čuovvuleapmái. Lea maid dárbu lasihit kapasitehta háhkan dihtii máhtu, analysaid ja statistihkaid servodatdiliid birra vuodđun buriide fágapolitihkalaš rávvagiidda Sámedikki dievasčoahkkimii ja politihkalaš jodiheaddjiide.

Dan dihte go bargoveahka ja struktuvra leat rievdan hálddahusas, de čájeha tabealla juohke ossodaga vuolde dušše 2026 bušehta. Direktivrras lea váldi eará láchkai disponeret dáid poasttaid vai hálddahus doaimmašii nu bures go vejolaš. Dát dahkko oktilaččat jagi mielde politihkalaš vuoruhemiid, vuorddekeahkes dáhpusaid ja olámuttolaš resurssaid mielde.

16.3 Sámi giela, dutkama, oahpahusa ja álbmotdearvvašvuoda ossodat

(duhaiid mielde)	
	Bušehtta 2026
Doaibmaboa'ut a)	-24
Bálká ja sosiála golut	29 445
Eará doaibmabolut	3 829
Submi	33 250

Sámi giela, dutkama, oahpahusa ja álbmotdearvvašvuoda ossodagas leat golbma juhkosa. Dutkama, alitoahpu ja álbmotdearvvašvuoda juogus, sámi giellajuogus ja mánáidgárde- ja vuodđooahpahusjuogus.

Ossodagas lea ovddasvástádus čuovvulit politihkalaš proseassaide mat gusket gillii ja oahpahussii, ja das lea ovddasvástádus hálddašit Sámedikki ohcanvuodet doarjjaortnegiid mat gusket gillii ja oahpahussii.

Sámedikkis lea váldi oahpahuslága § 6-4 mielde revideret ja mearridit oahppoplánaid vuodđo- ja joatkkaoahpahussii. Stuora oassi ossodaga barggus lea just dat. Ossodagas lea maid ovddasvástádus doaimmahit Sámedikki oahpponeavvovuodddáža.

Ossodagas lea ovddasvástádus čuovvulit Sámedikki siskkáldas lulli-, julev- ja davvisámegiel jorgalanveahki. Sámedikki giellaossodagas lea maid ovddasvástádus sámi báikenammanevvohakkii, mii hálddaša sámi báikenamat báikenammalága mielde.

16.3.1 Sámi báikenammanevvohat

Sámi báikenamat leat suodjaluvvon báikenammalága bokte, seamma láhkai go buot eará báikenamat Norggas.

Sámi báikenammanevvohat hálddaša sámi báikenamaid báikenammalága ja báikenamaid lánkaásahusaid mielde, ja meannuda nammaáššiid lága ja lánkaásahusaid vuodul. Sámi báikenammanevvohat rávve sámi báikenamaid geavaheamis ja riektáčállimis, vrd. Báikenammalágain. Sámediggi čuovvula ja váldá ovdan nammaáššiid ja gulahallá earret eará suohkaniiguin, fylkkaiguin, Kártadoaimmahagain, departemeanttaiguin, luoddadoaimmahagain ja earáiguin.

Sámi báikenammanevvohat galgá fállat buriid fágalaš arenaid báikenammaáššiid sihkkaris čuovvuleapmái báikenammalága ja lánkaásahusa vuodul. Sámi báikenammanevvohat geavaha maid olgguldasa fágacheppiid fágalaš doarjjan báikenammabarggus.

16.4 Sámi kulturárbbi, areála ja kollektiivva vuoigatvuođaid ossodat

(duhaiid mielde)	
Bušeahtta	
2026	
Doaimmaboa'ut a)	-3 568
Báiká ja sosiála golut	28 183
Eará doaimmabolut	4 171
Submi	28 786

Ossodagas leat guokte juhkosa. Kulturárbejuogus ja areála ja kollektiivva vuoigatvuođaid juogus.

Ossodagas lea ovddasvástádus dásseárvobargui ja čuovvulit Sámedikki dieđáhusaid ja doaimmaplánaid mat gusket dásseárvui ja sámiiid vašueapmái.

Ossodagas lea maid ovddasvástádus Sámedikki areálavuoigatvuođabargguide ja Sámedikki plána- ja huksenlága § 3-1 hálddašeapmái, ja addá dán vuodul gulaskuddancealkámušaid suohkanplánaide ja regulerenplánaide, ja bagadallá suohkaniid plánejeddjiiid Sámedikki plánaveahki geavaheamis. Areálaáššiid geográfalaš hálddašanguovllut leat Romssa ja Finnmárkku ja Nordlándda fylkkat, ja suohkanat maid boazodoalloláhka ja Trollheimen-láhka guoská, ja suohkanat Engerdal, Flatanger, Folldal, Frosta, Grong, Holtålen, Høylandet, Inderøy, Indre Fosen, Leka, Levangken tjjelte, Lierne, Meråker, Midtre Gauldal, Namsskogan, Näävmesjenjaelmien tjjelte, Nærøysund, Oppdal, Orkland, Os, Osen, Overhalla, Rendalen, Rennebu, Rindal, Rossen tjjelte, Raarvihken tjjelte, Selbu, Snåasen tjjelte, Stjøntjen tjjelte, Stjørdal, Sunndal, Surnadal Tolga, Tydal, Tynset, Verdalen, Ørland ja Åfjord, sullii 40 proseanta Norgga eanaareálas. Hálddašanguovlu mearas lea nautalaš miila vuodđolinjjá rájes.

Sámediggi lea kulturmuitaláhkaásahusaid mielde sámi kulturmuittuid hálddašaneiseváldi. Barggus galgá hálddašit, gaskkustit ja dokumenteret sámi arkeologalaš kulturmuittuid, sámi huksenárbbi ja fanassuodjaleami. Bargui gullá maid njálmmálaš árbevieruid, árbevirolaš eanadatgeavaheami ja sámi kulturbirrasiid dokumenteren. Barggus galgá gulahallat olbmuiquin, geahčadit, jearahallat, lánčit ja áimmahuššat kulturbirrasiid, raporteret ja registreret kulturmuittodieduid nátionála Askeladden-diehtovuđđui. Dasa lassin galgá maid ráhkadit dikšunplánaid sámi kulturmuittuid ja -birrasiid váste.

Ossodat hálddaša kulturmuittuid, vistesuodjaleami ja fanassuodjaleami ohcanvuđot doarjjaortnegiid. Ossodagas lea maid váldoovddasvástádus dikšut ja hálddašit Ceavccageađggi kulturmuittoguovllu ja Sää'msijdd kulturbirrasa maid Sámediggi eaiggáda. Dasa lassin bargá Sámediggi kulturmuittuid systemáhtalaš dikšumiin, áimmahuššamiin ja ođasmahttimiin.

16.5 Ealáhusovdánahttin, njuolggodoarjja- ja kultuvraossodat

(duhaiid mielde)		Bušeahhta 2026
Doaibmaboa'ut	a)	-1 455
Báلكá ja sosiála golut		21 665
Eará doaibmabolut		4 090
Submi		24 300

Ossodagas leat guokte juhkosa, Kultur-, ealáhusovdánahttin- ja girjerájusjuogus ja Njuolggodoarjjajuogus.

Ossodagas lea ovddasvástádus doaimmahit Sámedikki girjeráju ja das lea maid dái ovddasvástádus girjjálašvuoda gaskkusteamái. Sámi girjerádjobálvalusa mihttomearri lea olles sámi álbmogii fállat buori girjerádjofálaldaga. Sámedikki girjerádjus bargá ovtta eará girjerájuiguin, ásausaiguin ja aktevrraiguin ovddidit ja gaskkustit sámi girjjálašvuoda. Sámedikki girjerádjosis lea erenoamáš girjjálašvuodačoakkáldat sihke sámegillii ja sámi diliid birra mángga gillii. Čoakkáldat lea olámuttus ja oahpis eará girjerádjosiidda ja olbmuid. Girjerádjus oastá mánga gáhppálaga guđege girjjis, nu ahte eará girjerádjusat sáhttet luoikkahit girjjid iežaset luoikkaheddjiid várás.

Ossodagas lea ovddasvástádus čuovvulit ealáhusovddideapmái ja kultuvrii guoskevaš politihkalaš proseassaid. Dasa lassin lea ossodagas ovddasvástádus hálldašit ealáhusovddideami ja kulturovddideami ohcanvuđot doarjagiid, ja buot Sámedikki njuolggodoarjagiid.

16.6 Sámedikki politihkalaš čállingotti ossodat

(duhaiid mielde)		Bušeahhta 2026
Doaibmaboa'ut	a)	-21
Báلكá ja sosiála golut		9 653
Eará doaibmabolut		868
Submi		10 500

Ossodagas leat guokte juhkosa, válggaid ja parlameantahálldašeami juogus ja čállingoddejuogus.

Politiikalaš čállingoddi heiveha, dárkkista ja bajásdoallá áššejuđu iešguđetge fágaossodagaid gaskkas ja hálldahuslaš ja politiikalaš ovttagaid gaskkas. Ossodat lea mielde nanneme politiikalaš čállingoddedoaimma sámegireráđi ja eará politiikalaš jodiheami várás.

Sámedikki politiikalaš čállingottis lea ovddasvástádus fuolahit Sámedikki parlamentáralaš doaimma, nappo meannudit áššiid dievasčoahkkinnjodihangotti ovddas ja plánat dievasčoahkkinn- ja lánvegoddečoahkkimiid. Dasa lassin lea ossodagas ovddasvástádus Sámedikki jienastuslohkui, plánat ja čadahit sámegiggeválggaid, ođđa Sámedikki rahpamiid, meannudit váiddaáššiid maid sámegireráđdi sádde Sámedikki doarjjaáššiid váiddalánvegoddái, ja Sámedikki bearráigeahččanlánvegodotti áššemeannudan- ja čállinlánvegoddebargguide.

16.7 Hálddahusossodat

(duhaiid mielde)		Bušehtta 2026
Doaibmaboa'ut	a)	-2 827
Báلكá ja sosiála golut		24 471
Eará doaibmabolut		42 026
Submi		63 670

Ossodagas lea golbma juhkosa, HR- ja digitála nuppástuhttinjuogus, ekonomijastivrenjuogus ja IT-, arkiiva-, doaibma- ja vuostáiváldinjuogus.

Hálddahusossodagas lea ovddasvástádus earret eará IT:i ja dihtorsystemaide, arkiivii, ekonomijii, báلكkáide, bargiide, oastimii, siskkáldas bearráigeheččui, parlameantavistti ja eará láigovisttiid/-lanjaid hálddašeapmái, informašuvdnasihkarvuhtii ja fysalaš sihkarvuhtii, ja vel digitaliseremii Sámedikki hálddahusas.

16.8 Sámedikki direktvra, gulahallanstába ja doaibmastivrema ja servodatoktavuođa stába

(duhaiid mielde)		Bušehtta 2026
Doaibmaboa'ut	a)	-10
Báلكá ja sosiála golut		17 061
Eará doaibmabolut		4 353
Submi		21 404

Direktvrras leat guokte stába, nubbi gulahallamii ja nubbi doaibmastivremii ja servodatoktavuhtii.

Gulahallanstábas lea ovddasvástádus gulahallamii ja diehtujuohkimii Sámedikki doaimma birra. Dat galgá earret eará gulahallanfágalaččat rávvat politihkalaš jodiheami ja muđui organisašuvnna, das lea ovddasvástádus Sámedikki visuála identitehtii, gráfalaš profiilii, govvaarkiivii, profilerengálvvuide, ja das lea ovddidan- ja redaktevraovddasvástádus Sámedikki neahttasiidduide ja sosiála kanálaide, intraneahttasiidui, gulahallanstrategiijaid ja kampánjjaid ráhkadeapmái ovttaš fágaossodagaiguin, ja servodat- ja mediaoktavuhtii ja preassadieđáhusaid, kronihkaid, sáhkavuoruid jna. hábmemii.

Doaibmastivrema ja servodatoktavuođa stábas lea ovddasvástádus nannet strategalaš barggu ja sihkarastit ollislaččabut lahkoneami ja koordinerema sihke siskkáldasat ja olggobealde. Stába koordinere ja čuovvula Sámedikki servodatoktavuođa sihke nationála ja riikkaidgaskasaš dásis. Stábas lea maid bajimuš ovddasvástádus Sámedikki bušehtas, jahkedieđáhusas ja bearráigeahčus.

17 Mearkkašumit ášši 059/25 mennudeamis

Mearkkašupmi 1

Mearkkašupmi ovddiduvvon Norgga Sámiid Rikkasearvvi (NSR) Kristin Sara bokte. Lávdegotti láhttut Norgga Sámiid Rikkasearvvis Amalie Hansen Kristiansen Raste, Tor Gunnar Nystad, Jan Gunnar tollesen Kaino, Anne Henriette Nilut ja Tor Bjørnar Henriksen dorjot.

Lávdegotti eanetlohku čujuha dasa ahte 2026 stáhtabušeahhta lea maŋimus stáhtabušeahhta ovdalgo ráđđehus galgá raporteret Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleami. Eanetlohku deattuha ahte dát raporter en fertet mielddisbuktet konkrehta doaibmabijuid ja loktet olles sámi siviila servodaga.

Eanetlohku oavvilda ahte Sámediggi lea deaŋaleamos gaskaoapmi mii sihkkarastá ahte sámi servodat oažžu vejolašvuoda ođđasis hukset sámi giela, kultuvrra ja servodaga maŋgá buolvvaid dáruiduhttima. Das lea maid dáid vuordámuš ahte ráđđehus ja Stuorradiggi láhččet dilálašvuodaid dasa ahte Sámediggi sáhtta ollašuhttit iežas servodatdoaimma doarvái ekonomalaš váikkuhangaskaomiiguin.

Lávdegotti eanetlogus leat danne čielga vuordámušat dasa ahte Stuorradiggi ja ráđđehus geavahit dán stáhtabušeahhta váldit čielga lávkkiid kommišuvnna rávvagiid duohta čuovvoleami guvlui, ja sihkkarastet Sámediggái dárbbalaš eavttuid vai lea jodihanfápmu ođđasishuksemis, rievttalašvuodas ja seanadeamis.

Mearkkašupmi 2

Mearkkašupmi ovddiduvvon Norgga Sámiid Rikkasearvvi (NSR) Kristin Sara bokte. Lávdegotti láhttut Norgga Sámiid Rikkasearvvis Amalie Hansen Kristiansen Raste, Tor Gunnar Nystad, Jan Gunnar tollesen Kaino, Anne Henriette Nilut ja Tor Bjørnar Henriksen dorjot.

Lávdegotti eanetlohku deattuha ahte sámi dahkojierpmi ja eará ođđa teknologijja ovddideapmi lea áibbas mearrideaddji boahhtevaš giellageavaheapmái, bálvalusovddideapmái ja digitála iehčanasvuhtii Sámis. Dát lea suorgi mii gáibida stuorra investeremiid ja guhkesáigásaš gelbbolašvuodabirrasiid huksema. Sámedikkis eai leat dál ekonomalaš rámmat mat dahket vejolažžan ruhtadit ángiruššamiid main livččii duohta beaktu.

Eanetlohku čujuha ahte ráđđehus lea ovdal juolludan badjel miljárdda ruvno nátionála IA-doaimmaide, almmá ahte sámi fágabirraset ožžo doarjaga. Dát lea eanetlogu oavvilda mielde duođalaš váilevašvuotta, ja lea sámi servodaga dárbbuid vuostá.

Eanetlohku deattuha ahte maid dáid sámi fágabirraset fertejit oažžut vejolašvuoda ovdánit AI ja ođđa teknologijja sikkobealde, ja vuordá ahte ráđđehus láhčá dasa dili.

Mearkkašupmi 3

Mearkkašupmi ovddiduvvon Norgga Sámiid Rikkasearvvi (NSR) Kristin Sara bokte. Lávdegotti láhttut Norgga Sámiid Rikkasearvvis Amalie Hansen Kristiansen Raste, Tor Gunnar Nystad, Jan Gunnar tollesen Kaino, Anne Henriette Nilut ja Tor Bjørnar Henriksen dorjot.

Lávdegotti eanetlohku čujuha regionála plánaide Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleapmái válgabiriin, nugo Davviguovllu válgabires. Eanetlohku deattuha ahte Sámedikkis lea ain stuorra fuomášupmi dán bargui, ja áigu leat mielde láhčimin báikkálaš ja regionála álgagiidda mat čuovvolit plána ulbmiliid.

Eanetlohku čujuha dasa ahte sámegeielaid nannen lea guovddášis kommišuvnna rávvagiid čuovvoleamis. Dán oktavuodas čujuha eanetlohku dasa ahte doarjaga lasiheapmi ođđa giellaguovddášiid ásaheapmái lea áigeguovdilis váikkuhangaskaaoapmi maid báikegottit ja biiriid oasálaččat sáhttet geavahit. Lea čájehuvvon ahte giellaguovddášat leat dehálaš váikkuheaddjit ealáskahttimis ja searvevuoda huksemis, ja Sámediggi vuostáiváldá ođđa álgagiid buori dáhtuin.

Lávdegotti eanetlohku deattuha ahte Sámediggi lea gárvvis vuostáiváldit ja árvvoštallat álgagiid mat sáhttet nannet regionála plánaid čuovvoleami, ja ávžžuha báikkálaš birrasiid ja organisašuvnnaid searvat dán bargui.

Mearkkašupmi 4

Mearkkašupmi ovddiduvvon Norgga Sámiid Rikkasearvvi (NSR) Kristin Sara bokte. Lávdegotti láhttut Norgga Sámiid Riikkasearvvis (NSR) Amalie Hansen Kristiansen Raste, Tor Gunnar Nystad, Jan Gunnar tollefsen Kaino, Anne Henriette Nilut ja Tor Bjørnar Henriksen dorjot.

Lávdegotti eanetlohku čujuha dasa ahte sámi lágádusat mánggaid logijagiid leat leamaš geađgejuolgi sámi girjjálašvuođa, giela ja almmolašvuođa ovddideamis. Lágádusain lea leamaš guovddáš rolla sámi girječálliid loktemis, ođđa jienaid lasiheamis ja sihkkarastimis ahte sámi girjjálašvuohta lea sáhtán oažžut stuorát gehččiid sihke Sámis ja dan olggobealde.

Eanetlohku oaivvilda ahte ain lea deatalaš fuomášit movt sámi girjjálašvuođa buvttadeami rámmaeavttuid sáhtá sihkkarastit ja viidáseappot ovddidit. Danne berre Sámediggi árvvoštallat movt dálá váikkuhangaskaoamit doibmet ja iskat leat go vejolašvuođat nannet suorggi ollislaččat.

Doarjja lávdegotti mearkkašupmái

Ávjovári johttisápmelaččaid listu, várrelahttu Anna Kristine Bongo bokte, doarju lávdegotti mearkkašupmi 1, 2, 3 ja 4.

Sámi Bargiidoktavuohta, áirras Arild Pettersen Inga bokte, doarju lávdegotti mearkkašupmi 1, 2, 3 ja 4.

Mearkkašupmi 5

Nordkalottfolket, áirras Vibeke Larsen, Sámi Bargiidoktavuohta áirras Arild Pettersen Inga

Prošeavttat 25,9 milj.

Nordkalottfolket čujuha jearaldahkii prošeakaplánaid geahčadeami birra, mat gusket prošeavttaide oktiibuot 25,9 miljovna ruvno ovddas bušeahsas. Sámediggeráđđi lea vástidan ahte gávdnojit prošeakaplánat prošeavttaide mat leat jotkojuvvon, ahte ođđa plánat ráhkaduvvojit maŋgel go bušeahsta lea mearriduvvon, muhto ahte dat dokumeanttat leat orgána siskkáldas dokumeanttat mat eai leat almmolaččat Almmolašvuođalága 14. § vuodul. Ráđđi dadjá ahte raporterejit daid birra dieđáhusas ja jahkedieđáhusas.

Nordkalottfolket áigu muittuhit juoidá hui dehálačča: Sámeláhka dahká dievasčoahkkima Sámedikki bajimus orgánan. Sámediggeráđđi lea dievasčoahkkima vuollásaš, ja das lea ovddasvástádus ruhtageavaheamis. Go ráđđi biehttala dievasčoahkkima geahččamis prošeakaplánaid prošeavttaide maidda dievasčoahkkin ieš juolluda ruđa, de dat njulgut hástala dán fápmobalánssa.

Go Almmolašvuođalága 14. § vuodul ii divtte álbmotválljen áirasiid geahččat dokumeanttaid, de ii leat dušše lága geavaheame boastut – dat rihkku parlamentáralaš geavada vuodu. 14. §:s lea sáhka almmolašvuođa birra, iige doaimmaheaddji válddi ja dan politihkalaš orgána, mii galgá bearráigeahččat, gaskavuoda birra. Ráđđi ii sáhte čiegadit stivrendokumeanttaid iežas parlameanttas.

Norgga hálddašeamis lea norbma áibbas čielggas: álbmotválljen áirasiin lea vuoigatvuohta oažžut geahččanlobi maid dárbbášit vai sáhttet doaimmahit iežaset luohttámušdoaimma. Dat prinsihppa nannejuvvo suohkanlága 11-3. §:s ja gusto stivrejeaddji geavadin maiddá eará álbmotválljen orgánaide. Ii sáhte hupmat rabasvuođa ja demokratiija birra álggahanjulggaštusain, ja seammás čiegadit dokumeanttaid mat čájehit geat prošeavttaid jodihit, mat prošeavttaid ulbmilat leat ja movt ruđa leat jurddašan atnit.

Buori parlamentáralaš virrui gullá rabasvuohta. Go sámediggeráđđi vällje čiegadit áššiid, dan sadjái go addit lobi geahččat daid, de funida dievasčoahkkima vejolašvuođa bearráigeahččat, ja dasto geahnohuhtá Sámedikki demokrátalaš áсахussan. Ii leat dohkálaš ahte dievasčoahkkin galgá juolludit miljovnnaid almmá dan haga ahte lea oaidnán plánaid mat leat vuodđun.

Nordkalottfolket vuordá beassat geahččat prošeakaplánaid. Buot eará go dat ahte oažžut geahččanlobi, lea parlamentáralaš ovddasvástádusa rihkkun.